

การสำรวจสภาพการเรียนรู้การสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา
โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
สุพจน์ บุญอำไพ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
พฤษภาคม 2549

การสำรวจสภาพการเรียนรู้การสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา
โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
สุพจน์ บุญอำไพ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
พฤษภาคม 2549

สุพจน์ บุญอำไพ. (2549). การสำรวจสภาพการเรียนรู้การสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา
โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้การสอนศิลปศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่ม
สาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ครูผู้สอนศิลปศึกษา และนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปี
การศึกษา 2548 จำนวน 645 คน โดยได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น การสุ่มแบบเจาะจงเลือกและ
การสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพการเรียนรู้การสอนศิลปศึกษาระดับ
ประถมศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา ค่าเฉลี่ย
และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการเตรียมการสอน ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา และนัก
เรียน แสดงความคิดเห็นว่ามีสภาพการเตรียมการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ,
4.50 และ 3.86 ยกเว้นครูผู้สอนศิลปศึกษา แสดงความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนน
เฉลี่ยเท่ากับ 4.71
2. ด้านการดำเนินการสอน ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา และนักเรียน
แสดงความคิดเห็นว่ามีสภาพการดำเนินการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 , 4.23
และ 4.13 ยกเว้นครูผู้สอนศิลปศึกษา แสดงความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย
เท่ากับ 4.85
3. ด้านการผลิตและใช้สื่อวัสดุ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา และ
ครูผู้สอนศิลปศึกษา และนักเรียน แสดงความคิดเห็นว่ามีสภาพการผลิตและใช้สื่อวัสดุโดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 , 4.24 , 4.46 และ 4.01 ตามลำดับ
4. ด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา และ
ครูผู้สอนศิลปศึกษา และนักเรียน แสดงความคิดเห็นว่ามีสภาพการวัดและประเมินผลโดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 , 4.48 , 4.43 และ 4.09 ตามลำดับ

The Survey Condition the Learning Style of Art of Students in
Primary School to be Subject to Bangkok

AN ABSTRACT
BY
SUPOJ BOONAMPAI

Present in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Art Education
at Srinakharinwirot University
May 2006

Supoj Boonampai. (2006). *A Study of Art Education Instruction's Condition at the Elementary Education of Schools under Bangkok Metropolitan Educational Area*. Master thesis. M.Ed. (Art education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof Wannarat Thuncharoen, Assist. Prof. Amnaj Yensabai.

The purpose of this study was to investigate art education instruction's condition at the elementary education of schools under Bangkok Metropolitan Educational Area. The subjects comprised 645 administrators, chief of art education learning, art education teachers, and students of elementary schools under Bangkok Metropolitan Administration, through stratified, purposive, and simple random sampling. The instrument for the study was questionnaire concerning art education instruction's condition. Then data were analyzed and presented by mean and standard deviation.

The results revealed as follows.

1. On basis of teaching preparation, it was found that administrators, chief of art education learning, and students' opinion were at a high level ($X=4.20$, $X=4.50$, and $X=3.86$) whereas art education teachers' opinion was at a highest level ($X=4.71$).
2. According to teaching, it showed that administrators, chief of art education learning, and students' opinion were at a high level ($X=4.18$, $X=4.23$, and $X=4.13$) whereas art education teachers' opinion was at a highest level ($X=4.85$).
3. For media production and use, it illustrated that administrators, chief of art education learning, art teachers, and students' opinion were at a high level ($X=3.97$, $X=4.24$, $X=4.43$, and $X=4.01$, respectively).
4. According to test and measurement, it illustrated that administrators, chief of art education learning, art teachers, and students' opinion were at a high level ($X=4.41$, $X=4.48$, $X=4.43$, and $X=4.09$, respectively).

การสำรวจสภาพการเรียนรู้การสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา
โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
สุพจน์ บุญอำไพ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
พฤษภาคม 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การสำรวจสภาพการเรียนรู้การสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา
โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

ของ

นายสุพจน์ บุญอำไพ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2549

.....ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

.....กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย)

.....กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ)

.....กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลลออ ทินานนท์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยและสมบูรณ์ เพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตากรุณาเป็นอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลลออ ทินานนท์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ข้อเสนอแนะการปรับปรุงด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการด้านศิลปศึกษาจนทำให้ผู้วิจัยสามารถค้นคว้าข้อมูลและจัดทำปริญญานิพนธ์ได้ประสบผลสำเร็จ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้มีพระคุณ และเพื่อนๆ น้องๆ ทุกคน ที่ได้ให้การส่งเสริมสนับสนุนและให้กำลังใจเป็นอย่างดีเสมอมา

สุพจน์ บุญอำไพ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
ความสำคัญของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	3
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	
และการปฏิรูปการศึกษา.....	5
สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาศิลปะ.....	9
แนวการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา.....	12
ทฤษฎีการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา.....	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
งานวิจัยในประเทศ.....	33
งานวิจัยต่างประเทศ.....	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	37
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	37
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	64
สรุปผล.....	64
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	64
วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
วิธีจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
สรุปผลการวิจัย.....	65
อภิปรายผล.....	68
ข้อเสนอแนะ.....	72
บรรณานุกรม.....	73
ภาคผนวก.....	76
ภาคผนวก ก	76
ภาคผนวก ข	91
ภาคผนวก ค	93
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	101

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามสภาพและปัญหาการสอนพลศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544.....	41
2	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการเตรียมการสอน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	44
3	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการดำเนินการสอน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	45
4	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	46
5	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	47
6	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาโดยรวม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร.....	48
7	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการเตรียมการสอน ตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่ม สาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	49
8	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการดำเนินการสอน ตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่ม สาระการเรียนรู้ ศิลปศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	50
9	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการผลิตและการใช้สื่อ ตามความคิดเห็นของ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	51

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
10	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการวัดผลและประเมินผล ตามความคิดเห็นของ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	52
11	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาโดยรวมตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	53
12	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการเตรียมการสอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	54
13	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาด้านการดำเนินการสอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	55
14	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ ตามความคิดเห็นของ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	56
15	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	57
16	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาโดยรวมตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร.....	58
17	แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาด้านการเตรียมการสอนตามความคิดเห็นของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	59

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
18 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาด้านการดำเนินการสอนตามความคิดเห็นของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	60
19 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ ตามความคิดเห็นของ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	61
20. แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาด้านการวัดและประเมินผล ตามความคิดเห็นของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	62
22. แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาโดยรวมตามความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร.....	63
22. จำนวนเขตและโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร	94

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่าหมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อการเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบทอดทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ศป.ศธ.อินเทอร์เน็ต. 2542 : 2) เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง เป็นคนมีความสุขและมีความเป็นไทย โดยเฉพาะในระดับช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนต้องจัดการเรียนรู้นองตอบต่อความสนใจของผู้เรียน เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง ได้ปฏิบัติจริงอย่างสนุกสนาน พัฒนาลักษณะนิสัย และสุนทรียภาพ มีทักษะสามารถสร้างสรรค์ผลงานและนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 37) ซึ่งแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญของการเรียนการสอนศิลปะ เพราะการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อสะท้อนสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความรู้สึกนึกคิดของเด็กแต่ละวัฒนธรรม เป็นการสะท้อนและถ่ายทอดสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมของเขาเองอีกด้วยเช่นกัน (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539 : 66)

การเรียนรู้ศิลปศึกษามุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจ มีการคิดที่ เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นและรากฐานของวัฒนธรรม สามารถสืบค้นหาศักยภาพและความสนใจส่วนตัวเพื่อสร้างผลงานศิลปะที่สื่อความหมายกับตนเอง ฝึกการเรียนรู้ การสังเกตที่ละเอียดอ่อน อันนำไปสู่ความรักเห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะและสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมาธิ รสนิยมส่วนตัว มีทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ การแสดงออกส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในสังคม ในบริบทของการสะท้อนวัฒนธรรมทั้งของตนเองและวัฒนธรรมอื่นๆ สามารถพิจารณา ได้ว่าผู้คนให้วัฒนธรรมของตนมีปฏิริยาตอบสนองต่องานศิลปะอย่างไร ช่วยให้มีมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจในทัศนด้านอื่นๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความเชื่อความศรัทธาทางศาสนา ด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะจะส่งเสริมการเรียนรู้เทคนิควิธีการทำงาน ตลอดจนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดัดแปลง มีจินตนาการ มีสุนทรียภาพและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล สร้างเสริมให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยให้มีจิตใจที่งดงาม มีสมาธิแน่วแน่ สุขภาพกายและสุขภาพจิตมีความสุข เป็นรากฐานทางการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติโดยส่วนตนและส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม

กระบวนการเรียนการสอน เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยย่อย 4 หน่วย คือ ครู นักเรียน เนื้อหาวิชาที่เรียน และสภาพที่เรียน ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งการที่จะดำเนินการให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นจะต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ดี ซึ่ง ลลิตพรรณ ทองงาม. (2540 : 3) ได้กล่าวไว้ว่าในการสอนศิลปะเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้นั้น จำเป็นต้องมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน ขั้นตอนการกำหนดกิจกรรมและวัสดุ ขั้นตอนการวางแผนปฏิบัติงานทั้งครูและนักเรียน ขั้นตอนลงมือปฏิบัติงาน และขั้นตอนเสนอแนะผลงาน โดยมุ่งเน้นเพื่อสร้างเสริมนักเรียนให้เกิดเสรีภาพในขอบเขตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม มีการแสดงออกอย่างอิสระตามความสนใจพื้นฐานและประสบการณ์เดิม รวมทั้งมีความเป็นไปได้อย่างสูงต่อความสำเร็จที่จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้ ซึ่งถ้าหากสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวได้อย่างครอบคลุมแล้ว นักเรียนจะได้รับการพัฒนาด้านศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้สอนจะใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีระบบ มีขั้นตอนที่ดีเพียงอย่างเดียวโดยปราศจากกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อสนับสนุน ติดตาม และกำกับดูแลให้บรรลุตามผลที่คาดหวังนั้นมิระดับความเป็นไปได้ค่อนข้างต่ำ แต่ถ้าหากมีการเตรียมการ การดำเนินการ และการวัดผลประเมินผลที่ดีประกอบเข้าไปด้วย จะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุตามผลที่ คาดหวังไว้มีความเป็นไปได้อย่างสูง เพราะการวางแผนที่ดีย่อมทำให้การดำเนินการมีความราบรื่น ซึ่งจะส่งผลที่ดีต่อผลสัมฤทธิ์ที่จะตามมา ดังนั้นในการศึกษากรณีการสอนศิลปศึกษาของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งโรงเรียนจำนวน 433 โรง จัดการเรียนการสอนตามแนวทางหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการสอนศิลปศึกษาของครู เกี่ยวกับสาระทัศนศิลป์ โดยจำแนกออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการผลิตสื่อและการใช้สื่อ และด้านการวัดผลและประเมินผลทั้งนี้เพื่อทราบระดับการสอนศิลปศึกษาและนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการสอน ศิลปศึกษาใน โรงเรียนให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบันต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการสอนศิลปศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงระดับสภาพการสอนศิลปศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับนำมาใช้เพื่อการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการสอน ศิลปศึกษาโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน ศิลปศึกษา และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยของพื้นที่การศึกษาอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการสอนศิลปศึกษาสาระทัศนศิลป์เฉพาะกลุ่มโรงเรียน ระดับประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 75 โรงเรียน ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นหัวหน้าสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปศึกษา ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนศิลปศึกษา และนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 433 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นหัวหน้าสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปศึกษา ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนศิลปศึกษา และนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนใน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 75 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 645 คน จำแนกได้ดังนี้

1. หัวหน้าสถานศึกษา ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจงเลือกจากโรงเรียน 75 โรงเรียน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 75 คน

2. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจงเลือก จากโรงเรียน 75 โรงเรียน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 75 คน

3. ครูผู้สอนศิลปศึกษา ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจงเลือกจากโรงเรียน 75 โรงเรียน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 115 คน

4. นักเรียนที่เรียนวิชาศิลปศึกษา ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลาก จากโรงเรียน 75 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 380 คน

รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 645 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ศิลปศึกษา** หมายถึง สาระกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับทัศนศิลป์ ดนตรีนาฏศิลป์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. **การสอนศิลปศึกษา** หมายถึง กระบวนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบวิธีสอน และวิธีการวัดผลประเมินผลของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปที่โรงเรียนระดับ ประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน

3. ครู หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนศิลปศึกษา ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

4. โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร หมายถึง โรงเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 6 กลุ่มเขต จำแนกเป็น 50 เขต รวมมีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 433 โรงเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตาม หัวข้อต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และการปฏิรูปการศึกษา
2. สารและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาศิลปะ
3. แนวการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา
4. ทฤษฎีการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 เอกสารและงานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 เอกสารและงานวิจัยต่างประเทศ

พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 และการปฏิรูปการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางการจัดการศึกษาที่สำคัญ ๆ ประกอบด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 3 - 32)

1. หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
2. หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง
3. หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้
 - 3.1 เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
 - 3.2 ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
 - 3.3 การพัฒนาและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง
4. หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้
 - 4.1 มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ
 - 4.2 มีการกระจายอำนาจไปสู่พื้นที่เขตการศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น

4.3 มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

4.4 มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คุณอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู คุณอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.5 ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

4.6 การมีส่วนร่วมของบุคลากร ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ

5. หมวดที่ 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

6. หมวดที่ 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 17 ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

7. หมวดที่ 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดในสถานศึกษาดังต่อไปนี้

7.1 สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการ และเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

7.2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น

7.3 ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

8. หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

9. หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

10. หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

10.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

10.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

10.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น และทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

10.4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

10.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการ ประเภทต่างๆ

10.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

11. หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดย พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีประเด็นสำคัญที่ นำมาใช้ปรับปรุงแนวการจัดการศึกษา ได้แก่ การจัดการศึกษาเน้นนักเรียนสำคัญที่สุด นักเรียนทุก คนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษา 12 ปี โดยรัฐจัดสรรให้ไม่เสียค่าใช้จ่าย การสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการจัดสถานที่สิ่งแวดล้อมเพื่อ เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ เทคโนโลยีและอื่นๆ การวัดและประเมินผลตาม สภาพจริง ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรครู และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีการถ่ายโอนการ บริหารจัดการศึกษาไปสู่ท้องถิ่นเพื่อการกระจายอำนาจ ทั้งนี้ต้องการให้ระบบการศึกษาไทยพัฒนา ทัดเทียมกับระบบการศึกษานานาชาติที่พัฒนาแล้ว

การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 6 - 8)

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการเพื่อการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2539 เป็นต้นมา โดยกำหนดขอบข่ายของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานทางการศึกษาและเพื่อแก้ไขปัญหาและ อุปสรรคที่มีอยู่เดิมให้เบาบางลงหรือหมดไป รวมทั้งเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ ต้องการ และยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพัฒนาประเทศชาติอยู่ในสังคมโลกอย่างเป็นสุข โดยกำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาใน 4 ด้าน คือ

1. การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา
2. การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
4. การปฏิรูประบบบริหารการศึกษา

แนวคิดพื้นฐานในการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา

การดำเนินการตามแนวคิดและแนวทางกับการกิจดังกล่าว ได้กำหนด

1. เป้าหมายหลักของการปฏิรูปการศึกษาคือ การเรียนการสอนมีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากลภายในปี 2550
2. การปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและสถานการณ์ในอนาคต จะต้องเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้จะต้องเน้นการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนที่แท้จริงของครูแต่ละคน วิธีการเรียนของผู้เรียนและวิธีการบริหาร จัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นหลัก
4. การปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะในระดับโรงเรียนหรือสถานศึกษาจะครบถ้วนสมบูรณ์ต้องปฏิรูปทั้ง 3 มิติ คือ องค์ประกอบหลัก ยุทธศาสตร์ การดำเนินงาน และปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้
5. องค์ประกอบหลักของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา และการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา
6. การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาจะเน้นยุทธศาสตร์หลัก 4 ประการ คือ
 - 6.1 กระจายอำนาจให้สถานศึกษาและหน่วยปฏิบัติมีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงานที่รับผิดชอบ
 - 6.2 ใช้แผนยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาทุกระดับ
 - 6.3 เปิดเผยโอกาสผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
 - 6.4 ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ
 - 6.5 เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้เต็มตามศักยภาพ
7. ปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้ (ETHOS) ที่สำคัญที่จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ได้แก่
 - 7.1 ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนเชิง
 - 7.2 มีความคาดหวังในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
 - 7.3 มีจุดเน้นของการสอนของครูที่ชัดเจน
 - 7.4 บรรยากาศสิ่งแวดล้อมเกื้อกูลต่อการเรียนของเด็ก
 - 7.5 มีการติดตามความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ
 - 7.6 ประชาชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วม
 - 7.7 มีเวลาที่ใช้ในการเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ภารกิจในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเพื่อรองรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติทั้ง 10 เรื่อง มีดังนี้

1. การจัดการศึกษาพื้นฐาน 12 ปี รวมถึงการส่งเสริมการศึกษาปฐมวัย การจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส
2. การส่งเสริมศาสนาและวัฒนธรรม
3. การส่งเสริมศึกษาตลอดชีวิต
4. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. การประกันคุณภาพ
6. การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ รวมการปรับโครงสร้าง การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของชุมชนและการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
7. การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา
8. การส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
9. การจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการและด้อยโอกาส

การปฏิรูปการศึกษาเป็นกระบวนการเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อศักยภาพและคุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานการศึกษา โรงเรียน บุคลากรทางการศึกษา ให้มีความสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันมีการพัฒนาสูงสุด

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาศิลปะ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน โดยสถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 29)

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาศิลปะ

สาระที่ 1 : ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อกันศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 2 : ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 : เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่า ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์
วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอด
ความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ
วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทาง
วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระการเรียนรู้รายปีและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ช่วงชั้นที่ 2

สาระที่ 1 : ทักษะศิลป์

สาระการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. การถ่ายทอดงานทัศนศิลป์จากประสบการณ์
2. รูปลักษณะ รูปร่าง รูปทรง สี แสงเงาตามความสนใจ
3. วิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ตามจินตนาการอย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ
4. ความรู้สึกความงามของทัศนธาตุและสิ่งแวดล้อม
5. การสร้างความคิดเห็นเกี่ยวกับความงามทัศนศิลป์
6. การใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์เรียนรู้สาระต่างๆ
7. รูปลักษณะของศิลปะในท้องถิ่น
8. ความชื่นชมภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. ใช้ทัศนธาตุถ่ายทอดความคิด จินตนาการ ความรู้สึก ความประทับใจ ความงามของธรรมชาติสร้างเป็นผลงานทัศนศิลป์
2. สร้างสรรค์รูปร่างต่างๆ ด้วยทัศนธาตุ
3. เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่อทำกิจกรรมทัศนศิลป์ได้อย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ
4. บอกเล่าความรู้สึกในการรับรู้ความงามของทัศนธาตุด้วยวิธีการต่างๆ ตามความสนใจ
5. บอกลักษณะของรูปทรงที่มองเห็นในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ถูกต้อง
6. ใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดการเรียนรู้ต่างๆ
7. รู้ความเป็นมาของศิลปะท้องถิ่น
8. ภาคภูมิใจในภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตน

สาระการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1. การถ่ายทอดงานทัศนศิลป์จากความคิด จินตนาการและความประทับใจ
2. การทดลองเทคนิคใหม่ๆ ในการสร้างสรรค์งาน
3. การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ตามจินตนาการอย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ
4. ความรู้สึกความงามของทัศนธาตุตามธรรมชาติ
5. การแสดงความคิดเห็นอธิบายความหมายเกี่ยวกับความงามของงานทัศนศิลป์
6. การนำความรู้และวิธีการทางทัศนศิลป์มาบูรณาการเพื่อสร้างสรรค์งานในการ

เรียนรู้วิชาอื่นๆ

7. รูปลักษณะของศิลปะในท้องถิ่น
8. ความชื่นชมภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1. นำทัศนธาตุมาสร้างสรรค์งานตามจินตนาการและความสนใจ
2. สร้างสรรค์รูปทรงด้วยเทคนิควิธีการใหม่ๆ
3. เลือกและทดลองใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่อทำกิจกรรมทัศนศิลป์ได้อย่างปลอดภัย

และมีความรับผิดชอบ

4. บอกเล่าความรู้สึกในการรับรู้ความงามของทัศนธาตุด้วยวิธีการต่างๆ ด้วย

ความมั่นใจ

5. อธิบายความงามของทัศนศิลป์และความงามของทัศนธาตุ
6. นำความรู้และวิธีการทางทัศนศิลป์มาสร้างสรรค์และบูรณาการกับกลุ่มสาระ

การเรียนรู้กลุ่มอื่น

7. รู้ความเป็นมาของศิลปะท้องถิ่น
8. ภาคภูมิใจในภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตน

สาระการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. การถ่ายทอดงานทัศนศิลป์แบบต่างๆ อย่างมั่นใจ
2. การสร้างสรรค์เทคนิคใหม่ๆ ในงานทัศนศิลป์และทัศนธาตุ
3. การเลือกและการทดลองใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ
4. ความรู้สึก ความงาม ความหมายของทัศนธาตุตามจินตนาการและความคิดริ

เริ่มสร้างสรรค์

5. การบอกความงามและความแตกต่างระหว่างทัศนศิลป์และทัศนธาตุ
6. การนำความรู้และวิธีการทางทัศนศิลป์มาบูรณาการเพื่อสร้างสรรค์งานทัศน

ศิลป์ด้วยความชื่นชม

7. ลักษณะรูปแบบของศิลปะในท้องถิ่นและศิลปะไทย
8. ความชื่นชมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. สร้างสรรค์งานตามจินตนาการด้วยเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ ได้อย่าง มั่นใจ
2. สร้างสรรค์รูปร่าง รูปทรงโดยใช้เทคนิควิธีการตามความสนใจ
3. เลือกและทดลองใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่อทำกิจกรรมทัศนศิลป์ได้อย่างปลอดภัย และมีความรับผิดชอบ
4. บอกความรู้สึกในการรับรู้ความงามของทัศนธาตุตามจินตนาการและความ คิดสร้างสรรค์
5. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความงามและความรู้สึกในงานทัศนศิลป์
6. นำวิธีการและกิจกรรมทางทัศนศิลป์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
7. รู้ความเป็นมาและความสำคัญของศิลปะในท้องถิ่นและศิลปะไทย
8. ภาควิชาศิลปะและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

แนวการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 15) ได้กำหนดแนวการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็น แนวทางไว้ดังนี้

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1. การเรียนรู้แบบพัฒนาความสามารถในกระบวนการคิดของผู้เรียน
เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องใช้ข้อมูลทางศิลปะกับกระบวนการคิดของตนเองและการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการตัดสินใจเลือกยุทธศาสตร์กระบวนการประเมินตนเองวางแผนปฏิบัติงานลงมือปฏิบัติงาน ตรวจสอบและปรับปรุงผลงานอยู่เสมอ
 - 1.1 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ด้วยการสร้างแนวคิดใหม่ แสวงหา กิจกรรมทางเลือกอย่างหลากหลาย ประยุกต์ปรับเข้าหาแนวทาง สืบหาทางเลือกที่เหมาะสม ตั้งข้อตกลงร่วมกัน
 - 1.2 คิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ด้วยกระบวนการตรวจสอบ ทำให้ชัดเจน จะระบบ ให้เหตุผล วิเคราะห์ ทำให้กระจ่างชัด ตั้งสมมติฐาน ทำนาย ประเมิน สังเคราะห์
 - 1.3 คิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) วิธีนี้จะคิดด้วยการตั้งคำถามถามตนเอง เชื่อมโยง ความคิดก่อนหน้าความคาดหวังและประสบการณ์ปัจจุบันเข้าด้วยกัน ประเมิน วิเคราะห์ ตั้งสมมติฐาน แสวงหา พิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม
2. การเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)
เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะด้วยการเรียนรู้โดยปฏิบัติ เป็นวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยการปฏิบัติ ทดลอง หาเหตุผลด้วยตนเอง สัมผัสจริงด้วยตนเอง สรุปด้วยตนเองเป็นประสบการณ์ตรง
3. การเรียนรู้แบบการประเมินตนเอง (Self Assessment)
เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่มีการลำดับขั้นตอนไว้ชัดเจนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองหรือประเมินเพื่อนในชั้นเรียนอย่างมีเหตุมีผล
4. การเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา (Problem – based Learning)
เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเองหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตั้งแต่การกำหนดปัญหาและค้นหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธีและขั้นตอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน
5. การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงบูรณาการความรู้สหสาขา (Multidisciplinary Approach)

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการทั้งในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระ

คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้วผู้เรียนจะมีคุณภาพดังนี้
ช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3

การจัดการเรียนรู้ต้องสนองต่อความสนใจของผู้เรียนโดยคำนึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้ ทั้งนี้ในแต่ละคาบเวลาเรียนนั้นไม่ควรใช้เวลานานเกินความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระในลักษณะ บูรณาการที่มีภาษาไทย และคณิตศาสตร์เป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีความสนุกสนาน ได้ปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ ทักษะพื้นฐานการติดต่อสื่อสารในการคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ และพัฒนาลักษณะนิสัยและสุนทรียภาพ

ช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

สร้างและนำเสนอผลงานศิลปะจากจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การสังเกตทางศิลปะ ได้แก่ ทักษะธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ ทักษะในการใช้เทคนิคให้เกิดผลตามความต้องการของตนเอง และอธิบายให้ผู้อื่นรับรู้โดยใช้ศัพท์เบื้องต้นทางศิลปะได้ รับรู้ทางศิลปะ ได้แก่ ทักษะธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ ซึ่งสามารถช่วยในการวิเคราะห์งานศิลปะ และอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจในความสวยงามและความไพเราะของศิลปะได้ ระบุงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้ อธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจประวัติศาสตร์หรือ เหตุการณ์ในปัจจุบันมีผลหรือได้รับอิทธิพลจากงานศิลปะได้ นำความรู้ทางศิลปะสาขาต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่นๆ สนใจสร้างงานศิลปะ มีความสุขกับการทำงาน มั่นใจในการแสดงออก ยอมรับความสามารถของผู้อื่น ตระหนักชื่นชมคุณค่าของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ดังนั้นในการเรียนศิลปะศึกษาระดับประถมศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างให้เด็กแต่ละคนมีโอกาที่จะสร้างรากฐานของความรู้ ทักษะ และกลวิธีที่จะแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเองอย่างมั่นคง และพัฒนาไปในด้านต่างๆ อย่างชำนาญ นักเรียนจะสังเกตดี ความคุณสมบัติด้านกายภาพและการแสดงออกของวัฒนธรรมชาติ วัตถุที่มนุษย์ทำขึ้น ทั้งที่เหมือนจริง และจากจินตนาการในด้านการทำศิลปะ นักเรียนเรียนการใช้ความสังเกตและ ดีความที่หลากหลายสัมพันธ์ไปกับการทำงานศิลปะ นักเรียนเรียนที่จะใช้กระบวนการที่ หลากหลายแสดงออกถึงทักษะพื้นฐานในการวาดเส้น ระบายสี และออกแบบทั้งในลักษณะสองและสามมิติ โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นที่ 2 ซึ่งเป็นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 ที่มีอายุระหว่าง 9-12 ปี มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2542 : 233) ได้กล่าวไว้ว่า วัยนี้จะเป็นวัยเกาะกลุ่ม (Gang Age) เป็นวัยเริ่มสร้างงานในลักษณะเหมือนจริง ดังนั้นลักษณะของการวาดจะมีลักษณะ เริ่มใส่ใจกับรายละเอียดมากขึ้น เริ่มพิถีพิถันกับงานวาดของตนเอง รู้ว่าตนเองวาดไม่ดีเช่นไร เริ่มใส่ใจถึงสิ่งแวดล้อมในภาพ รู้จักถ่ายทอด

เหตุการณ์ในลักษณะตลกแต่งมากกว่ามุ่งถ่ายทอดลักษณะตามธรรมชาติ แต่ยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของแสงและเงามากนัก ในด้านการใช้เนื้อที่ในการวาด เส้นฐานที่แสดงพื้นดิน เริ่มหายไปจากภาพเปลี่ยนเป็นเนื้อที่แทน เริ่มมีลักษณะที่สื่อว่ามีการถ่ายทอดมิติโดยวิธีทับซ้อน เริ่มส่อว่าวัตถุต่างๆ ในภาพมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ในส่วนของท้องฟ้าเริ่มพบกับพื้นดินที่เส้นขอบฟ้า มีการวาดที่สื่อว่าแสดงมิติหรือความลึกด้วยการวาดวัตถุในภาพให้มีขนาดต่างๆ กัน ส่วนในการแสดงออกด้านรูปคน มโนทัศน์เกี่ยวกับด้านรูปคนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป มีการวาดรายละเอียด เช่น กระดุม ลายเสื้อ ลดการวาดเกินความเป็นจริงและการตัดทอนน้อยลง ลดบางส่วนของร่างกายเพื่อเน้นถึงบางสิ่ง ส่วนต่างๆ ของร่างกายมีความหมายเช่นเดิมเมื่อส่วนนั้นอย่างต่างหากไม่รวมอยู่กับร่างกาย และร่างกายจะอยู่ในลักษณะแข็งทื่อขึ้น

ทฤษฎีการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา

ทฤษฎีการเรียนรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2544 : 76 -111) ได้นำเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่น่าสนใจไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกของพาฟลอฟ (Classical Conditioning) การทดลองของเขาเป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยใช้สุนัขเป็นสัตว์ทดลอง และมีผงเนื้อและกระดิ่งเป็นสิ่งเร้าเพื่อให้เกิดการตอบสนอง ทางด้านการเรียนรู้ การนำทฤษฎีการวางเงื่อนไขมาใช้ เช่น การกำหนดพฤติกรรมของครูผู้สอนทางพลศึกษา ถ้าครูผู้สอนเป็นผู้ที่ดู ด่าและลงโทษนักเรียนบ่อยๆ ในที่สุดนักเรียนจะเกิดความกลัวและเบื่อง่าย ถึงแม้ต่อไปครูจะเลิกดูแล้ว แต่นักเรียนก็ยังจะกลัวครูอยู่นั่นเอง

2. ทฤษฎีการเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (Operant Conditioning) การทดลองของสกินเนอร์พบว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จากการวางเงื่อนไขโดยอาศัยการเสริมแรงไม่ว่าจะเป็นรางวัลหรือการลงโทษ นอกจากนี้ สกินเนอร์ ได้จำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมที่เกิดจากสิ่งเร้าภายนอกมากระตุ้น (Classical Conditioning Learning) และพฤติกรรมที่เกิดจากสิ่งเร้าภายในตัวผู้เรียนเป็นตัวกระตุ้น (Operant Conditioning Learning) การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์มาใช้ในการเรียนรู้ เช่น การให้รางวัลนักเรียนเมื่อนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดี หรือการลงโทษนักเรียนเมื่อนักเรียนขาดความกระตือรือร้น

2.1 ทฤษฎีความต่อเนื่องหรือทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงของธอร์นไดค์(The Connectionism) ธอร์นไดค์ได้ทำการทดลองกับแมวโดยให้แมวแสดงพฤติกรรมแบบลองผิดลองถูกจนแมวเกิดการเรียนรู้และพบสิ่งที่ต้องการ จากนั้นจึงได้สรุปผลการทดลองเป็นกฎการเรียนรู้ 3 กฎ ได้แก่ กฎแห่งความพึงพอใจหรือกฎแห่งผล (Law of Effect) กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) และกฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์มาใช้ในการเรียนรู้ จัดได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะกฎการเรียนรู้ทั้ง 3 กฎสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้เครื่องหมายของทอลแมน (Tolman's Sign Learning) ทอลแมนได้ให้ความสำคัญต่อเครื่องหมาย (Sign) ที่เป็นสิ่งเร้าใหม่บางอย่าง โดยกล่าวว่า การเรียนรู้โดยอาศัยเครื่องหมายเป็นแนวทางนำไปสู่เป้าหมายนั้น ผู้เรียนจะต้องสร้างความคาดหวัง โดยพื้นฐานผู้เรียนจะต้องทำ ความรู้ และทำความเข้าใจกับปัญหานั้นเป็นอย่างดี ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องกำหนดแผนที่หรือโครงสร้างขึ้นในสมองของเขา และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องหมายกับเป้าหมายเพื่อให้สามารถเกิดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายที่

คาดหวังไว้ การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของทอลแมนมาใช้ในการเรียนรู้ เช่น ครูสร้างสถานการณ์ หรือกิจกรรมต่างๆ ให้นักเรียนร่วมมือร่วมใจกันวางแผนและลงมือปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มจิตวิทยาเกสตัลท์ ซึ่งประกอบไปด้วย เวอร์เนอร์ (Max Wertheimer) คอฟคา (Kurt Koffka) และโห์เลอร์ (Kohler) ได้ค้นพบวิธีการเรียนรู้แบบหยั่งเห็น (Insight) เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา โดยสรุปเป็นกฎสำคัญ 4 กฎ คือ กฎแห่งการสิ้นสุด (Law of Closure) กฎแห่งความต่อเนื่องหรือความใกล้เคียง (Law of Proximity) กฎแห่งความคล้ายคลึงกัน (Law of Similarity) และ กฎแห่งความแน่นอนหรือชัดเจน (Law of Pragnanz) การนำทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มจิตวิทยาเกสตัลท์มาใช้ในการเรียนรู้ เช่น ให้นักเรียนได้มองเห็นภาพรวมหายๆ โดยครูผู้สอนมีการจัดเนื้อหาที่มีความคล้ายคลึงกันไว้เป็นพวกๆ หมวดย่อย และต้องคำนึงถึงประสบการณ์เดิมที่มีความแตกต่างของผู้เรียนในแต่ละคน เพื่อให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาแก้ปัญหา แทนที่จะให้ครูเป็นผู้บอกทั้งหมด

จากการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ สรุปได้ว่า มีนักจิตวิทยาจำนวนมากได้พยายามศึกษาเพื่อค้นหาแนวทางและที่มาของการเรียนรู้ โดยแสดงแนวคิดต่างๆ ที่น่าสนใจไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งผลจากการศึกษาและข้อที่ค้นพบนั้นได้ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมาต่อวงการศึกษ ในการจัดการศึกษาปัจจุบันได้นำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และช่วงเวลาส่งผลให้การจัดการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ทฤษฎีการเรียนรู้แปลกใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัยตามมามากเป็นจำนวนมาก

ทฤษฎีการสอนศิลปะศึกษา

ทฤษฎีการวิจารณ์อย่างสุนทรีย์ (Aesthetic Criticism) ของราล์ฟ สมิธ (Ralph A. Smith) (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2542 : 73) จะประกอบด้วย ขั้นตอนใหญ่ๆ 4 ประการ คือ

ขั้นที่ 1 การบรรยาย (Description) เป็นการแจกแจงถึงศัพท์ที่ระบุถึงชื่อ ประเภทหรือคุณสมบัติต่างๆ ที่สร้างขึ้นในผลงานศิลปะ

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นการสำรวจถึงรายละเอียดของคุณสมบัติในผลงาน เช่น สี รูปร่าง รูปทรง ผิวพื้น แสง เงา

ขั้นที่ 3 การตีความ (Interpretation) เป็นการพูดถึงความหมายโดยรวมของผลงานศิลปะนั้น

ขั้นที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นสรุปหาความดีงามของงานศิลปะ

ทฤษฎีหนทางเชิงปรากฏการณ์แบบอัตถิภาวะของสุนทรีย์ศึกษา (An Existential-Phenomenological Account of Aesthetic Education) ของเคลิน (E.F.Kalin) (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2542 : 75) เป็นทฤษฎีที่เหมาะสมสำหรับการสอนศิลปะและการรับรู้ถึงผลงานศิลปะ ประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 เป็นขั้นของการพิจารณาผลงานศิลปะด้วยจิตสำนึกแบบจับพจน์โดย สัญชาตญาณหรือความตระหนักถึงคุณภาพของผลงานนั้นโดยตรง

ขั้นที่ 2 เป็นขั้นประยุกต์ใช้มโนทัศน์ทางสุนทรีย์กับเนื้อหา เรื่องราว และรูปทรง ของผลงาน คุณสมบัติของการสร้างทำ หรือคุณสมบัติต่างๆที่ปรากฏในผลงานนั้น

ขั้นที่ 3 เป็นขั้นภายหลังการวิเคราะห์คุณสมบัติต่างๆ จะเป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ทฤษฎีสุนทรีย์ศึกษา (Aesthetic Education) ของแฮร์รี่ บรอดี้ (Harry Broudy) (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2542 : 83) เป็นระบบการเรียนการสอนของวิชาศิลปะ สามารถปรับใช้กับศิลปะในทุกๆ หมวดย่อย โดยเรียกว่า การรับรู้ที่มีศิลปะ (Artistic perception) ซึ่งจะก่อให้เกิดความรักอย่างรู้แจ้ง (Enlightened cherishing) สามารถที่

จะรักทะนุถนอมเห็นคุณค่าของสิ่งอันเป็นสุนทรีย์วัตถุ (aesthetic objects) เพราะได้รู้แจ้งถึงคุณค่าของสุนทรีย์วัตถุ นั้นๆ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้ชำนาญพิจารณาถึงมาตรฐานของศิลปะ แบ่งเป็น 2 พวกใหญ่ๆ คือ ศิลปะที่เป็นศิลปะ แท้ (serious art) และศิลปะมวลชนนิยม (popular art)

ขั้นที่ 2 ผู้สร้างและวางแผนหลักสูตรเลือกสื่อการสอนตามมาตรฐาน 4 ด้าน คือ

1. สื่อที่มีคุณสมบัติด้านส่วนประกอบารรับรู้
2. สื่อที่มีคุณสมบัติด้านโครงสร้าง
3. สื่อที่มีคุณสมบัติด้านความรู้สึก
4. สื่อที่มีคุณสมบัติด้านเทคนิค

ขั้นที่ 3 ผู้สร้างและวางแผนหลักสูตรเลือกตัวอย่างสุนทรีย์วัตถุ (Aesthetic exemplars) เพื่อใช้ในการเรียนการสอน วัตถุที่เลือกมี 5 ประเภท คือ

1. ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านส่วนประกอบารรับรู้
2. ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านโครงสร้าง
3. ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านความรู้สึก
4. ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านเทคนิค
5. ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติพิเศษด้านสุนทรีย์

ขั้นที่ 4 ครูเป็นผู้นำบทเรียนในประสบการณ์การแสดงผลงาน 3 ด้าน คือ

1. ประสบการณ์ศิลปะปฏิบัติจากวัสดุต่างๆ
2. ประสบการณ์ด้านสุนทรีย์จากงานศิลปะที่เลือกสรร
3. ประสบการณ์ด้านศิลปวิจารณ์จากงานศิลปะที่เลือกสรร

ขั้นที่ 5 ผู้เรียนสามารถที่จะรับรู้เจกเช่น นักประวัติศาสตร์ด้านศิลปะ (art historian) นักวิจารณ์ด้านศิลปะ (art critic) และผู้รักความงาม (aesthetician)

ทฤษฎีการสอนความซาบซึ้งในศิลปะ (Theory of Teaching Art Appreciation) ของพาร์ โยฮันเซน (Per O. Johansen) (มะลิฉัตร เอื้ออาพันธ์. 2542 : 87) เป็นทฤษฎีหลักสูตรมี 3 กระบวนการตามลำดับ ดังนี้

1. กระบวนการ ก. ขั้นเตรียมการสอน (Preparatory teaching) เช่น การสอนประวัติศาสตร์ ศิลป์ จะตั้งสอน รูปแบบทัศนศิลป์ (styles) และ เทคนิควิธีการของทัศนศิลป์ (techniques) ในรูปแบบทัศนศิลป์ก็จะสอนในเรื่อง รูปแบบเก่าในอดีต และรูปแบบใหม่ในอดีตส่วนเทคนิควิธีการของทัศนศิลป์ก็จะสอนในเรื่อง จิตรกรรม และประติมากรรมดังนี้เป็นต้น

2. กระบวนการ ข. การสอนขั้นเตรียมการ สอนการพิจารณางานศิลปะ โดยมุ่งไปที่ผลงาน เพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผลงานนั้น ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนตามลำดับดังนี้

- ขั้นที่ 1 การบรรยายคุณภาพโดยรวม
- ขั้นที่ 2 การตีความของส่วนต่างๆ
- ขั้นที่ 3 การประเมินคุณค่าทางสุนทรีย์ภาพ

3. กระบวนการ ค. เป็นการสอนประสบการณ์ขั้นบรรลุผลด้านความซาบซึ้งในศิลปะ (Achievement in experience) มี 3 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้

- ขั้นที่ 1 การพิจารณาภายใน พิจารณาโดยรวม การบรรยาย เพื่อให้เกิดความประทับใจ
- ขั้นที่ 2 การพิจารณาภายใน ความเข้าใจ การบรรยายและตีความเพื่อให้เกิดการแสดงออก
- ขั้นที่ 3 การพิจารณาภายใน รู้แจ้งถ่องแท้ ประเมินผล เพื่อให้เกิดความศรัทธาหรือชื่นชม

การสอน

นักการศึกษาได้พยายามจัด หรือจำแนกการสอนแบบต่างๆ ของบุคคลหลายอาชีพ ด้วยกันที่มีหลักการเป้าหมาย หรือจุดเน้นที่มีความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ เข้ามาอยู่ในกลุ่มเดียวกัน โดยจัดหรือจำแนกเข้าเป็นกลุ่ม หรือตามหมวดหมู่ และหน้าที่ให้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ด้วยกัน ดังนี้

1. รูปแบบการสอนที่เน้นบุคคล (personal models) รูปแบบการสอนกลุ่มนี้ ออกแบบมาเพื่อที่จะเน้นเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เช่น ในด้านบุคลิกภาพ อารมณ์ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การยอมรับความสามารถของตนเอง และรู้จักศึกษา ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อความก้าวหน้าของตนเองตลอดจนสามารถปรับตนเองให้อยู่รอดในสังคมได้ทุกรูปแบบ ภายใต้สถานการณ์ต่างๆ

2. รูปแบบการสอนที่เน้นพฤติกรรม (Behavioral models) รูปแบบการสอนกลุ่มนี้ ออกแบบมาเพื่อที่จะเน้นในเรื่องการนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ โดยนำทฤษฎีของนักจิตวิทยา กลุ่มพฤติกรรมนิยมมาเป็นแนวทางให้เกิดการเรียนรู้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเน้นการนำทฤษฎี พฤติกรรมมาใช้ในการปรับพฤติกรรม โดยใช้สิ่งเร้ากับการเสริมแรงเข้ามาช่วย เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้

3. รูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการความรู้ (Information processing models) รูปแบบการสอนกลุ่มนี้ ออกแบบมาเพื่อที่จะเน้นเกี่ยวกับสมรรถภาพทางด้านวิชาการ กระบวนการทางความคิด สามารถจำแนกแยกแยะข้อมูลต่าง ๆ ได้ตลอดจนการพัฒนาและวิเคราะห์ มโนทัศน์

4. รูปแบบการสอนที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction models) รูปแบบการสอนกลุ่มนี้ออกแบบมาเพื่อที่จะเน้นความสำคัญในด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถปรับตนเองให้เข้ากับบุคคลอื่นๆ ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถพัฒนาจิตใจ พัฒนาตนเอง และใฝ่ใจศึกษาหาความรู้เพื่อให้เกิด การเรียนรู้ในเนื้อหาสาระด้วย

รูปแบบการสอนใหญ่ๆ ทั้ง 4 กลุ่มหรือทั้ง 4 รูปแบบ ตลอดจนรูปแบบการสอนซึ่งรูปแบบการสอน แต่ละรูปแบบอาจจะมีเจ้าของทฤษฎีเกิน 1 คน ก็ได้แต่ละรูปแบบก็มีความสำคัญต่อนักออกแบบการสอนที่จะต้องตัดสินใจว่าจะนำรูปแบบใดมาใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน ทุก รูปแบบที่กล่าวมานี้ จำเป็นที่นักออกแบบจะต้องนำมาใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและผู้สอนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ซึ่งรูปแบบการสอนทั้งหมดนี้ ผู้ออกแบบการสอนอาจจะนำหลายๆ รูปแบบมาบูรณาการ หรือผสมผสานกันเพื่อก่อให้เกิดเป็นรูปแบบการสอนที่ดีที่สุด

หลักการออกแบบการสอน

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533 : 81) กล่าวถึงหลักการออกแบบการสอนไว้ดังนี้

1. ต้องเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียน
2. ผู้เรียนจะสนใจเรียนเมื่อมีการชี้แนะ
3. ต้องให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
4. ต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขตนเอง

5. ต้องให้ผู้เรียนได้กระทำซ้ำๆ หรือฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญ

1. ต้องเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียน ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการออกแบบการสอน ผู้เรียนแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะ ดังนั้นในการเตรียมผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนได้รับรู้และเข้าใจถึงจุดประสงค์ในการเรียน วิธีการเรียน และผลของการเรียนแล้ว จะเป็นแรงจูงใจหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความอยากเรียน และเรียนด้วยความตั้งใจ ก็จะทำให้การดำเนินงานทุกอย่างสำเร็จราบรื่น และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผู้เรียนจะสนใจเรียนเมื่อมีการชี้แนะ ในการเรียนการสอนปัจจุบันนี้ ผู้สอนหรือครูเป็นแต่เพียงผู้ชี้แนะ การที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเองโดยผู้สอนเป็นแต่เพียงผู้ชี้แนะจะเป็นการดีสำหรับผู้เรียน ดังนั้นการให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและมีส่วนร่วมกับผู้เรียนด้วยกัน จะทำให้มีความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบสำนึกในหน้าที่ปฏิบัติงานทุกอย่างให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

3. ต้องให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ในการเรียนวิชาใด ๆ หรือกระทำสิ่งใด ๆ ก็ตาม ผู้สอนต้องพยายามให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนในวิชานั้น ๆ สรุปได้ว่าการที่จะทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม และเกิดการเรียนรู้ได้จริง ๆ ทำได้โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ๆ หรือเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน โดย ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออก ไม่รับฟังอย่างเดียวพยายามส่งเสริมให้นักเรียนได้ตอบคำถาม อภิปรายถกเถียงและควรมีกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้สมอง พยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดไปทุกขณะในขณะที่ครูกำลังสอน และหัดตอบคำถามที่ต้องใช้เหตุผล หรือหัดแก้ปัญหาที่ผู้สอนหรือผู้เรียนคนอื่นตั้งขึ้นมา หรือหัดให้นักเรียนได้ลองสร้างคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่ครูสอนอยู่ก็ได้

4. ต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขตนเอง การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน จุดประสงค์ก็เพื่อต้องการให้นักเรียนได้รู้ถึงผลการกระทำของตนเอง การวัดผลและประเมินผลไม่ว่าจะทำโดยวิธีใด ๆ ก็ตามเป็นการย้ำถึงความเข้าใจหรือการปฏิบัติงานของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้ทราบข้อบกพร่องของตนเองจะได้ทำการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น และทันต่อเหตุการณ์ การเสริมแรง ก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง ที่จะช่วยทำให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนของตนเองได้ เช่น การได้รับคำติชม การวิจารณ์จากผู้สอน ผู้เรียนจะเกิดความมั่นใจ และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

5. ต้องให้ผู้เรียนได้กระทำซ้ำ ๆ หรือฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญ ทฤษฎีการเรียนรู้แบ่งออกได้เป็น 2 ตระกูล คือ ตระกูลนักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม ซึ่งเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ตระกูล S - R และตระกูลนักจิตวิทยาสนาม พวกตระกูลแรกหรือตระกูล S - R เห็นว่าการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมค่อนข้างจะถาวร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้ เป็นผลมาจากการปฏิบัติที่ได้รับการเสริมแรง ส่วนตระกูล Cognitive field theory เห็นว่า การเรียนรู้เป็นการพัฒนาการของความหยั่งรู้จากทฤษฎี S - R ถ้าผู้สอนได้กระตุ้นให้ผู้เรียนได้กระทำซ้ำ หรือฝึกหัดเกี่ยวกับสิ่งใด ๆ บ่อยๆ ครั้งก็จะทำให้เกิดผลดีกับผู้เรียน ในแง่ที่ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ และมีความถูกต้องเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และยังถ้าได้รับการเสริมแรงจากผู้สอน หรือผู้ร่วมชั้นเรียนด้วยกันแล้วก็จะยิ่งทำให้เกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

หลักการออกแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ในการออกแบบการสอนใดๆ ก็ตาม ผู้ออกแบบทุกคนมีความต้องการในด้านประสิทธิภาพของการออกแบบ และการที่จะดูว่าการออกแบบใดๆ มีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไรนั้นเราสามารถที่จะดูได้จากกราฟให้รายละเอียดของสิ่งที่กำหนดขึ้นภายใต้การออกแบบนั้นๆ

หลักสำคัญในการออกแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยหลักสำคัญ 3 ประการด้วยกันคือ

1. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. กำหนดการสอนแบบปฏิสัมพันธ์

3. ขั้นตอนการปฏิบัติดำเนินการ หรือกิจกรรมการเรียนการสอน

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสอน สรุปได้ว่าการสอนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูใน ยุคปฏิรูปการศึกษาซึ่งเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้ ผู้บอกความรู้ มาเป็นผู้ให้ผู้เรียนใช้ กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดจนการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูจึงต้องเป็นผู้เตรียม ประสพการณ์ กิจกรรมสื่อและการวัดผลประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีคุณภาพ คือ เก่ง ดี และมีความสุข มองกว้าง มองไกล ใฝ่รู้เชิดชูคุณธรรม

การจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนศิลปะศึกษา

บรรยากาศในการเรียนการสอนศิลปะในที่นี้หมายถึงสภาพที่เอื้อต่อการเรียน ศิลปะของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน การทำกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กสามารถจะ ได้ทั้งความรู้และความสุข เพลิดเพลินในการเรียนกลุ่มสาระศิลปะ เนื่องจากการเรียนกลุ่มสาระศิลปะ สะท้อนทางด้านจิตใจด้วย มิใช่สักแต่เรียนให้ได้รับแต่ความรู้ ในขณะที่สภาพจิตใจของเด็กไม่ได้มี ความสุขในการทำงานศิลปะเลย เมื่อครูมีการเตรียมการสอนที่พร้อมวางแผนการใช้วิธีสอนในแต่ละ ครั้ง ตลอดจนการจัดเตรียมประสพการณ์ให้กับเด็ก สิ่งที่คุณต้องตระหนักถึงก็คือการจัดบรรยากาศใน การเรียนการสอน จะทำให้เกิดผลดีแก่การเรียนการสอนในการจัดบรรยากาศการเรียนนั้น สิ่งที่ต้อง คำนึงถึงคือ

1. สถานที่ ในที่นี้หมายถึงลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน เพราะห้องเรียน เป็นสถานที่ที่มีนักเรียนต้องใช้เป็นส่วนมาก นอกเหนือจากการเรียนนอกสถานที่ การจัดห้องเรียน ศิลปะจึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนศิลปะ สิ่งที่คุณต้องพิจารณาในการจัดห้องเรียนซึ่งต้อง ควรคำนึงถึง

1.1 ขนาดของห้องเรียนควรมีความพอเหมาะกับความเหมาะสมกับจำนวนนักเรียนเพราะการ เรียนศิลปะในโรงเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมปฏิบัติการที่มีห้องเรียนขนาดที่ไม่พอเหมาะ จะทำ ให้ไม่สะดวกกับการจัดประสพการณ์ต่างๆ ให้กับเด็กทุกคนอย่างเสมอกัน และขนาดของห้องเรียนก็ ควรมีความเหมาะสมในการที่คุณจะสามารถดูแลปฏิบัติงานของนักเรียนทั้งชั้นได้

1.2 กรณีเป็นห้องปฏิบัติการ ควรมีการจัดสัดส่วนของชั้นที่ให้อากาศถ่ายเทสะดวกและสะอาดมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นส่วนที่ใช้ปฏิบัติการ อย่างล้างมือ บอร์ดติดผลงาน

1.3 การจัดห้องเรียนในรูปแบบการสอนที่ต่างกันก็สามารถสร้าง บรรยากาศในการเรียนกลุ่มสาระศิลปะ นักเรียนจะไม่รู้สึกเบื่อ การจัดห้องเรียนศิลปะไม่จำเป็นว่าครู ต้องจัดให้นักเรียนหันหน้าเข้าหากระดานดำทั้งชั้นเรียน ในบางครั้งครูอาจจัดโต๊ะเรียนเป็นกลุ่มๆ ให้ นักเรียนได้ปฏิบัติงานร่วมกันหรืออภิปรายร่วมกันในลักษณะกลุ่มย่อย ถ้าเป็นการอภิปรายกลุ่มใหญ่ หรือมีการสาธิตให้นักเรียนดูทั้งชั้นครูอาจใช้วิธีจัดโต๊ะเรียนเป็นรูปเกือกม้าหรือตัว U) เด็กก็จะรู้สึก กระตือรือร้น ได้เปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน รู้สึกว่ากลุ่มสาระศิลปะ ไม่ใช่เรื่องน่าเบื่อ

1.4 มุมสร้างความสนใจ ครูควรจัดแบ่งพื้นที่ไว้เพื่อการสนับสนุนบรรยากาศ ทางศิลปะ เช่น มุมแสดงผลงานของเด็ก ข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางศิลปะที่เด็กควรรู้ และมุม เหล่านี้หากนักเรียนจัดเวรกัน เป็นผู้ทำกิจกรรมนี้เอง ก็จะมีคุณค่าต่อการเรียนกลุ่มสาระศิลปะ

1.5 สภาพแวดล้อม เช่น แสงสว่างการถ่ายเทอากาศสภาพของห้องควรมีแสงเพียงพอต่อการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การจดคำบรรยายของครู การปฏิบัติการระบายสี ออกแบบห้องที่มีแสงสว่างเพียงพอ จะทำให้เกิดผลดีในด้านการเห็น ครูควรหาทางแก้ไขหากพบว่าห้องไม่มีแสงสว่างมากพอ การถ่ายเทอากาศในห้องเรียน ต้องมีประตูหน้าต่างๆ ให้พอเหมาะกับขนาดของห้อง ให้ผู้เรียนไม่รู้สึกอึดอัด

2. วัสดุอุปกรณ์ หมายถึง เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนครุภัณฑ์ของทางราชการและสื่อที่เด็กจะต้องใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งครูควรพิจารณาดังนี้

2.1. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนอาจเป็นวัสดุสิ้นเปลือง เช่น กระดาษสี พู่กัน สีโปสเตอร์ ดินน้ำมัน ฯลฯ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ เช่น มีด กรรไกร เครื่องมือปั้น ฯลฯ ห้องเรียนแต่ละห้อง ได้สะสมวัสดุอุปกรณ์ ไว้ประจำห้อง การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ทำได้หลายวิธีเช่น โรงเรียนจัดซื้อโดยเงินบำรุง ประเภทหนึ่งหรือจัดหาเงินบริจาคช่วยเหลือจากบุคคลอื่น หรือโรงเรียนอาจเรียกเก็บเงินจากเด็ก แล้วเป็นผู้จัดหามาให้ นอกจากนี้วัสดุอุปกรณ์อื่นๆ ครูและนักเรียนอาจมีส่วนช่วยกันในการหาสะสมไว้เป็นของส่วนกลาง เช่น วัสดุเหลือใช้ประเภทกล่องหรือภาชนะเช่น ขวด เศษกระดาษสีแกนกระดาษเพื่อเวลาปฏิบัติงานเพราะส่วนใหญ่แล้วการที่ครูสั่งให้นักเรียนนำของมา เช่น การทำศิลปะประดิษฐ์ จะพบว่าปัญหาจะเกิดขึ้นในห้องเรียนคือไม่มีวัสดุที่ครูสั่ง เด็กไม่สามารถหาอุปกรณ์ ฯลฯ ครูที่เตรียมพร้อมเสนอควรหาอุปายที่จะให้เด็ก ในชั้นช่วยกันนำของมาสะสมไว้ ตั้งแต่ต้นเทอมและครูเองก็ช่วยหาสมทบด้วย การเรียนศิลปะในแต่ละครั้ง ก็จะไม่พบปัญหาเรื่องการขาดแคลนวัสดุหรืออาจจะพบน้อยมาก เพราะครูมีการวางแผน เตรียมตัวล่วงหน้าแล้ว

2.2 ครุภัณฑ์ต่าง ๆ กัน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ชั้น ตู้เก็บของ ควรให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เพราะเด็กในวัยที่ต่างกัน ขนาดของสรีระก็ต่างกัน ผู้เรียนจะต้องอยู่ในท่าที่เป็นปกติ เคลื่อนไหวสะดวก โต๊ะ เก้าอี้ ที่เหมาะสมกับวัยของเด็กก็จะทำงานได้อย่างปกติสุข

3. ครูผู้สอนครูเป็นผู้ที่ต้องดำเนินการสอนโดยตรงเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก การจะทำให้เด็กรักศิลปะ ครูผู้สอนจึงมีส่วนสำคัญในการสร้างควมมีสุนทรีย์ให้เกิดขึ้นในจิตใจเด็ก เกิดความสุขในการเรียน บรรยากาศที่ครูควรสร้างในห้องเรียนจึงควรเป็นการให้เด็กได้มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานศิลปะ วิธีทางที่ครูควรพิจารณาในการสร้างบรรยากาศและทัศนคติที่ดีต่อศิลปะ คือ

3.1 ควรให้เด็กได้มีเสรีภาพในการแสดงออก การมีเสรีภาพในที่นี้ หมายถึงความคิดในการแสดงออก ที่ไร้ขอบเขตในการแสดงออก การถ่ายทอดทางศิลปะมิใช่เสรีภาพอันจะเป็นการรบกวนผู้อื่นในการปฏิบัติงาน การทำงานศิลปะของเด็กควรเป็นการแสดงด้วยความคิดของตัวเอง ครูผู้สอนควรมีส่วนในการเร้าให้เด็กได้แสดงออก แต่มิใช่ชี้แนะให้เด็กทำงานแบบครู ให้เด็กกล้าคิดและตัดสินใจด้วยตนเองและครูไม่ควรใช้วิธีเผด็จการสั่งงานให้เด็กทำด้วยการกำหนดผลสำเร็จอย่างตายตัว

3.2 ครูควรพยายามดูแลการทำงานของเด็กละเอียดถี่ สม่ำเสมอ ให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมในห้องเรียนไม่ควรให้ความสนใจกับเด็กที่เก่งเพียง

กลุ่มเดียว ควรหลีกเลี่ยงแล้กับเด็กที่อ่อน เช่นเดียวกันไม่ว่าเด็กจะเก่งหรืออ่อน ครูควรให้ความยุติธรรม ใกล้เคียง เพื่อให้เด็กรู้สึกมีความเชื่อมั่นในตนเอง

3.3 ควรให้เด็กได้ภาคภูมิใจกับผลงานของตนเอง ให้เขาได้แก้ปัญหาในงานด้วยตนเอง ครูไม่ควรแก้ไขงานให้เด็ก แต่ครูควรชี้แนะด้วยประสบการณ์และการเห็นของครูที่มีมากกว่าเด็ก

3.4 ควรให้มีบรรยากาศระหว่างครูกับนักเรียนมีความเป็นกันเอง ทำตนเป็นที่พึ่งของเด็กได้ช่วยเหลือเมื่อเด็กมีปัญหา ให้กำลังใจเมื่อเด็กไม่ยอมทำงานศิลปะ

3.5 ครูควรเคารพต่อการทำงานและผลงานของเด็ก สร้างความภาคภูมิใจให้กับเด็ก ไม่มีทำที่หรือคำพูดที่สื่อว่าเด็กทำงานใช้ไม่ได้ แต่ก็มิได้หมายความว่าเด็กจะทำดี ไม่ดีอย่างไรครูก็ “ขอ” อย่างเดียว ครูสามารถสะท้อนให้เด็กเห็นถึงความบกพร่องของตนเองในลักษณะของการติเพื่อก่อ มีชีวิตเพื่อทำลาย เช่นการช่วยกัน วิพากษ์วิจารณ์งานของเด็กในห้องและครูช่วยชี้ทางกว้างๆ ให้

3.6 ครูควรส่งเสริมให้เด็กสามารถทำในสิ่งที่ทำได้ตามความสามารถของตนเองไม่ใช่วิธีหัดใหม่ให้เด็กทำงานที่ยากเกินไป อย่างหวังผลกับผลงานที่เลิศเลอเกิด ฐฒิภาวะของเด็กเพราะรังแต่จะสร้างความคับข้องใจให้กับเด็ก ถ้ายังไม่ถึงวัยที่เขาจะทำได้

3.7 ควรส่งเสริมให้เด็กเป็นคนกล้าแสดงออกทั้งการพูดและการกระทำ การที่เด็กกล้าแสดงออกความคิดเห็น จะทำให้ครูเข้าใจเด็กมากขึ้น ให้เขาเป็นผู้มีเหตุผลและความเชื่อมั่นไปพร้อมกัน

3.8 ควรนำผลงานของเด็กผลัดกันติดบอร์ด เพื่อความภาคภูมิใจในตัวเองที่สามารถทำกิจกรรมต่างๆ และได้รับการยอมรับ มิใช่เลือกเฉพาะเด็กเก่งในห้องที่เพียงไม่กี่คนเท่านั้น

3.9 กระบวนการเรียนการสอนของครูควรมีขั้นตอนที่เหมาะสม พยายามหาวิธีสอนที่เร้าความสนใจผู้เรียนบ้าง ครูไม่ควรใช้วิธีสอนอยู่วิธีเดียว ครูควรให้เด็กมีโอกาสไปศึกษานอกสถานที่บ้าง สถานที่ที่เด็กควร ไปศึกษาวิชาศิลปะเช่นพิพิธภัณฑ์ การจัดแสดงผลงานศิลปะตามสถานที่ต่าง ๆ โบราณสถาน ฯลฯ

3.10 ระเบียบในห้องเรียน ครูควรมีการตกลงกับเด็กไว้ก่อนว่าเด็กสามารถมีเสรีภายใต้เพียงใด ระหว่างการปฏิบัติงานซึ่งครูเองก็ควรเข้าใจธรรมชาติของเด็กในการเรียนศิลปะว่าเป็นวิชาที่ผ่อนคลาย เด็กจะรู้สึกมีอิสระในอิริยาบถต่าง ๆ ซึ่งครูก็ไม่ควรตั้งกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดจนเด็กรู้สึกเกร็งไม่สนุกในการปฏิบัติงาน และครูไม่ควรปล่อยปะละเลยให้เด็กปฏิบัติงานกันอย่างสนุกสนานจนไร้ขอบเขตซึ่งจะเป็นการรบกวนความสงบสุขของห้องเรียนอื่น ครูจึงควรต้องตกลงกับเด็กไว้ก่อนล่วงหน้าว่าจะต้องปฏิบัติตามขั้นใด และจะมีมาตรการอย่างไรกับผู้ฝ่าฝืน ควรตกลงกับเด็กได้แสดงความคิดเห็นกันทั้งชั้นเรียน จะเป็นการทำให้ห้องเรียนมีบรรยากาศการเรียนที่ดีและมีวินัยในชั้นเรียนด้วย

วิชย วงษ์ใหญ่ (2529 : 111) ได้กล่าวไว้ว่า เป้าหมายสำคัญของการสอนศิลปศึกษาเพื่อต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนสมบูรณ์ คือคนที่มีความรู้คู่กับความงาม กระบวนการสอน คือการพยายามปลูกฝังความคิดของผู้เรียนให้ก่อรูปขึ้นมา มิใช่ปลูกฝังความคิดของครูที่มีอยู่แล้วลงไปในตัวเด็ก ในความหมายของการสอนที่กล่าวมานี้อาจจะอธิบายได้ว่า การสอนมิได้หมายความว่าทำให้คำตอบสำเร็จรูป หากแต่มุ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบด้วยตนเองอย่างอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาศิลปะที่ประกอบไปด้วยเรื่องราว ประสบการณ์ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนประณีตถ้าเราสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามเป้าหมายของการสอนศิลปะซึ่งผู้เรียนเข้าถึงศิลปะเสียแล้ว การที่จะรับอะไรก็ง่ายเพราะโลกทัศน์ของศิลปะเป็นการแสดงออกของการสร้างสรรค์และจินตนาการที่ลึกซึ้งมีคุณค่าต่อจิตใจของมนุษยชาติ ถ้าบุคคลในสังคมของชาติมีความรู้ มีรสนิยมที่ดีทางศิลปะ ย่อมสะท้อนถึงคุณค่าเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติ

ดำรง วงศ์อุปราช (2529 : 126) ได้กล่าวว่า การสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวย ไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์ สถานที่ เครื่องมือ และวัสดุ ย่อมมีความสำคัญ นอกจากนี้ ครูสามารถสร้างบรรยากาศและทำลายบรรยากาศสร้างสรรค์ได้ การบังคับควบคุมไม่เป็นการส่งเสริมบรรยากาศสร้างสรรค์ ในขณะที่เดียวกันถ้าไม่มีการ แนะนำเสียเลยก็อาจมีการเดินทางผิดได้ เช่น การส่งเสริมให้กำลังใจ การให้รางวัล ก็ไม่ใช่สิ่งเลวร้ายจนเกินไป แต่ควรทำในรูปแบบและกาลเทศะอย่างเหมาะสม

เลิศ อานันท์นะ (2529) ได้กล่าวไว้ว่า จุดประสงค์ของการสอนศิลปศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาทั่วไป ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างเสริมศิลปะนิสัยให้แก่เด็กมีความรักต่อศิลปะ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนให้เด็กทุกเพศทุกวัยได้แสดงออกทางศิลปะอย่างอิสระและเสรี ด้วยการสำรวจทดลองค้นคว้าจากวัสดุและสื่อหลากหลายที่มีอยู่ในท้องถิ่น ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจึงไม่ใช่เป็นความประสงค์ที่สร้างเด็กให้เป็นศิลปินหรือจิตรกรแต่อย่างใดการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนก็มีจุดประสงค์เพื่อสอนคนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพของชีวิตไม่ว่าผู้เรียนโตขึ้นจะประกอบอาชีพอะไรก็ตาม โดยหวังว่าคนเหล่านั้นจะเป็นคนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตใจรักศิลปะและสามารถประยุกต์ให้เกิดคุณค่าต่อชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นผู้ใหญ่จึงไม่สมควรรีบร้อนยึดเยียดความเป็นศิลปินหรือจิตรกรลงในตัวเด็ก สิ่งที่ดีที่สุดที่ผู้ใหญ่พึงกระทำได้แก่การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระเสรีตามความเหมาะสม ขณะเดียวกันก็ควรหมั่นดูแลให้รู้จักรับผิดชอบและเป็นผู้ที่มีพื้นฐานรสนิยมที่ดีเยี่ยม เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ถ้าทำได้ดังกล่าวนั้นนับว่าพอใจแล้วสำหรับการส่งเสริมศิลปะให้กับเด็ก การสอนศิลปศึกษาครูต้องคำนึงถึงลักษณะความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนแต่ละคน หลังจากศึกษาหลักสูตรครูต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อปรับเนื้อหากิจกรรม โดยจัดเป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีครูเป็นผู้วางแผนและเตรียมการสอนโดยเขียนโครงการสอนให้สัมพันธ์กับเนื้อหาในแต่ละกิจกรรมอย่างเหมาะสม หลังจากนั้นจึงเขียนแผนการสอนให้ตรงตามจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน
2. ขั้นการกำหนดกิจกรรมและวัสดุฝึก
3. ขั้นวางแผนการปฏิบัติงานทั้งครูและนักเรียน
4. ขั้นลงมือปฏิบัติงาน โดยครูเป็นผู้กระตุ้นและชี้แนะอำนวยความสะดวก นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง

ผู้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง

5. ขั้นเสนอผลงาน นักเรียนเป็นผู้เสนอผลงาน ครูเป็นผู้เสริมให้กำลังใจและนำ ผลงานติดบอร์ดหรือจัดนิทรรศการเพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

การจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมการแสดงออกทางศิลปะของเด็กโดยทั่วไป ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญดังนี้

1. เสรีภาพในขอบเขตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม
2. การแสดงออกอย่างอิสระตามความสนใจบนพื้นฐานประสบการณ์ของเด็ก
3. ความสำเร็จที่ครอบคลุมจุดประสงค์ปลายทาง

ทั้งนี้การส่งเสริมและการสนับสนุนกิจกรรมทางศิลปะของเด็กควรให้ความสำคัญ เกี่ยวกับ “ กระบวนการแสดงออก ” มากกว่า “ ผลงานสำเร็จรูป ” หรือมุ่งเน้นทางด้านวัตถุหรือความสำเร็จทางรูปธรรม

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2542 : 42) กล่าวว่า มานูแอล บาร์แคน ได้ตีพิมพ์บทความชื่อ “ หัวใจยาว หัวต่อของศิลปะศึกษา : การเปลี่ยนแปลงแนวคิดของหลักสูตร เนื้อหา และการสอน ” โดยอ้างอิงถึงคำกล่าวของ เจอโร บรูเนอร์ ว่า “ หัวใจสำคัญของการให้การศึกษา ก็คือ ทำให้นักเรียนเข้าถึงโครงสร้างมูลฐานของวิชาใดก็ตามที่เราเห็นว่าควรจะสอน ” ซึ่งเมื่อพิจารณาหลักการนี้กับศิลปะศึกษา บาร์แคน คิดว่า ควรจะมีความหมายว่า วิชาศิลปะมีสาระความรู้ในศาสตร์ของตน และสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเรียนการสอนสาระความรู้นี้ คำขอของบาร์แคนในบทความนี้ โดยสรุปแล้วมีประเด็นสำคัญ 3 ประการ ที่เขาคิดว่าเป็น หัวใจของการที่จะทำให้ศิลปะเป็นวิชาที่สร้างพุทธิปัญญาการคิดแก่ผู้เรียน ประการแรก คือ ต้องมีการเรียนการสอนถึงหลักการพิจารณาเพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถตัดสินผลงานศิลปะ ประการที่สอง คือ ต้องมีหนทางที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้และค้นคว้าผลงานศิลปะนั้นมีความหมายต่อเขาเช่นไร ประการที่สุดท้าย ต้องมีการเรียนการสอนที่พัฒนาการเติบโตทางสุนทรีย์ภาพให้เกิดในตัวผู้เรียน การเคลื่อนไหวของกระบวนการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาศิลปะกระแสใหม่ในยุคของบาร์แคน เรียกกันในนามของขบวนการแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นศูนย์กลาง (Discipline – centered Movement) หรือขบวนการแบบยึดสาระความรู้เป็นศูนย์กลาง (Subject – centered Movement) ที่ปัจจุบันนี้มีชื่อเป็นทางการว่าศิลปะศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (Discipline – based Art Education) หรือเรียกชื่อย่อว่า DBAE

นอกจากนี้ มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2542 : 24) ได้ระบุถึง คุณสมบัติ 10 ประการ ของหลักสูตรและการสอนแบบ DBAE ของ คล้าก เดย์ และเกรียร์ รวมทั้งการนำไปใช้ โดยแยกเป็นด้านๆ ให้เห็นว่าแต่ละด้านนั้นมีคุณสมบัติอย่างไร ดังนี้

หลักการและเหตุผล

1. เป้าหมายของ DBAE นั้นคือ การพัฒนาความสามารถในความเข้าใจและซาบซึ้งเห็นคุณค่าศิลปะของผู้เรียน ซึ่งในกรณีนี้เกี่ยวข้องกับความรู้และทักษะในประเด็นของศิลปะและความสามารถในการรับรู้พอๆ กับการสร้างสรรค์ศิลปะ
2. ศิลปะเป็นส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาทั่วไป (General Education) และเป็นรากฐานของสาขาวิชาเฉพาะด้านที่นักเรียนสามารถศึกษาต่อในระดับสูงในอนาคต

เนื้อหา

3. เนื้อหาสำหรับการสอนมีพื้นฐานมาจากหลักเกณฑ์ 4 แกน ของสุนทรีย์ศาสตร์ ศิลปะวิจารณ์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และศิลปะปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวกับธรรมชาติของศิลปะทั้ง 4 แกน รากฐานด้านคุณค่าและการตัดสินศิลปะทั้ง 4 แกน ประเด็นที่ศิลปะทั้ง 4 แกนถูกสร้างขึ้นมา และกระบวนการและกลวิธีการทำศิลปะทั้ง 4 แกน
4. เนื้อหาการเรียนมาจากเครือข่ายที่กว้างขวางของทัศนศิลป์ ซึ่งรวมทั้งศิลปะพื้นบ้าน ศิลปะประยุกต์ วิจิตรศิลป์จากวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมอื่นตั้งแต่อดีตจนถึงยุคร่วมสมัย

หลักสูตร

5. หลักสูตรทุกระดับชั้นสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน มีความกระจ่างชัดเจน
6. ผลงานศิลปะเป็นศูนย์กลางในระบบของหลักสูตรและใช้ร่วมกันระหว่างสาระความรู้ทั้ง 4 แกน
7. หลักสูตรสร้างขึ้นโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมกันของสาระความรู้ทั้ง 4 แกน
8. การจัดระบบของหลักสูตรนั้นมุ่งให้เพิ่มพูนความเข้าใจ และการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งจะพัฒนาขึ้นโดยคำนึงถึงความเหมาะสมด้านพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละวัยเป็นสำคัญ

ประเด็นอื่นๆ

9. การนำไปใช้เต็มรูปแบบนั้นทำอย่างเป็นระบบ มีแผนการสอนศิลปะที่มี พื้นฐานกว้างขวาง สามารถนำไปใช้ได้หลายเขตการศึกษา มีผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษาให้การแนะนำ มีการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร และมีสื่อการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม
10. มีหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่ถูกต้องเหมาะสมเหมาะสำหรับใช้ประเมินผลการเรียนของนักเรียน และหลักสูตร

คุณสมบัติต่างๆ 10 ประการนี้ นักวิชาการได้นำเสนอพร้อมทฤษฎีและหลักการของ นักวิชาการในอดีตและร่วมสมัยรองรับ

จากทฤษฎีและเอกสารต่างๆ ดังกล่าวสามารถสรุปถึงวิธีการสอนที่เหมาะสมของครู ศิลปศึกษาได้ดังนี้ คือ ในการสอนแต่ละครั้ง ครูผู้สอนควรสอนเนื้อหาในแต่ละเรื่องสลับกันไปมา ไม่ควรสอนเรื่องเดียวจบจะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายไม่สนใจเท่าที่ควร ครูควรให้เด็กได้มี ประสบการณ์ในการวางแผนดำเนินการ และหาอุปกรณ์การเรียนการสอนร่วมกับครู ในบางเรื่องครู อาจจำเป็นต้องสาธิตวิธีการเพื่อให้เด็กนักเรียนเข้าถึงกระบวนการปฏิบัติเสียก่อนแล้วจึงค่อยลงมือ ทำงาน ครูผู้สอนต้องอยู่กับเด็กตลอดเวลาเพื่อสังเกตการปฏิบัติงาน ช่วยเหลือเมื่อเด็กมีปัญหาและ พยายามให้เด็กได้ทำงานตามความคิดอิสระของตนให้มากที่สุดจะได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และ ส่งเสริมให้เด็กได้อธิบายผลงานของตนและเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการทำงานทุกครั้ง สอนให้ นักเรียนรู้จักการเก็บ ทำความสะอาดเครื่องมือ อุปกรณ์และสถานที่ทุกครั้งหลังจากที่ทำงานเสร็จ เพื่อฝึกนิสัยรักความสะอาดและความมีระเบียบ จัดแสดงผลงานเด็กเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจใน ผลงานของตนเองและมีโอกาสพัฒนางานของตนเองด้วย และประการสำคัญควรเน้นการมอบหมาย ให้ทำงานเป็นกลุ่มมากกว่าเป็นรายบุคคล เพื่อให้เด็กเกิดทักษะทางสังคมร่วมกัน ช่วยเหลือร่วมมือ ซึ่งกันและกัน

สื่อและวัสดุการสอนศิลปศึกษา

ในการเรียนการสอนศิลปศึกษา สื่อเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งมีนักการศึกษาหลายท่าน ได้จำแนกสื่อในการเรียนการสอนศิลปศึกษาไว้ดังนี้

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2542 : 83) กล่าวว่า แฮรี่ โบรดี ได้แบ่งสื่อในการเรียน การสอนศิลปศึกษา ออกเป็น 5 คุณสมบัติ ดังนี้

1. คุณสมบัติด้านส่วนประกอบการรับรู้ หมายถึงคุณสมบัติด้านส่วนประกอบต่างๆ ทางทัศน์ ได้แก่ สี เส้น รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว
2. คุณสมบัติด้านโครงสร้าง หมายถึง คุณสมบัติที่เกิดจากการเชื่อมโยงส่วนประกอบ

เหล่านั้นเข้าด้วยกัน เช่น จังหวะลีลา ความสมดุล สัดส่วน จุดเด่น จุดด้อย

3. คุณสมบัติด้านความรู้สึก หมายถึง คุณสมบัติผลงานศิลปะชิ้นนั้นให้ความรู้สึกด้านอารมณ์แก่ผู้ดู เช่น รู้สึกสงบ รู้สึกสดชื่นร่าเริง รู้สึกรุนแรงรวดเร็ว

4. คุณสมบัติด้านเทคนิควิธีการ หมายถึง ผลงานศิลปะนั้นแสดงให้เห็นถึงวิธีการหรือเทคนิคเด่นชัด ภาพกิจกรรมบางภาพแสดงร่องรอยของที่แปรงหรือพู่กันที่ฉวัดไปมารวดเร็ว รอยแปรงหยาบ บางภาพเกลี่ยนุ่มนวลเนียนไม่มีรอยแปรงปรากฏ ปฏิภาณกรรมบางชิ้นเห็นรอยแกะสลักเด่นชัด บางชิ้นรู้ว่าเป็นงานศิลปะเชื่อมโลหะ บางชิ้นแสดงว่าหลอมหรือเทคนิคจิตรกรรมประเภทปะติด (collage)

5. คุณสมบัติพิเศษด้านสุนทรีย์ หมายถึง ความหมายในแง่คุณสมบัติที่ผลงานศิลปะนั้นสนองความต้องการ ความมุ่งหมายที่จะแสดงออกถึงความคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้สร้างหรือไม่อย่างไร

มะลิฉัตร เอื้ออาพันธ์ (2542 : 142) ได้จำแนกสื่อการสอนศิลปะศึกษาเป็นประเภทใหญ่ๆ ไว้ดังนี้

1. สื่อประเภทวารสารทางศิลปะศึกษา
2. สื่อประเภทตำราและวัตถุดิบ เช่น สื่อประเภทหนังสืออ่านสำหรับครูและ นักเรียนหนังสือสาริตถกวิธีและกระบวนการทางศิลปะ ประเภทชุดการเรียนรู้ และประเภทวัสดุ สิ่งพิมพ์ สไลด์ ภาพยนตร์
 - 2.1 สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ สไลด์ ภาพยนตร์ สามารถจำแนกออกเป็น
 - 2.1.1 ศูนย์หน่วยงานหรือสถาบันให้สื่อภาพยนตร์เกี่ยวกับงานศิลปะ
 - 2.1.2 ภาพจำลองแบบผลงานศิลปะ
 - 2.1.3 แผ่นสไลด์
 - 2.1.4 แถบฟิล์ม หรือฟิล์มภาพยนตร์
 - 2.1.5 ประติมากรรมจำลองแบบ
 - 2.1.6 วีดีโอ และเทปบันทึกเสียง
 - 2.1.7 แผ่นใสสำหรับเครื่องฉายข้ามศีรษะ
 - 2.1.8 เกม
 - 2.1.9 สื่อผสม
 - 2.1.10 หนังสือบอกแหล่งสื่อ
3. สื่อเทคโนโลยีระดับสูง

หลักในการวัดผลประเมินผลการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

อารีย์ สุทธิพันธุ์ (2535 : 92 - 95) ได้กล่าวว่า เกณฑ์ในการพิจารณา ผลงานศิลปะเด็ก จะแตกต่างจากเกณฑ์ที่ใช้กันในระบบโรงเรียนเพราะเหตุว่า เด็กที่เขียนผลงานส่งเข้าประกวดในการแสดงศิลปะเด็ก มีแรงจูงใจหรือสิ่งเร้าต่างกัน ดังนั้นก็ควรมีเกณฑ์ในการพิจารณาต่างไปจากที่เคยใช้กันในห้องเรียน

เกณฑ์ หมายถึง ข้อตกลงที่ร่วมกันกำหนดขึ้นเพื่อนำไปใช้ประเมินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่งที่สังคมจัดขึ้น เกณฑ์สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

1. เกณฑ์ในเชิงปริมาณ หมายถึง เกณฑ์ที่มีผลบังคับโดยตรง ใครที่ไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้จะต้องได้รับโทษ เช่น การเกณฑ์ทหาร เป็นต้น

2. เกณฑ์ในเชิงคุณภาพ หมายถึง เกณฑ์ที่ไม่มีผลบังคับโดยตรง เป็นข้อตกลงที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณากำหนดขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นครั้งคราว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมทางด้านศิลปะ เป็นต้น

ดังนั้นเกณฑ์ในการพิจารณาผลงานศิลปะเด็กที่จะเสนอต่อไปนี้ จัดอยู่ในประเภทเกณฑ์ในเชิงคุณภาพ ซึ่งมี 4 ประการ คือ

1. เกณฑ์ในการพิจารณาทางอายุ
2. เกณฑ์ในการพิจารณาทางด้านวัสดุ
3. เกณฑ์ในการพิจารณาทางด้านเนื้อหาสาระ
4. เกณฑ์ในการพิจารณาทางด้านการแสดงออก

เกณฑ์ในการพิจารณาทางอายุ ในการพิจารณาศิลปะเด็กเรื่องอายุมีความสำคัญมาก คณะกรรมการจะต้องตกลงกันแบ่งกลุ่มอายุใกล้เคียงกันจัดมาพิจารณาร่วมกัน เพราะเหตุว่าความพร้อมของเด็กที่ต่างวัยกันไม่เหมือนกัน และการรับรู้ก็ต่างกันด้วย ดังนั้นเพื่อความเหมาะสมและเป็นธรรมจึงควรคำนึงถึงวัยที่ต่างกันของเด็ก

เกณฑ์ในการพิจารณาทางด้านวัสดุ เกณฑ์ในด้านนี้มีผลต่องานศิลปะเด็กเป็นอย่างมาก เด็กที่อยู่ในชนบทย่อมมีอุปกรณ์การเรียนและคุณภาพของวัสดุเด็กในเมืองไม่ได้ ดังนั้นเมื่อนำผลงานมาพิจารณาเปรียบเทียบกับคณะกรรมการจะต้องเน้นความคิดที่เด็กแสดงออกมากกว่าวัสดุที่ใช้ในการแสดงออกหรือจะต้องแบ่งเป็นกลุ่มของเด็กในเมืองและเด็กต่างจังหวัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงร่วมกันของคณะกรรมการ

เกณฑ์ในการพิจารณาทางด้านเนื้อหาสาระ สำหรับเกณฑ์ในด้านนี้โดยทั่วไปแล้วจะไม่บังคับหรือเน้นให้ชัดเจนว่าจะให้เด็กเขียนรูปอะไร เขียนเรื่องอะไร มักจะปล่อยให้เด็กใช้เสรีภาพในการเลือกเรื่องที่จะเขียนเอง หรือบางทีก็อาจจะเสนอแนะกว้างๆ ซึ่งหมายความว่า คณะกรรมการพอรู้แล้วว่า เด็กมักจะเขียนเรื่องใกล้ตัวเรื่องที่ตนรับรู้จากสื่อมวลชน หรือเรื่องตาม จินตนาการของเด็กเอง ดังนั้นการพิจารณาเนื้อหาสาระของเรื่องจึงมักจะจัดกลุ่มของเนื้อหาสาระใกล้เคียงกัน รวมไปถึงพิจารณาด้วยกันและขณะเดียวกันคณะกรรมการก็ต้องมีความสามารถในการแปลความจากสัญลักษณ์ที่เด็กแสดงออกในเนื้อหาสาระนั้นๆ ด้วย

เกณฑ์ในการพิจารณาทางด้านการแสดงออก เกณฑ์ในด้านนี้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสังเกตและถ่ายทอดรูปแบบของเด็ก ซึ่งจะมีความแตกต่างกันในด้านความกล้า แสดงความเป็นตัวของตัวเองในการใช้สี การถ่ายทอดความคิดให้เป็นรูปแบบตามที่ต้องการ ซึ่งคณะกรรมการจะมองเห็นได้จากความฉับไว ความกล้าในการใช้เส้น การใช้สี การแสดงท่าทางลีลาของรูปแบบที่มีต่อเนื้อหาสาระที่สร้างสรรค์และความปรารถนาของเด็กต่อโลกภายนอกโดยตรงเมื่อถ่ายทอดรูปแบบแล้ว

ชนะเลิศ สายบึงแก้ว (2533 : 31) ได้กล่าวว่า แนวการวัดผลศิลปะศึกษาที่ถูกต้องควรวัดในลักษณะให้เด็กได้แข่งขันกับตนเอง เช่น การให้เด็กได้เปรียบเทียบดูพัฒนาการของตนโดยมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. ความสัมฤทธิ์ผล พิจารณาดูว่าเด็กประสบผลสำเร็จในการทำงานหรือไม่
2. ความสนใจและติดตามผล เด็กมีความเอาใจใส่กระตือรือร้น สามารถช่วยตัวเองและรับผิดชอบได้หรือไม่
3. ความเชื่อมั่นในตนเองมีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่โลเลตัดสินใจได้ไม่คอยเลียนแบบเพื่อน
4. การแสดงออกอย่างอิสระ มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวอย่างเด่นชัด
5. ทักษะในการปฏิบัติงาน มีความสามารถคล่องแคล่วในการสร้างงานศิลปะ
6. พัฒนาการทางสติปัญญา สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับตัวได้รวดเร็ว

7. พัฒนาการทางอารมณ์ มีความมั่นคงทางอารมณ์มีความสุขและพึงพอใจในการปฏิบัติที่เหมาะสมกับวัย
8. พัฒนาการทางสังคม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ
9. พัฒนาการด้านการรับรู้ มีความงอกงามในการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย
10. พัฒนาการทางกาย ความสัมพันธ์ระหว่างประสาทตา กล้ามเนื้อ มีการทำงานประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ
11. พัฒนาการทางสุนทรียภาพมีความชื่นชมในคุณค่าของความงามความเป็นระเบียบเรียบร้อย
12. พัฒนาการทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดแปลกใหม่ก้าวหน้า

ขั้นตอนการวิจารณ์เพื่อประเมินค่าผลงานศิลปะเด็ก

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2536 : 39 – 45) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการวิจารณ์เพื่อประเมินค่าผลงานจะประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1. สืบหา เพื่อจับความรู้สึกลึกต่างๆ ประเมินค่าเบื้องต้นเพื่อบอกได้ว่าผลงานนั้นมียุคประกอบอะไรบ้างที่เป็นข้อมูลเบื้องต้น
2. วิเคราะห์ เพื่อแยกประเด็นที่วิจารณ์ว่าจะใช้เกณฑ์ประเภทใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้วิจารณ์ โดยมีข้อที่ควรพิจารณาต่างๆ ดังนี้
 - 2.1 UNITY เอกภาพ : มองภาพรวมๆ
 - 2.2 COMPLEXITY ความละเอียด : มองภาพละเอียด
 - 2.3 INTENSITY การเน้น : มองภาพความรู้สึก
3. การตีความ หมายถึง ขั้นตอนขยายให้เหตุผลจากเกณฑ์และประเด็นที่แยกไว้ตามความรู้สึกที่ประเมินไว้แล้วในขั้นสำรวจ
4. ตกลงใจ เป็นขั้นการหาข้อมูลอื่นๆ มาสนับสนุนการตีความ เช่น ข้อมูลทางประวัติศาสตร์
5. ตัดสิน หมายถึง ขั้นลงความเห็นว่างานที่ได้วิจารณ์มาดีหรือไม่ดีระดับใดตามเหตุผลที่ให้ไว้

ประภัสสร นิยมธรรม (2522 : 50 – 53) ได้กล่าวเกี่ยวกับการประเมินผลงานศิลปะไว้ว่า งานศิลปะที่ผลิตออกมานั้นย่อมมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะเป็นผลที่มาจากบุคคลเข้าถึงในการรับรู้ความประทับใจที่ได้จากประสบการณ์ในอดีตมาใช้ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงยากที่จะให้ผลงานนั้นออกมาในลักษณะที่เหมือนกัน แม้ว่าจะได้รับการสอนแบบเดียวกัน การประเมินผลงานทางศิลปะจึงสมควรเป็นเรื่องของการช่วยให้เด็กมีการพัฒนาต่อไปมากกว่าจะทำให้เด็กท้อแท้เบื่อหน่าย ครูจะต้องเข้าใจเด็ก เข้าใจจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก เข้าใจถึงความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ครูสอนศิลปะจึงควรมองผลงานของเด็กในลักษณะของการให้การศึกษาด้านศิลปะมากกว่าที่จะประเมินว่าเด็กของตนเป็นศิลปินแค่ไหน

ชนะบดี ผายบึงแก้ว (2533 : 33) กล่าวว่า การวัดผลของการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาสำคัญอยู่ที่การวัดพัฒนาการของนักเรียนในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การวัดพัฒนาการทางการสร้างสรรค์ สามารถคิดดัดแปลงแก้ปัญหาทำสิ่งต่างๆ ให้มีคุณค่ากว่าเดิมได้ ซึ่งสามารถวัดได้โดยการทดสอบและการสังเกต เช่น
 - 1.1 การทำงานได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องคอยถามผู้อื่น
 - 1.2 มีความเชื่อมั่นในความคิดของตน
 - 1.3 ไม่ลอกเลียนแบบผู้อื่น
 - 1.4 สามารถออกแบบได้รวดเร็วแน่นอน ทันที

- 1.5 มีลักษณะการแสดงออกที่แตกต่างจากคนอื่นและมีความมุ่งมั่น
2. พัฒนาการทางสุนทรียภาพ สามารถรับรู้และเข้าใจในคุณค่าทางศิลปะอย่างมีหลักเกณฑ์
วัดผลได้โดยการทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบสำรวจ เช่น
 - 2.1 ความนิยมเข้าใจที่เกิดจากความรู้สึกภายใน
 - 2.2 ความนิยมเข้าใจที่อาศัยประสบการณ์และการปฏิบัติทางศิลปะ
 - 2.3 มีความเข้าใจและใช้หลักการทางสุนทรียภาพได้ถูกต้องเหมาะสม
 - 2.4 สามารถเลือก แบ่งแยก และให้เหตุผลงานศิลปะที่ดี
3. พัฒนาการทางการรับรู้ สามารถสังเกต เข้าใจในงานศิลปะถูกต้องตามหลักศิลปะ อธิบาย
และให้เหตุผลในความงามได้อย่างถูกต้อง การวัดผลทำได้โดยการทดสอบ การสังเกตและการสัมภาษณ์ เช่น
 - 3.1 การสังเกตถึงความดีและความถูกต้องของงานศิลปะได้ถูกหลักเกณฑ์เช่น แสง เงา
ความตื้นลึก ความแตกต่างในเรื่องสี
 - 3.2 ความรู้สึกที่เกิดจากการดูงานศิลปะ เช่น ความรู้สึกในเรื่องพื้นผิวอ่อนหรือแข็งกระด้าง
4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา มีความสามารถในด้านต่างๆ สามารถจำได้ละเอียดถูกต้อง
ฉลาดหลักแหลม มีการแสดงออกทางปัญญาได้ดี การวัดผลโดยการสังเกต การทดสอบ การสัมภาษณ์ เช่น
 - 4.1 สามารถสร้างสรรค์งานศิลปะได้ถูกต้อง มีรายละเอียดมากและงดงาม
 - 4.2 การใช้หลักการทางศิลปะได้เหมาะสม เช่น การใช้สีในการออกแบบ
 - 4.3 มีความรู้ในเรื่องราวต่างๆ ได้ละเอียดถูกต้องมาก
5. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ มีความสามารถแสดงออกอย่างอิสระ และควบคุมอารมณ์ได้ดี
มีความมั่นใจในการทำงานพัฒนาการทางด้านอารมณ์นี้รวมไปถึงสุขภาพจิต ความมั่นคงทางอารมณ์ และการ
พัฒนาการบุคลิกภาพด้วย มีการแสดงออกโดยการทำงานได้อย่างสุขุมเป็นระเบียบและควบคุมได้เหมาะสม การ
วัดผลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ เช่น
 - 5.1 การสร้างสรรค์งานศิลปะได้อย่างอิสระ มีความมั่นใจในการทำงาน
 - 5.2 มีความเป็นระเบียบในการทำงาน
 - 5.3 มีความสบายและสุขใจในการทำงาน
6. พัฒนาการทางกาย มีความสามารถปฏิบัติงานทางด้านศิลปะ ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์
คล่องแคล่วมั่นคง ไม่เป็นอันตราย มีความแน่นอนแม่นยำในการทำงาน การแสดงออกโดยการปฏิบัติและการ
เคลื่อนไหว การวัดผลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการทดสอบ เช่น
 - 6.1 มีทักษะในการเขียน บันทึ และการใช้เทคนิคต่างๆ ได้คล่องแคล่วว่องไว
 - 6.2 ลักษณะภาพที่แสดงออกมีความสัมพันธ์ในการฝึกเขียนและความรู้สึก
7. พัฒนาการทางด้านสังคม มีความสามารถเข้าใจในสิ่งแวดล้อมเข้าใจความต้องการของผู้อื่น
และสามารถเข้ากับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข การแสดงออกโดยการทำงาน การประสานงาน การคิด และการเข้าใจใน
ผู้อื่น การวัดผล โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการทดสอบ เช่น
 - 7.1 มีประสบการณ์ในสิ่งแวดล้อมสามารถแสดงออกในงานศิลปะได้ถูกต้อง
 - 7.2 มีความเข้าใจในการแสดงออกของผู้อื่นได้
 - 7.3 มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีและมีความสุขในการทำงาน
 - 7.4 มีความเข้าใจในวัฒนธรรมต่างๆ ของผู้อื่น
8. การวัดพฤติกรรมด้านต่างๆ ของนักเรียน
 - 8.1 พฤติกรรมด้านความรู้ การวัดผลใช้การทดสอบ การสัมภาษณ์ และการสังเกตเช่น

- 8.1.1 ความรู้เกี่ยวกับศัพท์เฉพาะทางศิลปะ
 - 8.1.2 ความรู้เกี่ยวกับประวัติทั่วไปของศิลปะ
 - 8.1.3 ความรู้เกี่ยวกับวัสดุและกระบวนการทำ
 - 8.2 พฤติกรรมด้านความเข้าใจ การวัดผลใช้การทดสอบ การสังเกต และการสัมภาษณ์
 - 8.2.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะ
 - 8.2.2 ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ กฎ และการสร้างสรรค์งานศิลปะ
 - 8.2.3 ความสามารถในการประเมินผลงานของศิลปะ
 - 8.2.4 ความสามารถในการให้เหตุผลในการพิจารณา
 - 8.3 พฤติกรรมด้านความคิดและการออกแบบ การวัดผลใช้ การทดสอบ การสังเกต และการแสดงความคิดเห็น
 - 8.3.1 ความสามารถในการแก้ปัญหาในการออกแบบ
 - 8.3.2 ความสามารถในการสร้างและแสดงความสมเหตุสมผลของการออกแบบ
 - 8.4 พฤติกรรมด้านศิลปะนิยม การวัดผลใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต การทดสอบ การจัดอันดับคุณภาพ และแบบภาพต่างๆ
 - 8.4.1 ความนิยมในศิลปะที่เกิดจากความรู้สึกภายใน
 - 8.4.2 ความนิยมที่อาศัยประสบการณ์และการปฏิบัติ
 - 8.4.3 การอธิบายและประเมินผลงานศิลปะ
 - 8.5 พฤติกรรมด้านทัศนศิลป์และความสนใจ การวัดผลใช้ การสังเกต และการจัดอันดับคุณภาพ
 - 8.5.1 ความเชื่อมั่นในการทำงานของตน
 - 8.5.2 ความสนใจในการเรียนและตั้งใจ
 - 8.5.3 การทำงานได้เรียบร้อย
 - 8.5.4 ความคิด ความเข้าใจ ความเชื่อในแบบของศิลปะ
 - 8.6 พฤติกรรมด้านทักษะและการนำไปใช้ การวัดผลใช้การสังเกต และการทดสอบ
 - 8.6.1 ความสามารถในการใช้แสง สี และเงา
 - 8.6.2 ความสามารถในการเขียนภาพด้วยวิธีต่างๆ
 - 8.6.3 ความสามารถในการใช้วัสดุและเครื่องมือ
 - 8.6.4 ความสามารถในการทำงานศิลปะได้เรียบร้อยตามที่กำหนด
 - 8.6.5 ความสามารถในการนำไปใช้ได้เหมาะสม
 - 8.6.6 ความสามารถในการแก้ปัญหาการใช้ทั่วไป
 - 8.6.7 ความสามารถในการมองเห็นแบบ ลักษณะโครงสร้างทางศิลปะที่เหมาะสม
- การประเมินผลงานศิลปะเด็ก เป็นการวัดพัฒนาการของเด็กในด้านการสร้างสรรค์สุนทรีย์ภาพ การรับรู้ อารมณ์ สติปัญญา สังคม และวิชาพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนการสอนวิชาศิลปะ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ความคิด ความนิยมในศิลปะ ทัศนคติ ทักษะ และการนำไปใช้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสอนศิลปศึกษา

วิรุณ ตั้งเจริญ (2527 : 208) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูเกี่ยวกับวิธีการสอนและการจัดกระบวนการสอนศิลปศึกษา ที่ครูพึงจัดกระทำให้กับนักเรียนไว้ดังนี้

1. ควรให้เด็กแสดงความคิดเห็น ความสนใจและความถนัดตามธรรมชาติโดยเสรี
2. ควรให้เด็กรู้จักใช้ศิลปะเพื่อส่งเสริมความเจริญทางด้านจิตใจและอารมณ์
3. ควรให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันของบุคคลและชุมชนให้มีความชื่นชมและรู้คุณค่าในศิลปะของชาติ
4. ควรให้เด็กรู้สึกชื่นชมและซาบซึ้งในความงามของธรรมชาติด้านต่างๆ คือ สี เสียง ฯลฯ และเป็นผู้มีความเจริญทางจินตนาการ
5. ควรให้เด็กรู้จักใช้ศิลปะเพื่อความเพลิดเพลิน ร่าเริง และผ่อนคลายอารมณ์ในเวลาว่าง
6. ควรให้เด็กรู้จักหลักเบื้องต้นของศิลปะในการออกแบบ เลือกสี สะสมตกแต่งและกลวิธีอื่นๆ อันเป็นมูลฐานของการแสดงออกทางศิลปะและการตัดสินใจ
7. ควรให้เด็กรู้จักฟังเพลง ฟ้อนรำ ฟังและเล่นดนตรีพอสมควร
8. ควรให้เด็กรู้จักสำรวจหรือประเมินค่าของงานที่ทำขึ้นเองหรือที่ผู้อื่นสร้างขึ้นและหาทางทำให้งานของตนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
9. ควรให้เด็กรู้จักใช้ความรู้ทางศิลปะเป็นเครื่องช่วยในการเรียนวิชาอื่นๆ ตามหลักสูตร
10. ควรให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจที่มาของศิลปะไทยและศิลปะที่เป็นของชาวต่างประเทศ

วัชร บวรณสิงห์. (2542 : 26 - 28) ได้กล่าวถึงขอบเขตและหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบจัดดำเนินการและควบคุมกิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียน ทั้งในเรื่องการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารอาคารสถานที่ การบริหารธุรการและการเงิน การบริหารกิจการนักเรียน และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทำงานทั้งหมดนี้ด้วยตัวเองทุกอย่าง อาจจะมอบอำนาจหน้าที่ให้ผู้ช่วยหัวหน้าหมวดหรือบุคคลอื่นรับผิดชอบรองๆ อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาก็ยังต้องสอดส่องดูแลให้งานทุกด้านดำเนินไปให้ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

งานด้านการบริหารหลักสูตรที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับครูนักเรียน การจัดการเรียนการสอน งานบริการเสริมวิชาการ การพัฒนางานวิชาการและหลักสูตรท้องถิ่นเป็นงานที่จะต้องปฏิบัติเป็นประจำ นอกจากนี้ยังมีงานที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบซึ่งเป็นงานที่เกิดโดยระเบียบ คำสั่งหรือแนวปฏิบัติที่หน่วยเหนือกำหนดให้เป็นหน้าที่โดยตรง เช่นการอนุมัติผลการเรียน การจบหลักสูตร เป็นต้น

เนื่องจากงานบริหารหลักสูตรเป็นหัวใจของสถานศึกษาและมีใช้เพียงแต่จะจัดการต่างๆ ให้นักเรียนมีความรู้ตามที่กำหนดเท่านั้น แต่จะต้องให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบรวมทั้งเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องมีบรรยากาศและเปิดโอกาสในการเรียนรู้และส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีประสบการณ์และสามารถพัฒนาตนพัฒนาอาชีพและพัฒนาสังคมได้ การบริหารหลักสูตรจึงมีขอบข่ายกว้างมาก การบริหารงานแต่ละด้านจึงต้องใช้เทคนิคและหลักการที่แตกต่างกัน แต่หลักการที่สำคัญที่สามารถนำไปใช้ร่วมกันได้พอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. จัดแผนงานวิชาการให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การบริหารงานมุ่งการร่วมมือกันทำงาน

3. ควรกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงาน
4. ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานได้ปรับปรุงตนเองในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านวิชาการ
5. ริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงงานวิชาการ
6. สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน
7. ใช้คำชี้แนะ ทำเป็นตัวอย่างให้ดูมากกว่าการสอนโดยตรง

เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งบรรลุจุดหมายปลายทางที่ต้องการได้อย่างแท้จริงโดยอาศัยหลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำที่สำคัญจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ที่เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร บทบาทหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรมีดังนี้

1. ต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรแม่บทและหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่ให้ชัดเจนในเรื่องที่เกี่ยวกับ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการ การวัดและประเมินผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการ และจุดมุ่งหมาย ซึ่งโรงเรียนจะต้องยึดเป็นหลักสำคัญเพื่อให้การจัดกิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียนได้ตอบสนอง และบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
2. ต้องเป็นผู้นำในการนำหลักสูตรไปใช้ จัดประชุมเพื่อวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ดูแล ดำเนินการ ประสานงานการดำเนินการใช้หลักสูตร ประชุมผู้เกี่ยวข้องและครูผู้สอนเพื่อชี้แจง แนะนำทบทวน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตรก่อนเปิดภาคเรียนและก่อนลงมือปฏิบัติ
3. จัดหาหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร (คู่มือการสอนกล่มสาระการเรียนรู้ คู่มือการจัดการ และแนว คู่มือการประเมินผลการเรียน คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน คู่มือครู คู่มือนักเรียน คู่มือผู้ปกครอง ฯลฯ ให้เพียงพอและครบถ้วนทุกระดับชั้นและทุกหมวดวิชา
4. เตรียมครูให้พร้อมที่จะใช้หลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรใหม่ อบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจ หลักสูตรและวิธีการใช้หลักสูตรให้สัมฤทธิ์ผลตามหลักสูตรกำหนด
5. ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ปกครองทราบและเข้าใจเพื่อผู้ปกครองจะได้ร่วมมือและช่วยส่งเสริม ให้การใช้หลักสูตรเกิดผลดีแก่ตัวผู้เรียนมากยิ่งขึ้น
6. จัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และให้จัดทำแผนการเรียนการสอนให้ สอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ
7. จัดสถานศึกษาให้เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน เช่น ห้องเรียน ห้องวิชาการต่าง ๆ ห้องสมุด ห้องเรียนรวม ห้องโสตทัศนศึกษา แปลงเกษตร ฯลฯ สภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศวิชาการและ ส่งเสริมการเรียนรู้
8. จัดให้มีการบริการการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียนในทุกด้านรวมทั้งกิจกรรม เสริมหลักสูตรต่างๆ และการจัดทำโครงการตามสาระการเรียนรู้
9. นิเทศการใช้หลักสูตรและนิเทศการสอน และจัดให้มีการนิเทศและติดตามผลอย่างเป็นระบบ

2. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

การบริหารหลักสูตรในระดับโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจะมีลักษณะต่างกัน เนื้อหาวิชาส่วนใหญ่ในระดับประถมศึกษาจะมีลักษณะเป็นพื้นฐานความรู้ทั่วไปและมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ การ จัดหมวดหมู่ประสบการณ์ที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จึงจัดเป็นกลุ่ม ได้แก่กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้กลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพและกลุ่มประสบการณ์ พิเศษ (ตามที่กำหนดในโครงสร้างหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) การจัดการ เรียนการสอนจึงใช้ครูคนเดียวสอนเกือบทุกวิชา ยกเว้นวิชาที่มีลักษณะเฉพาะจริงๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ พลศึกษา ภาษาอังกฤษหรือคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนที่มีหลายห้องจึงต้องมีการมอบหมายงานให้มีหัวหน้าระดับชั้นเรียนหรือ

หัวหน้ากลุ่มวิชา ส่วนในระดับมัธยมศึกษา เนื้อหาวิชาที่สอนมีลักษณะเฉพาะและความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ผู้สอนจะต้องมีความรู้เฉพาะด้านจึงแบ่งแยกเป็นหมวดวิชาต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชานั้นไปได้อย่างดีและมีคุณภาพ หน้าที่โดยทั่วไปของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีดังนี้

1. วางแผนการสอนร่วมกับครูในกลุ่มสาระวิชาให้สอดคล้องกับหลักสูตร
2. ให้คำแนะนำหรือนิเทศครูในกลุ่มสาระวิชา
3. ควบคุมดูแลการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระวิชาที่รับผิดชอบ
4. จัดแบ่งภาระหน้าที่ทั้งการสอนและที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนภายในกลุ่มสาระวิชา
5. ประชุมครูในกลุ่มสาระวิชาโดยสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละครั้ง
6. ช่วยปกครองครูในกลุ่มสาระวิชาที่รับผิดชอบและทำงานธุรการของกลุ่มสาระวิชา
7. กำหนดมาตรฐานและวิธีการประเมินผลการเรียนในกลุ่มสาระวิชา
8. ประสานงานกับผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ
9. จัดทำ สร้าง หรือดัดแปลงอุปกรณ์การเรียนการสอนให้มีใช้ในกลุ่มสาระวิชา
10. ส่งเสริมให้ครูในกลุ่มสาระวิชาได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
11. จัดนิทรรศการ โครงการหรือกิจกรรม
12. สรุปรายงานการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มสาระวิชา

3. ครูผู้สอน

ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่ปฏิบัติการสอนให้แก่ผู้เรียนโดยตรง เป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ หน้าที่ของผู้สอนในด้านวิชาการมีดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและแปลงหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างดี
2. เตรียมการสอนอย่างเป็นขั้นตอน เลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและเลือกใช้อุปกรณ์การสอนได้อย่างเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและเนื้อหา
3. ดำเนินการสอนอย่างมีระบบและเป็นลำดับขั้นตอน
4. ประเมินผลการเรียนได้อย่างครบถ้วนและถูกต้อง
5. สละเวลาในการสอนซ่อมเสริมและอุทิศเวลาสอนให้แก่นักเรียน
6. ควบคุมชั้นเรียนได้อย่างดี
7. รักษาเวลาในการสอน
8. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
9. ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

โกศล ภูพลอย (2532 : 91-93) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสี ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10 ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียน จำนวน 130 คน โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางศิลปะของ โลเวนฟอร์ด ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการวาดภาพคน นักเรียนแสดงออกโดยการเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และทรงผมมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 99.23 แสดงออกทางกริยาการเคลื่อนไหวน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23.08
2. ด้านการจัดพื้นที่ นักเรียนแสดงออกโดยแสดงสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ในภาพได้ถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 98.45 แสดงออกทางลักษณะสามมิติน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.38
3. ด้านการใช้สี นักเรียนแสดงออกโดยใช้เส้นในการระบายสีต่างๆ ไปตามทิศทางเดียวกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.31 แสดงออกถึงความแตกต่างของสีใกล้เคียงกันน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50.77
4. ด้านการออกแบบ นักเรียนแสดงออกโดยเน้นการตกแต่งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.08 แสดงออกถึงความแตกต่างระหว่างเพศน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.92

จิตร์รัตน์ อัดตะนันท์ (2530 : 90-94) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษา “การแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดระยอง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียน ในด้านการวาดภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ การเลือกใช้ประเภทของสี การเลือกใช้สี และงาน สร้างสรรค์ โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักเกณฑ์พัฒนาการทางศิลปะของเด็กของ โลเวนเฟลด์ และนำผลงานการแสดงทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติทดสอบค่าร้อยละ เกลีย ไค-สแควร์ และ Z-test ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีในด้านการวาดภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชายชอบวาดคนผู้ชาย สัตว์ปีก และเขียนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวมากที่สุด นักเรียนหญิงชอบวาดคนผู้หญิง ภาพสัตว์ปีกและเขียนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด มีพัฒนาการทางศิลปะในการเขียนภาพอยู่ในขั้นที่ 4 คือ ขั้นเริ่มต้นเขียนภาพอย่างจริงจัง

2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้สี 4 ประเภทแตกต่างกันอย่างมีนัย

สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สีประเภทที่นักเรียนเลือกใช้มากที่สุดคือสีเมจิก สีประเภทที่นักเรียนเลือกใช้น้อยที่สุด คือ สีเทียน

3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง เลือกใช้สีทั้ง 12 สี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชายเลือกใช้สีเหลืองมากที่สุด และสีดำน้อยที่สุด ส่วนนักเรียนหญิงเลือกใช้สีแดงมากที่สุดและเลือกใช้สีดำน้อยที่สุด

4. การแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนเกี่ยวกับการสร้างสรรค์โดยจำแนกเพศ ปรากฏว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานสร้างสรรค์ที่นักเรียนทำคะแนนได้มากที่สุดคือ งานสร้างสรรค์โดยการเขียนภาพ และงานสร้างสรรค์ที่นักเรียนทำคะแนนได้น้อยที่สุดคือ งานสร้างสรรค์โดยการเพิ่มและตัดทอนภาพ

ปราณี ศรีโชค (2530 : 95-97) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน เกี่ยวกับลักษณะการวาดภาพคน ภาพสัตว์ ภาพอิสระ การเลือกใช้ประเภทของสี การเลือกใช้สี และงานสร้างสรรค์ โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักเกณฑ์พัฒนาการทางศิลปะของเด็กของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ และนำผลงานการแสดงทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติทดสอบค่าร้อยละเฉลี่ย ไค-สแควร์ และ Z-test ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีในด้านการวาดภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชายชอบเขียนภาพนักกีฬา ภาพสัตว์ป่า และภาพฉากการต่อสู้ ส่วนนักเรียนหญิงชอบเขียนภาพบ้าน ภาพคน และภาพสัตว์ใกล้ตัว ภาพทิวทัศน์ต่างๆ นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเขียนภาพได้ใกล้เคียงความจริง

2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้ประเภทของสีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชายเลือกใช้สีชอล์ก สีโปสเตอร์ สีเทียน และสีน้ำ นักเรียนหญิงเลือกใช้สีดินสอ และสีเมจิก แต่โดยสรุปนักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้สี ดินสอมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 34 ส่วนที่เลือกใช้น้อยที่สุดคือสีน้ำ คิดเป็นร้อยละ 2

3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง เลือกใช้สีทั้ง 12 สี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สีที่นักเรียนชายเลือกใช้ได้แก่ สีแดง สีน้ำเงิน สีส้ม สีเขียว สีฟ้า สีน้ำตาล สีดำ และสีเทา และสีที่นักเรียนหญิงเลือกใช้ได้แก่ สีเหลือง สีม่วง สีชมพู และสีขาว แต่โดยสรุปทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายเลือกใช้สีเหลืองมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50 ส่วนสีที่เลือกใช้น้อยที่สุดคือสีขาวและสีเทา คิดเป็นร้อยละ 0.05

งานวิจัยต่างประเทศ

ปาร์ค (Park. 1955 : 800-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการวาดภาพบ้านของเด็กๆต่อการพัฒนาทางการศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างภาพลายเส้นที่เป็นรูปแบบสองมิติและสามมิติในแง่โครงสร้างรายละเอียดและสัดส่วน ศึกษาอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับสีและเส้นในภาพลายเส้นของเด็ก อิทธิพลด้านเพศที่มีต่อทักษะการวาดภาพลายเส้น ศึกษาความแตกต่างระหว่างการใช้วัสดุหลากหลายกับวัสดุเดียวเมื่อเด็กวาดภาพต้นแบบที่มีหลากสี และศึกษาสิ่งที่ถูกต้องในการนำมาใช้เป็นสิ่งเร้า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เป็นนักเรียนเกรด 1 จำนวน 120 คน เกรด 4 จำนวน 96 คน และ เกรด 7 จำนวน 96 คน โดยมีสัดส่วนเพศหญิงและเพศชายเท่ากัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กในชั้นประถมต้นแสดงรายละเอียดที่ถูกต้องของแบบวัตถุในการวาด จากนั้นพวกเขาจะหันไปเอาใจใส่ในเรื่องความสัมพันธ์ของสัดส่วน รูปทรง หรือจัดการเรื่องแรงความรู้สึกของภาพจากโครงสร้างที่เรียบง่ายที่สุด ไปสู่รูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น

เบอร์ตัน (Burton. 1981 : 2561-B) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ลายเส้น พื้นที่ และความหมายในการจัดการวาดภาพคนของเด็กอายุระหว่าง 8 ถึง 15 ปี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้เส้นลักษณะแรงในการวาดภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ นักเรียนอายุ 8 – 15 ปี ในบอสตัน โดยให้เด็กวาดภาพความทรงจำและวาดจากการสังเกต ซึ่งผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เด็กเกี่ยวกับการใช้เส้นและความหมายของเส้น ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กวาดภาพจากความทรงจำจะใช้เส้นและพื้นที่ว่างได้ไม่ดีเหมือนกับการวาดภาพจากการสังเกต
2. การวาดภาพจากความทรงจำและการวาดภาพจากการสังเกต สามารถแสดงลักษณะสามมิติได้เหมือนกันโดยเฉพาะด้านความหนาและความลึก
3. การวาดภาพคนมีรูปแบบคล้ายกัน แต่การแสดงลักษณะสามมิติและแรงเด็กโตจะวาดภาพได้ดีกว่า
4. แนวคิดในการใช้เส้น การใช้พื้นที่ว่าง สัดส่วน แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในเด็กแต่ละคน

โคเบิร์ต (Cobert. 1988 : 103-114) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาของการแสดงออกในการวาดภาพลักษณะสามมิติของเด็กก่อนวัยเรียนและนักเรียนระดับเกรด 3” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการในการวาดภาพสามมิติของเด็กก่อนวัยเรียนและนักเรียนเกรด 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในศึกษา คือ เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง 4 : 2 ปี ถึง 5 : 6 ปี จำนวน 70 คน และนักเรียนเกรด 3 ที่มีอายุระหว่าง 8 : 5ปี ถึง 9 : 5 ปี จำนวน 70 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างวาดภาพจากหุ่นที่มีลักษณะสามมิติ ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะที่เด็กก่อนวัยเรียนสามารถวาดภาพสามมิติได้มากที่สุดคือ แสดงความกว้าง ความยาว และแสดงความลึกของภาพเป็นรูปสามเหลี่ยมวางซ้อนอยู่ส่วนบน คิดเป็นร้อยละ 24
2. ลักษณะที่เด็กก่อนวัยเรียนสามารถวาดภาพสามมิติได้ใกล้เคียงความจริงที่สุด คือ แสดงด้านข้างสองด้านคล้ายภาพเอียง (Obliques) คิดเป็นร้อยละ 13 ของกลุ่มตัวอย่างในวัยเดียวกัน
3. ลักษณะที่นักเรียนเกรด 3 สามารถวาดภาพสามมิติได้มากที่สุดคือ แสดงความกว้าง ความยาวและแสดงความลึกของภาพเป็นรูปสามเหลี่ยมวางซ้อนอยู่ส่วนบนคิดเป็นร้อยละ 33 ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในวัยเดียวกัน
4. ลักษณะที่เด็กเกรด 3 สามารถวาดภาพสามมิติได้ดีที่สุด คือ แสดงความกว้าง ความยาว และความลึกของภาพเป็นลักษณะภาพไอโซเมตริก (Isometric)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นหัวหน้าสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนศิลปศึกษา และนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 433 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นหัวหน้าสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนศิลปศึกษา และนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 75 โรงเรียน

1. หัวหน้าสถานศึกษาได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจงเลือกจาก 75 โรงเรียน มีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 75 คน
2. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจงเลือกจาก 75 โรงเรียน มีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 75 คน
3. ครูผู้สอนศิลปศึกษา ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจงเลือกจาก 75 โรงเรียนมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 115 คน
4. นักเรียนที่เรียนวิชาศิลปะ ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากเลือกจาก 75 โรงเรียน มีจำนวน 380 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 645 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปศึกษา โรงเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานครมีด้วยกันทั้งหมด 3 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร แบบสอบถามสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษากับครูผู้สอนศิลปศึกษา และแบบสอบถามสำหรับนักเรียน โดยแต่ละชุดจะแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปศึกษา สำหรับครู และสำหรับนักเรียนจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการผลิตและการใช้สื่อ และด้านการวัดผลประเมินผล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวนด้านละ 7 ข้อ รวมทั้งสิ้นฉบับละ 28 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ หนังสือแบบเรียน แผนการสอน เครื่องมือวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์สอบถามครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา เพื่อสำรวจการเรียนการสอนศิลปศึกษาและนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปศึกษา โรงเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 8 ข้อ และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นสภาพการสอนศิลปศึกษา จำนวน 28 ข้อ

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จสมบูรณ์แล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์โดยใช้บุคคลประเมินค่า ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .5 ขึ้นไป มาใช้เป็นแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้กับครูสอนศิลปศึกษาในเขตคันนายาวซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกัน จำนวน 30 คนเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาหาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของคอนบราค (Cronbach) (ล่วนสายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 200) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 แสดงว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูง

3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ตามคำแนะนำที่ได้รับอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการจัดทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัด กรุงเทพมหานคร
2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามครั้งนี้ด้วยตนเองทั้งหมด

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมาหาความถี่ และหาค่าร้อยละเพื่อนำเสนอต่อไป
2. นำข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปศึกษามาหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยจำแนกออกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน และภาพรวมทั้งหมดเพื่อนำเสนอต่อไป

การให้คะแนนและแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็น

1	หมายถึง	ผู้ตอบมีความคิดเห็นน้อยที่สุด
2	หมายถึง	ผู้ตอบมีความคิดเห็นน้อย
3	หมายถึง	ผู้ตอบมีความคิดเห็นปานกลาง
4	หมายถึง	ผู้ตอบมีความคิดเห็นมาก
5	หมายถึง	ผู้ตอบมีความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

(จิตติกานต์ แก้ววิเศษ. 2547 : 21 - 22)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ แทนความหมายดังต่อไปนี้

f	หมายถึง	จำนวนความถี่
%	หมายถึง	ร้อยละ
N	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม
S.D.	หมายถึง	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อตรวจสอบดูความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 นำข้อมูลที่ได้รับมาแจกแจงความถี่แล้วคิดเป็นร้อยละและนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

ตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้รับมาหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง โดยจำแนกดังนี้

1. ด้านการเตรียมการสอน
2. ด้านการดำเนินการสอน
3. ด้านการผลิตสื่อและวัสดุอุปกรณ์
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจง ความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตาราง 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามสภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544

ผู้ตอบแบบ สอบถาม	กลุ่มตัวอย่างครู								กลุ่มตัวอย่างนักเรียน			
	ผู้บริหาร		หัวหน้ากลุ่มฯ		ครูผู้สอน		รวม		นักเรียน		รวม	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
สถานภาพ	75	28.30	75	28.30	115	43.40	265	100.0	380	100.0	380	100.0
เพศชาย	46	17.36	68	25.66	75	28.30	189	71.32	245	64.47	245	64.47
เพศหญิง	29	10.94	7	2.64	40	15.09	76	28.68	135	35.53	135	35.33
อายุ												
21-30 ปี	0	0.00	12	4.51	35	13.21	47	17.13	-	-	-	-
31-40 ปี	3	1.13	29	10.94	70	26.42	102	38.49	-	-	-	-
41-50 ปี	29	10.94	33	12.45	9	3.40	92	34.72	-	-	-	-
51-60 ปี	43	16.23	1	0.38	1	0.38	24	9.06	-	-	-	-
จบการศึกษา												
ระดับปริญญาตรี	30	11.32	65	24.53	102	38.49	197	74.34	-	-	-	-
ระดับปริญญาโท	45	16.98	10	3.77	13	4.91	68	25.66	-	-	-	-
วุฒิการศึกษา												
คป.	18	6.79	23	8.68	17	6.42	58	21.89	-	-	-	-
ศศ.บ.	0	0.00	45	16.98	83	31.32	128	48.30	-	-	-	-
กศ.บ.	6	2.26	2	0.75	3	1.13	11	4.15	-	-	-	-
ศศ.ม.	0	0.00	5	1.89	12	4.53	17	6.42	-	-	-	-
บธ.ม.	51	19.24	0	0.00	0	0.00	51	19.24	-	-	-	-

ตาราง 1 (ต่อ)

ผู้ตอบแบบ สอบถาม	กลุ่มตัวอย่างครู								กลุ่มตัวอย่างนักเรียน			
	ผู้บริหาร		หัวหน้ากลุ่มฯ		ครูผู้สอน		รวม		นักเรียน		รวม	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
สาขาการศึกษา												
ศิลปศึกษา	0	0.00	50	18.87	95	35.85	145	54.72	-	-	-	-
บริหารการศึกษา	51	19.25	0	0.00	0	0.00	51	19.25	-	-	-	-
ประถมศึกษา	6	2.26	23	8.68	17	6.42	63	23.77	-	-	-	-
การมัธยมศึกษา	18	6.79	2	0.75	3	1.13	6	2.26	-	-	-	-
ประสบการณ์												
น้อยกว่า 5 ปี	0	0.00	0	0.00	12	4.53	12	4.53	-	-	-	-
5-10 ปี	0	0.00	19	7.17	50	18.87	69	26.04	-	-	-	-
11-15 ปี	21	7.92	32	12.08	47	17.74	90	33.96	-	-	-	-
16-20 ปี	47	17.74	17	6.42	3	1.13	67	25.28	-	-	-	-
มากกว่า 20 ปี	17	6.42	7	2.64	3	1.13	27	10.19	-	-	-	-
ระดับชั้นเคยสอน												
ป.1	2	0.75	39	14.72	68	25.66	109	57.37	-	-	-	-
ป.2	1	0.38	25	9.43	73	27.55	99	52.11	-	-	-	-
ป.3	15	5.66	25	9.43	74	27.92	114	60.0	-	-	-	-
ป.4.	8	3.02	45	16.98	67	25.28	120	63.16	-	-	-	-
ป.5	4	1.51	6	2.26	66	24.91	76	40.0	-	-	-	-
ป.6	12	4.53	28	10.57	81	30.57	121	63.68	-	-	-	-
ระดับชั้นที่สอน												
ป.3	-	-	1	0.53	4	2.11	5	2.63	-	-	-	-
ป.4.	-	-	15	7.89	35	18.42	50	26.32	-	-	-	-
ป.5	-	-	30	15.79	33	17.37	63	33.16	-	-	-	-
ป.6	-	-	29	15.26	43	22.63	72	37.89	-	-	-	-
สอนศิลปเพียง												
อย่างเดียว												
ใช่	-	-	20	10.53	55	28.95	75	39.47	-	-	-	-
ไม่ใช่	-	-	55	28.95	60	31.58	115	60.53	-	-	-	-

จากตาราง 1 แสดงว่า สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูผู้สอนศิลปศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.40 รองลงมาเป็นผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา คิดเป็นร้อยละ 28.30 เท่ากันกลุ่มครูจำแนกเป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.32 กลุ่มนักเรียน จำแนกเป็นเพศชาย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.47 เฉพาะกลุ่มครู จำแนกตามอายุ มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.49 และมีอายุระหว่าง 51-60 ปี น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 9.06 และในจำนวนนี้จำแนกเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด ร้อยละ 74.34 และจบ การศึกษาเอกศิลปศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.72 และจบศึกษาเอกการมัธยมศึกษา น้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.26 สำหรับด้านประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ ในการทำงาน ระหว่าง 11-15 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.96และมีประสบการณ์ในการทำงานน้อย กว่า 5 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.53 สำหรับระดับชั้นที่เคยสอน ส่วนใหญ่ครูศิลปศึกษาสอนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.68 รองลงมาได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็น ร้อยละ 63.16 ส่วนชั้นที่มีประสบการณ์สอนน้อยที่สุดได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 40.00 และระดับชั้นที่สอนในปัจจุบัน ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่จะสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.89 รองลงมาได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 33.16 สำหรับชั้นที่ครู ศิลปศึกษาสอนน้อยที่สุดได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 2.63 และปัจจุบัน ในจำนวนนี้ ครูศิลปศึกษาจะสอนวิชาอื่นๆ นอกเหนือจากวิชาศิลปะด้วย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.53

ตอนที่ 2 สภาพการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดในเขต กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 นำเสนอในรูปตารางและความเรียง โดยจำแนกดังนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการเตรียมการสอน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร (N = 75)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาแล้ว	4.92	0.32	มากที่สุด
2. โรงเรียนได้ให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางหลักสูตรสถานศึกษา	4.64	0.83	มากที่สุด
3. โรงเรียนได้ให้ครูวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้	4.51	0.83	มากที่สุด
4. โรงเรียนได้วางแผนการใช้สื่อและวัสดุสำหรับการจัดการเรียนรู้ศิลปะ	4.24	0.84	มาก
5. โรงเรียนได้มีการจัดเตรียมห้องเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมทุกครั้ง	4.12	0.80	มาก
6. โรงเรียนมีการวางแผนกำหนดเกณฑ์การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงไว้อย่างชัดเจน	3.76	1.00	มาก
7. โรงเรียนได้ให้การศึกษาทบทวนความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมงานด้านการสอนให้กับครูอยู่เสมอ	3.21	1.27	ปานกลาง
รวม	4.20	0.75	มาก

จากตาราง 2 แสดงว่า ผู้บริหารแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านการเตรียมการสอนของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาแล้ว รองลงมาได้แก่ โรงเรียนได้ให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางหลักสูตรสถานศึกษา และ โรงเรียนได้ให้ครูวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 , 4.64 และ 4.51 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32 , 0.83 และ 0.83 ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการดำเนินการสอน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (N = 75)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D	แปลความหมาย
1. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา	4.16	1.21	มาก
2. โรงเรียนให้นักเรียนได้แสดงความคิดและแสดงทักษะได้อย่างอิสระเสรีและสร้างสรรค์	4.09	1.18	มาก
3. โรงเรียนให้คำแนะนำ และคำปรึกษากับนักเรียนทุกคนอย่างเป็นกันเองและเสมอภาค	4.57	0.72	มากที่สุด
4. โรงเรียนมีการจำแนกนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมตามความแตกต่างของผู้เรียน	3.67	1.46	มาก
5. โรงเรียนให้นักเรียนได้แสดงออกถึงผลงานของตนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจและเป็นการประเมินตนเอง	4.76	0.43	มากที่สุด
6. โรงเรียนมีการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนอยู่เสมอเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ	4.05	1.31	มาก
7. โรงเรียนมีการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนได้อย่างอบอุ่นและสนุกสนาน	3.96	1.01	มาก
รวม	4.18	1.00	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้บริหารแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านการดำเนินการสอนของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.00 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ โรงเรียนให้นักเรียนได้แสดงออกถึงผลงานของตนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจและเป็นการประเมินตนเอง รองลงมาได้แก่โรงเรียนให้คำแนะนำและคำปรึกษากับนักเรียนทุกคนอย่างเป็นกันเองและเสมอภาค โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 , 4.57 และ 4.16 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 , 0.72 และ 1.21 ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (N = 75)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. โรงเรียนสามารถผลิตสื่อและวัสดุได้ด้วยตนเอง	3.76	1.11	มาก
2. โรงเรียนมีการนำสื่อ วัสดุหลากหลายชนิดเพื่อสร้างความสนใจมาให้นักเรียนได้ศึกษา	4.23	0.91	มาก
3. โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและแสดงความต้องการเลือกใช้สื่อวัสดุได้อย่างเสรี	3.73	1.19	มาก
4. โรงเรียนมีการจัดอบรม อธิบายเกี่ยวกับวิธีการใช้ สื่อ วัสดุ การเก็บดูแลรักษาเพื่อสร้างอุปนิสัยที่ดีให้กับนักเรียน	3.77	1.13	มาก
5. โรงเรียนมีสื่อและวัสดุมีเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน	3.91	1.18	มาก
6. โรงเรียนมักเน้นการใช้สื่อวัสดุเกี่ยวกับการเขียนภาพระบายสีเสมอ	4.04	1.02	มาก
7. โรงเรียนมีความเชื่อว่าสื่อและวัสดุมีอิทธิพลต่อคุณภาพชิ้นงานของนักเรียนมากที่สุด	4.33	0.91	มาก
รวม	3.97	1.01	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า ผู้บริหารแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.01 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ โรงเรียนมีความเชื่อว่าสื่อและวัสดุมีอิทธิพลต่อคุณภาพชิ้นงานของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีการนำสื่อ วัสดุหลากหลายชนิดมาใช้เพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียนได้ศึกษา และโรงเรียนมักเน้นการใช้สื่อวัสดุเกี่ยวกับการเขียนภาพระบายสีเสมอ โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเท่ากันทั้ง 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 , 4.23 และ 4.04 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 , 0.91 และ 1.02 ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการวัดผลและประเมินผล ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (N = 75)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ส่วนใหญ่โรงเรียนวัดผลและประเมินผลจากชิ้นงานของนักเรียนเป็นสำคัญ	4.91	0.29	มากที่สุด
2. โรงเรียนให้ความสำคัญกับความคิดเชิงสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงานของนักเรียน	3.85	1.15	มาก
3. โรงเรียนใช้เกณฑ์การประเมินผลเพียงเกณฑ์เดียวเสมอในการตัดสินนักเรียนในห้องเรียน	4.67	0.74	มากที่สุด
4. โรงเรียนให้ความสำคัญต่อการวัดผลด้านการพัฒนาการมากกว่าด้านพฤติกรรม	3.83	1.39	มาก
5. โรงเรียนมีการซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน	4.39	0.73	มาก
6. โรงเรียนเชื่อว่าผู้ตัดสินประเมินนักเรียนควรมีความยุติธรรม และมีความรอบรู้งานศิลปะอย่างลึกซึ้งและประเมินนักเรียนตามสภาพจริง	4.97	0.16	มากที่สุด
7. โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผลเสมอ	4.24	1.15	มาก
รวม	4.42	0.74	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า ผู้บริหารแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาด้านการวัดผลและประเมินผล ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ โรงเรียนเชื่อว่าผู้ตัดสินประเมินนักเรียนควรมีความยุติธรรม และมีความรอบรู้งานศิลปะอย่างลึกซึ้งและประเมินนักเรียนตามสภาพจริง รองลงมาได้แก่ ส่วนใหญ่โรงเรียนวัดผลและประเมินผลจากชิ้นงานของนักเรียนเป็นสำคัญ และโรงเรียนใช้เกณฑ์การประเมินผลเพียงเกณฑ์เดียวเสมอในการตัดสินนักเรียนในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.97 , 4.91 และ 4.67 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16 , 0.29 และ 0.74 ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา โดยรวมตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านการเตรียมการสอน	4.20	0.75	มาก
2. ด้านการดำเนินการสอน	4.18	1.00	มาก
3. ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ	3.97	1.01	มาก
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.41	0.74	มาก
รวม	4.19	0.18	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่า ผู้บริหารแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับ
ประถมศึกษาโดยรวมทุกด้านของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
4.19 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.18 เมื่อจำแนกตามรายด้านพบว่า ด้านที่ผู้บริหารมีระดับ
ความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล รองลงมาได้แก่ ด้านการเตรียมการสอน
ด้านดำเนินการสอน และ ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุก
ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41, 4.20 , 4.18 และ 3.97 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.74 ,
0.75 , 1.00 และ 1.01 ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา ด้านการเตรียมการสอน ตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลป
ศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (N = 75)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่ม สาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาแล้ว	4.93	0.25	มากที่สุด
2. ท่านได้สนับสนุนหรือจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตาม แนวทางหลักสูตรสถานศึกษา	4.89	0.31	มากที่สุด
3. ท่านได้สนับสนุนหรือวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างหลากหลายตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้	4.69	0.73	มากที่สุด
4. ท่านได้สนับสนุนหรือวางแผนการใช้สื่อและวัสดุสำหรับ การจัดการเรียนรู้ศิลปะ	4.41	1.08	มาก
5. ท่านได้สนับสนุนหรือให้มีการจัดเตรียมห้องเรียนเพื่อให้ สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมทุกครั้ง	4.36	0.88	มาก
6. ท่านได้สนับสนุนหรือให้มีการวางแผนกำหนดเกณฑ์การ วัดผลประเมินผลตามสภาพจริงไว้อย่างชัดเจน	4.31	0.91	มาก
7. ท่านได้สนับสนุนหรือได้ศึกษาทบทวนความรู้เพื่อเตรียม ความพร้อมงานด้านการสอนอยู่เสมอ	3.89	1.17	มาก
รวม	4.50	0.72	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา แสดงความคิดเห็นต่อสภาพ
การสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านการเตรียมการสอนของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร
โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 เมื่อจำแนก
ตามรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาแล้ว รองลงมาได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
ศิลปศึกษาได้สนับสนุนครูผู้สอนให้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางหลักสูตรสถานศึกษา
และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาได้สนับสนุนวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
อย่างหลากหลายตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
4.93 , 4.89 และ 4.69 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.25 , 0.31 และ 0.73 ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการดำเนินการสอน ตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (N = 75)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D	แปลความหมาย
1. ท่านได้สนับสนุนหรือมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา	4.44	0.83	มาก
2. ท่านได้สนับสนุนหรือเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดและแสดงทักษะได้อย่างอิสระเสรีและสร้างสรรค์	4.08	1.11	มาก
3. ท่านได้สนับสนุนหรือได้ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่นักเรียนทุกคนอย่างเป็นกันเองและเสมอภาค	3.65	1.21	มาก
4. ท่านได้สนับสนุนหรือได้ดำเนินการจำแนกนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมตามความแตกต่างของผู้เรียน	4.07	1.07	มาก
5. ท่านสนับสนุนหรือได้ให้นักเรียนได้แสดงออกถึงผลงานของตนเองเพื่อสร้างความภาคภูมิใจและเป็นการประเมินตนเอง	4.93	0.25	มากที่สุด
6. ท่านสนับสนุนหรือได้สร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนอยู่เสมอเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ	4.17	1.14	มาก
7. ท่านสนับสนุนหรือได้ดำเนินการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนได้อย่างอบอุ่นและสนุกสนาน	4.25	1.21	มาก
รวม	4.23	0.92	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่า หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา แสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านการดำเนินการสอนของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษามีส่วนร่วมสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงออกถึงผลงานของตนเองเพื่อสร้างความภาคภูมิใจและเป็นการประเมินตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาได้สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาได้สนับสนุนการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนได้อย่างอบอุ่นและสนุกสนาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 , 4.44 และ 4.25 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.25 , 0.83 และ 1.21 ตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ ตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
ศิลปศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (N = 75)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ท่านสนับสนุนหรือได้มีการผลิตสื่อและวัสดุได้ด้วยตนเอง	4.35	0.85	มาก
2. ท่านสนับสนุนหรือได้มีการนำสื่อ วัสดุหลากหลายชนิด เพื่อสร้างความสนใจมาให้ให้นักเรียนได้ศึกษา	4.00	1.30	มาก
3. ท่านสนับสนุนหรือได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและแสดงความต้องการเลือกใช้สื่อวัสดุได้อย่างเสรี	4.28	1.16	มาก
4. ท่านสนับสนุนหรือได้จัดให้มีการอธิบายวิธีการใช้สื่อ วัสดุ การเก็บดูแลรักษาเพื่อสร้างอุปนิสัยที่ดีให้กับนักเรียน	4.61	0.54	มากที่สุด
5. สื่อและวัสดุมีเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน	3.71	1.28	มาก
6. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษามักเน้นการใช้สื่อวัสดุ เกี่ยวกับการเขียนภาพระบายสีเสมอ	3.95	0.87	มาก
7. ท่านคิดว่าสื่อและวัสดุมีอิทธิพลต่อคุณภาพชิ้นงานของ นักเรียนมากที่สุด	4.79	0.41	มากที่สุด
รวม	4.24	0.85	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่า หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา แสดงความคิดเห็นต่อสภาพ การสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุของโรงเรียนในเขต กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการ เรียนรู้ศิลปศึกษาคิดว่าสื่อและวัสดุมีอิทธิพลต่อคุณภาพชิ้นงานของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาส่งเสริมให้ครูได้อธิบายวิธีการใช้สื่อ วัสดุ ตลอดจนการเก็บ ดูแลรักษาเพื่อสร้างอุปนิสัยที่ดีให้กับนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปศึกษานับสนับสนุนให้ครูผู้สอนผลิตสื่อและวัสดุได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 , 4.61 และ 4.35 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 , 0.54 และ 0.85 ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ด้านการวัดผลและประเมินผล ตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (N = 75)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ส่วนใหญ่กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาจะกำหนดให้วัดผลและประเมินผลจากชิ้นงานของนักเรียนเป็นสำคัญ	4.40	1.08	มาก
2. กลุ่มสาระศิลปศึกษาให้ความสำคัญกับความคิดเชิงสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงานของนักเรียน	4.76	0.43	มากที่สุด
3. ท่านสนับสนุนหรือได้ใช้เกณฑ์การประเมินผลเพียงเกณฑ์เดียวเสมอในการตัดสินนักเรียนในห้องเรียน	3.93	1.03	มาก
4. ท่านสนับสนุนหรือเน้นและให้ความสำคัญต่อการวัดผลด้านการพัฒนาการมากกว่าด้านพฤติกรรม	3.97	1.08	มาก
5. ท่านสนับสนุนหรือให้มีการซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน	4.71	0.46	มากที่สุด
6. ท่านคิดว่าผู้ตัดสินประเมินนักเรียนควรมีความยุติธรรมและมีความรอบรู้งานศิลปะอย่างลึกซึ้งและประเมินนักเรียนตามสภาพจริง	4.92	0.32	มากที่สุด
7. ท่านสนับสนุนหรือเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผลเสมอ	4.65	0.78	มากที่สุด
รวม	4.48	0.66	มาก

จากตาราง 10 แสดงว่า หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา แสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาด้านการวัดผลและประเมินผล ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาคิดว่าผู้ตัดสินประเมินนักเรียนควรมีความยุติธรรมและมีความรอบรู้งานศิลปะอย่างลึกซึ้งและประเมินนักเรียนตามสภาพจริง รองลงมาได้แก่ กลุ่มสาระศิลปศึกษาให้ความสำคัญกับความคิดเชิงสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงานของนักเรียน และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาส่งเสริมให้มีการซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ใน

ระดับมากที่สุดทั้ง 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 , 4.76 และ 4.71 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32 , 0.43 และ 0.46

ตาราง 11 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา โดยรวมตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านการเตรียมการสอน	4.50	0.72	มาก
2. ด้านการดำเนินการสอน	4.23	0.92	มาก
3. ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ	4.24	0.85	มาก
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.48	0.66	มาก
รวม	4.36	0.14	มาก

จากตาราง 11 แสดงว่า หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา แสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาโดยรวมทุกด้านของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 เมื่อจำแนกตามรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ ด้านการเตรียมการสอน รองลงมาได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ และด้านการดำเนินการสอน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 , 4.48 , 4.24 และ 4.23 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.72 , 0.66 , 0.85 และ 0.92 ตามลำดับ

ตาราง 12 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา ด้านการเตรียมการสอน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร (N = 115)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่ม สาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาแล้ว	4.69	0.52	มากที่สุด
2. ท่านจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางหลักสูตร สถานศึกษา	4.80	0.58	มากที่สุด
3. ท่านได้วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้	4.94	0.24	มากที่สุด
4. ท่านได้วางแผนการใช้สื่อและวัสดุสำหรับการจัดการ เรียนรู้ศิลปะ	4.77	0.64	มากที่สุด
5. ได้มีการจัดเตรียมห้องเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับการจัด กิจกรรมทุกครั้ง	4.57	0.95	มากที่สุด
6. มีการวางแผนกำหนดเกณฑ์การวัดผลประเมินผลตาม สภาพจริงไว้อย่างชัดเจน	4.69	0.52	มากที่สุด
7. ท่านได้ศึกษาทบทวนความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมงาน ด้านการสอนอยู่เสมอ	4.56	0.91	มากที่สุด
รวม	4.71	0.58	มากที่สุด

จากตาราง 12 แสดงว่า ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับ
ประถมศึกษา ด้านการเตรียมการสอนของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก
ที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า
ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ ครูผู้สอนได้วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย
ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้ รองลงมาได้แก่ ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตาม
แนวทางหลักสูตรสถานศึกษา และ ครูผู้สอนได้วางแผนการใช้สื่อและวัสดุสำหรับการจัดการเรียนรู้
ศิลปะโดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 , 4.80 และ 4.77
ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.24 , 0.58 และ 0.64 ตามลำดับ

ตาราง 13 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา ด้านการดำเนินการสอน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร (N = 115)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D	แปลความหมาย
1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางตาม แนวทางการปฏิรูปการศึกษา	4.87	0.34	มากที่สุด
2. ให้นักเรียนได้แสดงความคิดและแสดงทักษะได้อย่าง อิสระเสรีและสร้างสรรค์	4.86	0.42	มากที่สุด
3. ให้คำแนะนำ และคำปรึกษากับนักเรียนทุกคนอย่างเป็น กันเองและเสมอภาค	4.88	0.33	มากที่สุด
4. มีการจำแนกนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสม ตามความแตกต่างของผู้เรียน	4.93	0.26	มากที่สุด
5. ให้นักเรียนได้แสดงออกถึงผลงานของตนเพื่อสร้างความ ภาคภูมิใจและเป็นการประเมินตนเอง	4.99	0.09	มากที่สุด
6. มีการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนอยู่เสมอเพื่อกระตุ้นให้ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ	4.78	0.56	มากที่สุด
7. สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนได้อย่าง อบอุ่นและ สนุกสนาน	4.64	0.74	มากที่สุด
รวม	4.85	0.36	มากที่สุด

จากตาราง 13 แสดงว่า ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับ
ประถมศึกษา ด้านการดำเนินการสอนของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก
ที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า
ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ ครูผู้สอนให้นักเรียนได้แสดงออกถึงผลงานของตนเพื่อสร้าง
ความภาคภูมิใจและเป็นการประเมินตนเอง รองลงมาได้แก่ ครูผู้สอนมีการจำแนกนักเรียนเพื่อจัด
กิจกรรมเสริมให้เหมาะสมตามความแตกต่างของผู้เรียน และ ครูผู้สอนให้คำแนะนำและคำปรึกษากับ
นักเรียนทุกคนอย่างเป็นกันเองและเสมอภาค โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ข้อ มี
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.99 , 4.93 และ 4.88 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.09 , 0.26 และ 0.33

ตาราง 14 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร (N = 115)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ท่านสามารถผลิตสื่อและวัสดุได้ด้วยตนเอง	4.56	0.91	มากที่สุด
2. มีการนำสื่อ วัสดุหลากหลายชนิดเพื่อสร้างความสนใจมาให้ นักเรียนได้ศึกษา	4.50	1.02	มาก
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและแสดง ความต้องการเลือกใช้สื่อวัสดุได้อย่างเสรี	4.60	0.91	มากที่สุด
4. มีการอธิบายเกี่ยวกับวิธีการใช้สื่อ วัสดุ ตลอดจนการเก็บ ดูแลรักษาเพื่อสร้างอุปนิสัยที่ดีให้กับนักเรียน	4.88	0.33	มากที่สุด
5. สื่อและวัสดุมีเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน	4.03	1.09	มาก
6. ท่านมักเน้นการใช้สื่อวัสดุเกี่ยวกับการเขียนภาพระบายสี เสมอ	3.77	1.05	มาก
7. ท่านคิดว่าสื่อและวัสดุมีอิทธิพลต่อคุณภาพชิ้นงานของ นักเรียนมากที่สุด	4.86	0.42	มากที่สุด
รวม	4.46	0.72	มาก

จากตาราง 14 แสดงว่า ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับ
ประถมศึกษาด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 เมื่อจำแนกตามรายข้อ
พบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ ครูผู้สอนมีการอธิบายเกี่ยวกับวิธีการใช้สื่อ วัสดุ
ตลอดจนการเก็บดูแลรักษาเพื่อสร้างอุปนิสัยที่ดีให้กับนักเรียน รองลงมาได้แก่ ครูผู้สอนคิดว่าสื่อและ
วัสดุมีอิทธิพลต่อคุณภาพชิ้นงานของนักเรียนมากที่สุด และ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและแสดงความต้องการเลือกใช้สื่อวัสดุได้อย่างเสรี โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 , 4.86 และ 4.60 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.33 , 0.42 และ 0.91 ตามลำดับ

ตาราง 15 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา ด้านการวัดผลและประเมินผล ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร (N = 115)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ส่วนใหญ่ท่านวัดผลและประเมินผลจากชิ้นงานของนักเรียนเป็นสำคัญ	4.42	0.82	มาก
2. ท่านให้ความสำคัญกับความคิดเชิงสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงานของนักเรียน	4.61	0.86	มากที่สุด
3. ท่านใช้เกณฑ์การประเมินผลเพียงเกณฑ์เดียวเสมอในการตัดสินนักเรียนในห้องเรียน	3.64	1.29	มาก
4. ท่านให้ความสำคัญต่อการวัดผลด้านการพัฒนาการมากกว่าด้านพฤติกรรม	4.14	0.98	มาก
5. ท่านมีการซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน	4.68	0.94	มากที่สุด
6. ท่านคิดว่าผู้ตัดสินประเมินนักเรียนควรมีความยุติธรรมและมีความรอบรู้งานศิลปะอย่างลึกซึ้งและประเมินนักเรียนตามสภาพจริง	4.96	0.20	มากที่สุด
7. ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผลเสมอ	4.59	0.96	มากที่สุด
รวม	4.43	0.78	มาก

จากตาราง 15 แสดงว่า ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาด้านการวัดผลและประเมินผล ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ ครูคิดว่าผู้ตัดสินประเมินนักเรียนควรมีความยุติธรรมและมีความรอบรู้งานศิลปะอย่างลึกซึ้งและประเมินนักเรียนตามสภาพจริง รองลงมาได้แก่ ครูมีการซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน และ ครูให้ความสำคัญกับความคิดเชิงสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงานของนักเรียน โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 , 4.68 และ 4.61 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.20 , 0.94 และ 0.86 ตามลำดับ

ตาราง 16 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา โดยรวมตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านการเตรียมการสอน	4.71	0.58	มากที่สุด
2. ด้านการดำเนินการสอน	4.85	0.36	มากที่สุด
3. ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ	4.46	0.72	มาก
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.43	0.78	มาก
รวม	4.61	0.35	มากที่สุด

จากตาราง 16 แสดงว่า ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับ
ประถมศึกษาโดยรวมทุกด้านของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 4.61 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 เมื่อจำแนกตามรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับ
ความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ ด้านการดำเนินการสอน รองลงมาได้แก่ ด้านการเตรียมการสอน แสดง
ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และ ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ กับด้านการวัดผลและ
ประเมินผล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 , 4.71 , 4.46 และ 4.43 ค่าความเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ 0.36 , 0.58 , 0.72 และ 0.78 ตามลำดับ

ตาราง 17 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา ด้านการเตรียมการสอน ตามความคิดเห็นของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร (N = 380)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ครูได้แนะนำหรือบอกนักเรียนให้ศึกษาทำความเข้าใจกับวิธีการเรียนศิลปะ	4.20	1.29	มาก
2. ครูได้แนะนำหรือบอกนักเรียนเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการเรียนศิลปะต่างๆ	4.12	1.24	มาก
3. ครูให้นักเรียนมีส่วนช่วยเหลือในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.70	1.10	มาก
4. มีการจัดสภาพห้องเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนศิลปะ	3.59	1.18	มาก
5. มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนศิลปะไว้จำนวน มากและอย่างหลากหลาย	3.64	1.20	มาก
6. ครูและนักเรียนได้ร่วมกันกำหนดวิธีการสอบและตัดสิน ผลการเรียน	3.64	1.05	มาก
7. ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถทางศิลปะ	4.10	1.15	มาก
รวม	3.86	1.12	มาก

จากตาราง 17 แสดงว่า นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับ
ประถมศึกษา ด้านการเตรียมการสอนของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.12 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า ข้อที่มี
ระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ ครูได้แนะนำหรือบอกนักเรียนให้ศึกษาทำความเข้าใจกับวิธีการ
เรียนศิลปะ รองลงมาได้แก่ ครูได้แนะนำหรือบอกนักเรียนเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการเรียน
ศิลปะต่างๆ และ ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถทางศิลปะ โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับ
มากทั้ง 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 , 4.12 และ 4.10 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.29 ,
1.24 และ 1.15 ตามลำดับ

ตาราง 18 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา ด้านการดำเนินการสอน ตามความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร (N = 380)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. นักเรียนสามารถเลือกเรียนในเรื่องที่ชอบได้	2.83	1.58	ปานกลาง
2. นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นและออกแบบงานที่ทำได้อย่างอิสระ	4.27	0.93	มาก
3. ครูคอยเอาใจใส่และช่วยเหลือนักเรียนเสมอ	4.55	0.74	มากที่สุด
4. นักเรียนบางคนที่ยังเรียนช้าทำไม่ได้ครูจะคอยแนะนำวิธีอื่นๆ ให้	4.24	0.86	มาก
5. ครูให้โอกาสนักเรียนทุกคนนำเสนอผลงานต่อเพื่อนๆ	4.41	0.71	มาก
6. นักเรียนทุกคนได้รับคำติชมที่เหมาะสมกับสภาพงานของตนเสมอ	4.15	0.93	มาก
7. เรียนวิชาศิลปศึกษาแล้วมีความสุขอยากที่จะเรียน	4.46	0.70	มาก
รวม	4.13	0.85	มาก

จากตาราง 18 แสดงว่า นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านการดำเนินการสอนของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ ครูคอยเอาใจใส่และช่วยเหลือนักเรียนอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เรียนวิชาศิลปะแล้วมีความสุขอยากที่จะเรียน และ ครูให้โอกาสนักเรียนทุกคนนำเสนอผลงานต่อเพื่อนๆ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 , 4.46 และ 4.41 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 , 0.70 และ 0.71 ตามลำดับ

ตาราง 19 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ ตามความคิดเห็นของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร (N = 380)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. นักเรียนมักเห็นครูผลิตสื่อการสอนต่างๆ เพื่อมาใช้สอน นักเรียนอยู่เสมอ	3.14	1.43	ปานกลาง
2. สื่อ วัสดุที่ครูนำมาใช้มีมากมายหลายอย่างน่าสนใจ	3.47	1.37	ปานกลาง
3. นักเรียนสามารถเลือกใช้วัสดุในการทำงานศิลปะได้อย่าง อิสระ	4.27	0.85	มาก
4. ครูได้อธิบายวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ทำให้นักเรียน นำมาใช้สร้างงานได้ถูกต้องและสวยงาม	4.28	1.01	มาก
5. สื่อและวัสดุมีเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนทุกคน	4.26	0.99	มาก
6. นักเรียนเขียนภาพระบายสีบ่อย	4.13	1.08	มาก
7. นักเรียนคิดว่าถ้าจะสร้างงานศิลปะให้สวยงามจำเป็นต้อง มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ดี	4.54	0.66	มากที่สุด
รวม	4.01	1.00	มาก

จากตาราง 19 แสดงว่า นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับ
ประถมศึกษาด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.00 เมื่อจำแนกตามรายข้อ
พบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ นักเรียนคิดว่าถ้าจะสร้างงานศิลปะให้สวยงามมาเป็น
ต้องมีสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ครูได้อธิบายวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์
ต่างๆ ทำให้นักเรียนนำมาสร้างงานได้ถูกต้องและสวยงาม และ นักเรียนสามารถเลือกใช้วัสดุในการ
ทำงานศิลปะได้อย่างอิสระ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 , 4.28 และ 4.27 ค่าความ
เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 , 1.01 และ 0.85 ตามลำดับ

ตาราง 20 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา ด้านการวัดผลและประเมินผล ตามความคิดเห็นของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร (N = 380)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. นักเรียนคิดว่าส่วนใหญ่คะแนนที่นักเรียนได้มาจากการ ตรวจชิ้นงานที่นักเรียนทำ	4.28	1.18	มาก
2. ครูชอบนักเรียนที่สร้างชิ้นงานแปลกๆ ใหม่ ๆ	4.11	0.85	มาก
3. นักเรียนคิดว่าครูจะให้คะแนนนักเรียนที่ทำงานสวยงาม มากที่สุดเสมอ	4.58	0.75	มากที่สุด
4. นักเรียนคิดว่าการทำชิ้นงานที่สะอาดเรียบร้อยสวยงาม จะทำให้น่าสนใจมากกว่าการสร้างชิ้นงานที่แปลกๆ ใหม่ ๆ	3.70	1.06	มาก
5. บางครั้งนักเรียนทำงานได้ไม่ดีครูจะให้โอกาสนักเรียนได้ ทำงานแก้ตัวใหม่เสมอ	4.10	0.74	มาก
6. ครูมักจะให้คะแนนด้วยความยุติธรรมเสมอและนักเรียนมี ความพึงพอใจ	4.19	1.07	มาก
7. บางครั้งครูจะให้นักเรียนและเพื่อนๆ ช่วยกันให้คะแนน ชิ้นงานซึ่งกันและกัน	3.65	1.23	มาก
รวม	4.09	0.92	มาก

จากตาราง 20 แสดงว่า นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับ
ประถมศึกษาด้านการวัดผลและประเมินผล ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับ
มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า
ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ นักเรียนคิดว่าครูจะให้คะแนนนักเรียนที่ทำงานสวยงามที่สุด
เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ นักเรียนคิดว่าส่วนใหญ่คะแนนที่นักเรียนได้มาจากการ
ตรวจชิ้นงานที่นักเรียนทำ และ ครูมักให้คะแนนด้วยความยุติธรรมเสมอและนักเรียนมีความพึงพอใจ
อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 , 4.28 และ 4.19 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 ,
1.18 และ 1.07 ตามลำดับ

ตาราง 21 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการสอนศิลปศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา โดยรวมตามความคิดเห็นของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านการเตรียมการสอน	3.86	1.12	มาก
2. ด้านการดำเนินการสอน	4.13	0.85	มาก
3. ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ	4.01	1.00	มาก
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.09	0.92	มาก
รวม	4.02	0.12	มาก

จากตาราง 21 แสดงว่า นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับ
ประถมศึกษาโดยรวมทุกด้านของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 4.02 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.12 เมื่อจำแนกตามรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับ
ความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ ด้านการดำเนินการสอน รองลงมาได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล
ด้านการผลิตและใช้สื่อวัสดุ และ ด้านการเตรียมการสอน โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุก
ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 , 4.09 4.01 และ 3.86 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 , 0.92 ,
1.00 และ 1.12 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผล

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาสำรวจสภาพการเรียนรู้การสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นหัวหน้าสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนศิลปศึกษา และนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 433 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นบุคลากรโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 75 โรงเรียน จำแนกเป็นหัวหน้าสถานศึกษา จำนวน 75 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา จำนวน 75 คน ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนศิลปศึกษา จำนวน 115 คน และนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 380 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน รวมจำนวนกลุ่ม ตัวอย่างทั้งสิ้น 645 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้การสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้การสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ประสานมิตร ถึงโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการใช้กลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ด้วยตนเองและส่งแบบสอบถามบางส่วนทางไปรษณีย์ ไปให้กับกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียน และเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดด้วยตนเองและจากทางไปรษณีย์
3. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิธีจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องแล้วคิดเป็นร้อยละ จากนั้นนำมา แจกแจงตามลักษณะที่ต้องการศึกษา โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามลำดับขั้นดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่และคิดเป็นค่าร้อยละนำมาเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง
2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 มาหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานนำมาเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มครูจำแนกเป็น เพศชาย จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 71.32 และเป็นเพศหญิง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 28.68 กลุ่มนักเรียนจำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 64.47 เพศหญิง 135 คน คิดเป็นร้อยละ 35.53 เฉพาะกลุ่มครู ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 38.49 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 197 คน คิดเป็น ร้อยละ 74.34 สาขาศิลปศึกษา จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 54.72 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ ระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 33.96 ระดับชั้นที่เคยสอน ส่วนใหญ่เคยสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 63.68 ส่วนระดับชั้นที่สอนในปัจจุบัน เป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 37.89 เช่นกัน และปัจจุบันส่วนใหญ่ครูจะสอนวิชาศิลปศึกษาเพียงอย่างเดียว จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 39.47

ผลการวิจัย ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา
โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ด้านการเตรียมการสอน

ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา และนักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านการเตรียมการสอนของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 , 4.50 และ 3.86 ตามลำดับ ยกเว้นครูผู้สอนที่แสดงความคิดเห็นด้านการเตรียมการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 เมื่อจำแนกตามรายชื่อ พบว่าข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา และนักเรียน ได้แก่ โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาแล้ว โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด กลุ่มยกเว้นนักเรียนที่แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 , 4.93 และ 4.20 ตามลำดับ สำหรับข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุดของครูผู้สอนศิลปศึกษาได้แก่ ครูได้วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้ โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 ตามลำดับ สำหรับข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดของแต่ละกลุ่ม ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนศิลปศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอนได้ศึกษาทบทวนความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมงานด้านการสอนอยู่เสมอ โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ระดับมาก และระดับมากที่สุด ตามลำดับมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 , 3.89 และ 4.56 ตามลำดับ สำหรับนักเรียนได้แก่ มีการจัดสภาพห้องเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนศิลปะ โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59

2. ด้านการดำเนินการ

ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา และนักเรียน แสดงความคิดเห็นต่อสภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านการดำเนินการสอนของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกัน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 , 4.23 และ 4.13 ตามลำดับ ยกเว้น ครูผู้สอนศิลปศึกษา ที่แสดงความคิดเห็นด้านการดำเนินการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 เมื่อจำแนกตามรายชื่อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา และครูผู้สอนศิลปศึกษา ได้แก่ ให้นักเรียนได้แสดงออกถึงผลงานของตนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจและเป็นการประเมินตนเอง โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกันทั้ง 3 กลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 , 4.93 และ 4.99 ส่วนนักเรียนแสดงความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ ครูคอยเอาใจใส่และช่วยเหลือนักเรียนอยู่เสมออยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ตามลำดับ สำหรับข้อที่แต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็นน้อยที่สุด ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูมีการจำแนกนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมตามความแตกต่างของผู้เรียน โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาร่วมมือ

กับครูผู้สอนให้คำแนะนำและคำปรึกษากับนักเรียนทุกคนอย่างเป็นกันเองและเสมอภาค โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 ครูผู้สอนศิลปศึกษา ได้แก่ สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนได้อย่างอบอุ่นและสนุกสนาน โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 และ นักเรียน ได้แก่ นักเรียนสามารถเลือกเรียนในเรื่องที่ชอบได้ โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 ตามลำดับ

3. ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ

ผู้บริหารแสดง หัวหน้ากลุ่มสาระศิลปศึกษา ครูผู้สอนศิลปศึกษาและนักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 , 4.24 , 4.46 และ 4.01 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา และนักเรียน ได้แก่ คิดว่าสื่อและวัสดุมีอิทธิพลต่อคุณภาพชิ้นงานของนักเรียนมากที่สุด โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 1 กลุ่ม และระดับมากที่สุด 2 กลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 , 4.79 และ 4.54 ตามลำดับ ส่วนครูผู้สอนศิลปศึกษา ได้แก่ มีการอธิบายเกี่ยวกับการใช้สื่อ วัสดุตลอดจนการเก็บดูแลรักษาเพื่อสร้างอุปนิสัยที่ดีให้กับนักเรียน โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 สำหรับข้อที่แสดงความคิดเห็นน้อยที่สุด ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และแสดงความต้องการเลือกใช้สื่อวัสดุได้อย่างเสรี โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ได้แก่ สื่อและวัสดุมีเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 ครูผู้สอนศิลปศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอนมักเน้นการใช้สื่อวัสดุเกี่ยวกับการเขียนภาพระบายสีเสมอ โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 และนักเรียน ได้แก่ นักเรียนมักเห็นครูผลิตสื่อการสอนต่างๆ เพื่อมาใช้สอนนักเรียนอยู่เสมอ โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 ตามลำดับ

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ครูผู้สอนศิลปศึกษา และนักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อสภาพการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาด้านการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 , 4.48 , 4.43 และ 4.09 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา และครูผู้สอนศิลปศึกษา ได้แก่ ผู้ตัดสินประเมินนักเรียนควรมีความยุติธรรมและมีความรอบรู้งานศิลปะอย่างลึกซึ้งและประเมินนักเรียนตามสภาพจริง โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกันทั้ง 3 กลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.97 , 4.92 และ 4.96 ตามลำดับ สำหรับนักเรียน ได้แก่ นักเรียนคิดว่าครูจะให้คะแนนกับนักเรียนที่ทำงาน

สวยงามมากที่สุดเสมอ โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ตามลำดับ สำหรับข้อที่แสดงความคิดเห็นน้อยที่สุดของผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูให้ความสำคัญต่อการวัดผลด้านการพัฒนาการมากกว่าด้านพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาและครูผู้สอนศิลปศึกษา ได้แก่ การใช้เกณฑ์การประเมินผลเพียงเกณฑ์เดียวเสมอในการตัดสินนักเรียนในห้องเรียน โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 และ 3.64 ตามลำดับ ส่วนนักเรียน ได้แก่ บางครั้งครูจะให้นักเรียนและเพื่อนๆ ช่วยกันให้คะแนนชิ้นงานซึ่งกันและกัน โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65

อภิปรายผล

การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา นั้น ครูผู้สอนศิลปศึกษาเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียน โดยการจัดปัจจัยและสภาพการณ์ต่างๆ ภายในโรงเรียนให้เหมาะสม โดยเฉพาะนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งเป็นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 มีอายุระหว่าง 9 – 12 ปี เป็นวัยที่เกาะกลุ่ม เริ่มสร้างงานในลักษณะเหมือนจริง ดังนั้นความสนใจในศิลปะโดยเฉพาะเกี่ยวกับการวาดจะมีรายละเอียดมากขึ้น พิถีพิถันกับงานวาดของตนเอง (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2542 : 233) สามารถประเมินตนเองได้ว่าวาดได้ดีหรือไม่ดีเช่นไร มีความใส่ใจกับสภาพแวดล้อมภายในภาพ ตลอดจนรู้จักถ่ายทอดเหตุการณ์ในลักษณะตลกตลกมากกว่ามุ่งลักษณะตามธรรมชาติ แต่ทั้งนี้นักเรียนในวัยนี้ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องแสงและเงาอยู่บ้าง ดังนั้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้กับ ผู้เรียน และให้สอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา ที่ได้กำหนดไว้ว่า ต้องจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปในลักษณะพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักวิธีการประเมินตนเองและนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาปรับปรุง นักเรียนสามารถเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาอย่างชาญฉลาด มีการบูรณาการความรู้สหสาขาเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการทั้งในกลุ่มสาระและกับสาระอื่นๆ ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 15)

การนำวิธีสอนศิลปศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพของสถานที่ ความสามารถในการจัดกิจกรรม การจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ทางศิลปะอย่างหลากหลาย และ การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงเป็นปัจจัยสำคัญในการสอนศิลปศึกษา โดยจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนศิลปศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังนั้น จึงมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียน รักการอ่านและการค้นคว้า มีความรู้อันเป็นสากล มีทักษะในการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีทักษะในการดำเนินชีวิต รักการออกกำลังกาย รู้จักวิถีดูแลสุขภาพของตน มีค่านิยมในการบริโภคที่ดี มีความเป็นไทยและรักในภูมิปัญญาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 4) ซึ่งคุณลักษณะและคุณภาพของ

ผู้เรียนดังกล่าวจะบรรลุจุดมุ่งหมายได้ ต้องเกิดจากการร่วมมือร่วมใจของบุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาในโรงเรียนทุกฝ่าย ที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษาเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังกล่าว ทำให้พบข้อมูลสภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษาพอสังเขป ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการเตรียมการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา การสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยไม่ว่าจะเป็นครู สถานที่ เครื่องมือ และวัสดุย่อมมีความสำคัญ นอกจากนี้สิ่งต่างๆ ที่กล่าวถึง ยังสามารถสร้างบรรยากาศและทำลายบรรยากาศได้ ดังนั้น การเตรียมการที่ดี การวางแผนที่ดี จะมีส่วนช่วยลดความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งอาจเป็นมูลเหตุสำคัญในการทำลายบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีลงได้ สอดคล้องกับ วัชร บวรณสิงห์. (2542 : 26 - 28) ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและแปลงหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างดีและต้องมีการเตรียมการสอนอย่างเป็นขั้นตอน เลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและเลือกใช้อุปกรณ์การสอนได้อย่างเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและเนื้อหา ความเชื่อมั่นในตัวครูผู้สอนของนักเรียน โดยเฉพาะด้านความรู้ความสามารถของครูผู้สอนเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การเตรียมการสอนที่ดีของครูจะช่วยสร้างศรัทธาความเชื่อมั่นในตัวครูผู้สอนให้เกิดขึ้นกับนักเรียน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูว่าจะมีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และเป็นไปตามหลักการจัดการเรียนการสอนที่ได้เตรียมไว้แล้ว ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด ซึ่งถ้าสภาพการณ์จัดการเรียนการสอนโดยผ่านการเตรียมการสอนของครูอย่างรอบคอบ ย่อมจะส่งผลดีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นๆ และในปัจจุบันการปฏิรูปการศึกษาได้ดำเนินการมาเป็นรูปธรรมค่อนข้างชัดเจน การเตรียมการสอนของครูผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงแนวทางการปฏิรูปการศึกษามาเป็นหลักในการดำเนินการด้วย ทั้งนี้เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนได้ถูกต้องตามแนวทางที่กำหนด และจากการศึกษาวิจัยพบว่า หัวหน้าสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา และ นักเรียน ต่างเห็นว่าสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาของโรงเรียนมีความพร้อมมากที่สุด โดยแสดงความเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา โรงเรียนต่างๆ ได้เร่งดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อให้แล้วเสร็จกันอย่างเต็มกำลังความสามารถเป็นที่ประจักษ์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการเตรียมการสอนในภาพรวมเพราะหลักสูตรสถานศึกษาคือตัวแม่บทที่ครูผู้สอนทุกคนต้องนำไปใช้ในการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนให้เป็นผลสำเร็จ คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด ดังนั้น ครูผู้สอนจึงต้องมีความรอบรู้ในการที่จะนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะหลักสูตรกลุ่ม

สาระการเรียนรู้ศิลปะซึ่งจะเป็นกรอบกำหนดให้ครูผู้สอนศิลปะเตรียมวางแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนเตรียมการสอนได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาอันเป็นความต้องการของท้องถิ่นโดยแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า ครูผู้สอนศิลปะแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดเกี่ยวกับสภาพที่ครูผู้สอนได้วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้เตรียมไว้ดังกล่าว

ด้านการดำเนินการสอน

การดำเนินการสอนศิลปะในโรงเรียนระดับประถมศึกษา เป้าหมายสำคัญของการสอนศิลปศึกษาเพื่อต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนสมบูรณ์ คือ เป็นคนที่มีมีความรู้คู่กับความงาม นอกจากนี้ยังได้กล่าวว่า กระบวนการสอนศิลปศึกษา คือ การพยายามปลูกฝังความคิดของผู้เรียนให้ก่อรูปขึ้นมา มิใช่ปลูกฝังความคิดของครูที่มีอยู่แล้วลงไปในตัวเด็ก เพราะการสอนมิได้หมายความว่า เป็นการตอบคำถามแบบสำเร็จรูปให้กับนักเรียน หากแต่มุ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบด้วยตนเองอย่างอิสระมากกว่า ในธรรมชาติของวิชาศิลปะจะประกอบไปด้วยเรื่องราวประสบการณ์ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการอารมณ์ ความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนประณีต ถ้าสามารถปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจศิลปะได้อย่างลึกซึ้งแล้ว คุณสมบัติต่างๆ ดังที่กล่าวมาก็จะเกิดและคงอยู่กับผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนนำคุณสมบัติที่ดีดังกล่าวไปใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ตลอดจนการทำงานที่ได้รับมอบหมายหรืองานที่ตนเองสนใจได้อย่างมีคุณภาพตามจินตนาการที่ตนเองมีอยู่ การสอนศิลปะในระดับประถมศึกษานั้น ควรมุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสได้แสดงออกอย่างอิสระเสรีตามความเหมาะสมเพื่อสร้างสรรค์จินตนาการแห่งตนโดยครูผู้สอนควรหมั่นดูแลให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบปลูกฝังการมีวินัยที่ดีเป็นผู้มีวัฒนธรรมรวมทั้งครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละคนเพื่อสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและเป็นระบบ โดยได้เสนอลำดับขั้นการสอนศิลปะสำหรับระดับประถมศึกษาไว้ว่า ในขั้นต้นควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน จากนั้นกำหนดกิจกรรมและวัสดุ วางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน ลงมือปฏิบัติงานโดยครูเป็นผู้กระตุ้นและชี้แนะอำนวยความสะดวก ให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง สุดท้ายคือการสนับสนุนให้นักเรียนได้เสนอผลงาน โดยครูคอยเป็นผู้เสริมให้กำลังใจจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานนักเรียนเพื่อก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า ทั้งผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา และครูผู้สอนศิลปศึกษา ได้แสดงความคิดเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันอยู่ในระดับมากที่สุดว่า ครูได้ให้โอกาสแก่นักเรียนทุกคนนำเสนอผลงานต่อเพื่อน ๆ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจ สำหรับนักเรียน ในด้านการสอนยังต้องการความเอาใจใส่จากครูผู้สอนเสมอซึ่งที่ผ่านมาโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร ครูผู้สอนส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ดีพอสมควร ดังจะเห็นได้จากนักเรียนแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดว่า ครูคอยเอาใจใส่และช่วยเหลือนักเรียนอยู่เสมอ และสิ่งที่นักเรียนมีความคาดหวังมากอีกประการหนึ่งคือต้องการที่จะ

สามารถเลือกเรียนในเรื่องที่ตนเองชอบได้ ซึ่งที่ผ่านมาการจัดการเรียนการสอนศิลปะของครูอาจจะมองข้ามจุดนี้ไป จึงส่งผลให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นน้อยที่สุดออกมาอยู่ในระดับปานกลาง ดังกล่าว

ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ

ปัจจัยในการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาที่สำคัญประการหนึ่งได้แก่ สื่อ วัสดุ และ อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตชิ้นงาน เพราะการผลิตชิ้นงานทางศิลปะโดยเจตนาทางทัศนศิลป์ ความสะดวกของชิ้นงาน ความสวยงามที่จะเกิดขึ้นตามจินตนาการของผู้ผลิต จำเป็นจะต้องมีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับงานนั้นๆ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะศึกษา และนักเรียนต่างแสดงความคิดเห็นด้วยสอดคล้องกันทุกฝ่ายอยู่ในระดับมากที่สุด ว่าการที่นักเรียนจะสร้างงานศิลปะให้สวยงามจำเป็นต้องมีสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ดี ดังนั้นครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องผลิต หรือนำสื่อการสอนต่างๆ อย่างหลากหลายมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนอย่างเพียงพออยู่เสมอ ในบรรดาสื่อการสอนศิลปะศึกษาต่างๆ มะลินันท์ เอื้ออนันท์. (2542 : 142) ได้แบ่งออกไว้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ สื่อประเภทวารสารทางศิลปะ สื่อประเภทตำราและวัตถุดิบ เช่น สิ่งพิมพ์ต่างๆ วัสดุในการผลิตงาน วัสดุ อุปกรณ์ วัสดุ วัสดุ และสื่อเทคโนโลยีระดับสูง นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกสื่อตามคุณสมบัติของสื่ออื่นๆ ได้อีก ได้แก่ สื่อที่มีคุณสมบัติด้านส่วนประกอบรับรู้ ซึ่งเป็นส่วนประกอบทางทัศน์ เช่น สี เส้น รูปทรง พื้นผิว สื่อที่มีคุณสมบัติด้านโครงสร้าง ที่เชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆ เข้าด้วยกัน เช่น จังหวะลีลา ความสมดุล สัดส่วน จุดเด่นจุดด้อย สื่อคุณสมบัติด้านความรู้สึก เป็นผลงานศิลปะที่ให้ความรู้สึกลึกซึ้งอารมณ์แก่ผู้ชม เช่น ความรู้สึกสงบ สดชื่นร่าเริงหรือ รุนแรงรวดเร็ว เป็นต้น สื่อคุณสมบัติเทคนิควิธีการวาดหรือผลิตที่เด่นชัด และสื่อที่มีความพิเศษด้านสุนทรีย์สนองความต้องการของผู้ผลิต ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นสื่อในลักษณะใด รูปแบบใดต่างก็มีประโยชน์ต่อนักเรียนแตกต่างกันออกไป การจะให้นักเรียนได้เกิดความคิดอย่างสร้างสรรค์ เกิดจินตนาการที่หลากหลาย ครูผู้สอนควรจะนำสื่อทางศิลปะที่แสดงออกทางความคิด จินตนาการ หรือสามารถใช้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ หรือเกิดจินตนาการที่ดีมาใช้นักเรียน ซึ่งเชื่อว่าจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและผลิตชิ้นงานต่างๆ ได้อย่างมีคุณภาพได้ สำหรับครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่คอยอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีทั้งต่อหน้าที่ตนเองและต่อหน้าที่ในการเรียนการมีคุณลักษณะพึงประสงค์ที่ดีจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์ดังนั้นครูผู้สอนส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญต่อการอบรมระเบียบวินัยควบคู่ไปกับการเรียนการสอนดังจะเห็นได้ว่าสภาพการเรียนการสอนศิลปะศึกษาในมุมมองของครูผู้สอนมากที่สุดได้แก่ การอธิบายวิธีการใช้สื่อที่ถูกต้อง และการเก็บรักษาสื่อเพื่อสร้างอุปนิสัยที่ดีให้กับนักเรียนโดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะใช้ตรวจสอบคุณภาพทางการเรียนของนักเรียนและคุณภาพทางการสอนของครูผู้สอนเป็นอย่างดี และสามารถใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับในการที่จะนำมาใช้เพื่อการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนในเรื่องนั้นๆ ให้มีประสิทธิภาพได้ดียิ่งขึ้น จากความสำคัญของการวัดและประเมินผลดังกล่าวครูผู้สอนจึงควรตระหนักศึกษาหาความรู้เพื่อสามารถจัดกระทำให้กระบวนการวัดและประเมินผลของตนเป็นไปตามสภาพจริงหรือสอดคล้องกับความเป็นจริงให้มากที่สุด อีกทั้งต้องเหมาะสมกับสภาพและวัยของผู้เรียนอีกด้วย ในการวัดและประเมินผลทางศิลปศึกษาโดยเฉพาะกับนักเรียนระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นวัยเด็ก ต้องคำนึงถึงให้มากเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และคุณลักษณะของเด็ก ดังนั้นการจำแนกเด็กจึงเป็นข้อมูลที่สำคัญในการกำหนดเกณฑ์การประเมินให้เหมาะสมกับเด็กคนนั้นๆ เพื่อศึกษาพัฒนาการ ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ผสมผสานความสะอาดสวยงามให้สอดคล้องกับความจริงได้ตรงประเด็นมากที่สุดการตัดสินคุณภาพของงานศิลปะนักเรียนไม่ควรเน้นเพียงด้านเดียวโดยเฉพาะความสวยงาม หรือความสะอาดเรียบร้อย ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นในระดับมากที่สุดว่า ครูผู้สอนยังคงนิยมให้คะแนนนักเรียนที่ทำงานสวยที่สุดอยู่เสมอ นั้นแสดงให้เห็นว่าการสอนของครูในปัจจุบันการกระทำเช่นนั้นยังคงดำรงอยู่ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นปมด้อยในใจของนักเรียนบนความแตกต่างทางความสามารถนั้นๆ ดังนั้นวิธีการวัดและเกณฑ์การประเมินผลจึงควรมีความหลากหลายโดยครูกับนักเรียนร่วมกันวางเกณฑ์เพื่อสร้างกระแสการยอมรับร่วมกันด้วยความเป็นธรรม ซึ่งเป็นไปตามผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา และครูผู้สอนศิลปศึกษาต่างแสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับมากที่สุดว่า สภาพที่เหมาะสมที่สุดในการวัดผลประเมินทางศิลปศึกษา คือ ผู้ตัดสินประเมินนักเรียนควรมีความยุติธรรมและมีความรอบรู้งานศิลปะอย่างลึกซึ้งและประเมินนักเรียนตามสภาพจริงเสมอ ซึ่งเชื่อว่าจะช่วยให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจ ดังนั้นครูจึงควรตระหนักว่าความยุติธรรมและความพึงพอใจสามารถเกิดขึ้นได้บนความแตกต่างถ้าทุกคนมีข้อตกลงร่วมกันและยอมรับข้อตกลงนั้นๆ ด้วยความเต็มใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งนี้

1. ในการศึกษาวิจัยเพื่อสำรวจสภาพการเรียนการสอนในครั้งนี้อาจไม่ครอบคลุมองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนศิลปศึกษาได้ทั้งหมด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษา ในระดับช่วงชั้นอื่นๆ
2. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของชุมชนและผู้ปกครองเพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : ศูนย์สารสนเทศ สป. ศธ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สารสนเทศ สป. ศธ.
- โกศล ภูพลอย. (2532). การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(ศิลปศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชนะบดี ผายบึงแก้ว. (2533). ทรรศนะต่อหลักสูตรศิลปศึกษา ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของครูผู้สอนศิลปศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). เทคโนโลยีการสอน การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- จิตติกันต์ แก้ววิเศษ. (2547). ความคิดเห็นของผู้ควบคุมทีมและนักกีฬาต่อการจัดการแข่งขันกีฬารอบคัดเลือกกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จิตติรัตน์ อัดตะนันท์. (2530). การแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดระยอง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดำรง วงศ์อุปราช. (2529). สรุปการจัดชุมนุมเชิงปฏิบัติการศิลปะ ศิลปะเด็ก : การสร้างสรรค์. หน้า 131 – 133. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร.
- ชเนศ ขำเกิด. (2533). การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน. สารพัฒนาหลักสูตร.96.
- ประภัสสร นิยมธรรม. (2522). ศิลปะของเด็กเชิงจิตวิทยา. เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 216. ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ : หน่วยศึกษานิเทศน์ กรมการฝึกหัดครู.

- ปราณี ศรีโชค. (2530). การแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
 ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทธนรัชการพิมพ์จำกัด.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2536). สมอกลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ. โครงการหนังสือเล่มอันดับที่ 72.
 ชุดจิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิมพ์ดี.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2542). ศิลปะแนวปฏิรูปฯ ความเป็นมา ปรัชญาหลักการ วิวัฒนาการ
 ด้านหลักสูตร ทฤษฎีการเรียนการสอน และการค้นคว้าวิจัย. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำรา
 และเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลิศ อานันตะ. (2529). สรุปรายงานการสัมมนาทางวิชาการ ศิลปะในโลกของเด็ก : เพื่อการ
 แสดงออกหรือเพื่อรางวัล. หน้า 47-64. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
 วัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
- ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4.
 กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วัชร บวรณสิงห์. (2542). การบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2529). สรุปรายงานการสัมมนาทางวิชาการ ศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและ
 อนาคต. หน้า 40-45. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
 กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2527). วิวัฒนาการศิลปศึกษาและสุนทรียภาพของเด็กไทยในปัจจุบัน.
 กรุงเทพฯ.
- _____. (2538). นิทรรศการศิลปะกรรมพระนครใต้ 38 ปีสืบสานวัฒนธรรมไทย. หน้า 9.
 กรุงเทพฯ : วิทยาเขตพระนครใต้.
- อารี สุทธิพันธ์. (2535). ศิลปนิยม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- Borton, Judith Margaret. (1981). *Line, Space and the Organization of Meaning in Human Figur Drawing made by Children Eight to Fifteen Year*. New York : The Ronal Press Company.
- Cobert, Cynthia B. (1998). *Problems of Representational Preschool and Third Grade Children's Observation Drawing of a Three Dimensional Model*. New : Collins Publishers.
- Park, Eundeok. (1995). *Children's Drawings of Model House : A Developmental Study*. Visual Arts Research. 56 (3) : September.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถาม

(สำหรับผู้บริหาร)

เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษา
ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะนำ
ข้อมูลที่ได้รับไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไป

สถานภาพ ☐ ครู ☐ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ☐ ผู้บริหาร

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ 21 – 30 ปี ☐ 31 – 40 ปี ☐ 41 – 50 ปี ☐ 51 – 60 ปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ อื่นๆ.....

4. วุฒิการศึกษาสูงสุด / สาขาวิชา (ตัวอย่างเช่น กศ.ม. / พลศึกษา)

วุฒិการศึกษา...../สาขา.....

5. ประสบการณ์ในการสอนศิลปศึกษา

☐ น้อยกว่า 5 ปี ☐ 5 – 10 ปี ☐ 11 - 15 ปี ☐ 16 – 20 ปี ☐ มากกว่า 20 ปี

6. ระดับชั้นที่เคยมีประสบการณ์สอนศิลปศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ป.1 ☐ ป.2 ☐ ป.3 ☐ ป.4 ☐ ป.5 ☐ ป.6 ☐ อื่นๆ.....

7. ระดับชั้นที่สอนศิลปศึกษาในปัจจุบัน

☐ ป.1 ☐ ป.2 ☐ ป.3 ☐ ป.4 ☐ ป.5 ☐ ป.6 ☐ อื่นๆ.....

8. ปัจจุบันท่านสอนศิลปศึกษาอย่างเดียวหรือไม่

☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่ (โปรดระบุวิชาอื่นๆ ที่สอน).....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปศึกษา 4 ด้าน

กรุณาใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความคิดเห็นตามความต้องการที่เป็นจริง

ด้านการเตรียมการสอน

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาแล้ว					
2	โรงเรียนได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางหลักสูตรสถานศึกษา					
3	โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้					
4	โรงเรียนได้วางแผนการใช้สื่อและวัสดุสำหรับการจัดการเรียนรู้ศิลปะ					
5	โรงเรียนได้มีการจัดเตรียมห้องเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมทุกครั้ง					
6	โรงเรียนได้มีการวางแผนกำหนดเกณฑ์การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงไว้อย่างชัดเจน					
7	โรงเรียนได้ให้การศึกษาทบทวนความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมงานด้านการสอนอยู่เสมอ					

ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี) ในด้านการเตรียมการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านการดำเนินการสอน

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา					
2	โรงเรียนให้นักเรียนได้แสดงความคิดและแสดงทักษะได้อย่างอิสระเสรีและสร้างสรรค์					
3	โรงเรียนให้คำแนะนำ และคำปรึกษากับนักเรียนทุกคนอย่างเป็นกันเองและเสมอภาค					
4	โรงเรียนมีการจำแนกนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมตามความแตกต่างของผู้เรียน					
5	โรงเรียนให้นักเรียนได้แสดงออกถึงผลงานของตนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจและเป็นการประเมินตนเอง					
6	โรงเรียนมีการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนอยู่เสมอเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ					
7	โรงเรียนมีการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนได้อย่างอบอุ่นและสนุกสนาน					

ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี) ในด้านการดำเนินการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

(สำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาและครูผู้สอนศิลปศึกษา)

เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษา
ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะนำ
ข้อมูลที่ได้รับไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไป

สถานภาพ ☐ ครู ☐ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ☐ ผู้บริหาร

9. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

10. อายุ

☐ 21 – 30 ปี ☐ 31 – 40 ปี ☐ 41 – 50 ปี ☐ 51 – 60 ปี

11. ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ อื่นๆ.....

12. วุฒิการศึกษาสูงสุด / สาขาวิชา (ตัวอย่างเช่น กศ.ม. / พลศึกษา)

วุฒิกการศึกษา...../สาขา.....

13. ประสบการณ์ในการสอนศิลปศึกษา

☐ น้อยกว่า 5 ปี ☐ 5 – 10 ปี ☐ 11 - 15 ปี ☐ 16 – 20 ปี ☐ มากกว่า 20 ปี

14. ระดับชั้นที่เคยมีประสบการณ์สอนศิลปศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ป.1 ☐ ป.2 ☐ ป.3 ☐ ป.4 ☐ ป.5 ☐ ป.6 ☐ อื่นๆ.....

15. ระดับชั้นที่สอนศิลปศึกษาในปัจจุบัน

☐ ป.1 ☐ ป.2 ☐ ป.3 ☐ ป.4 ☐ ป.5 ☐ ป.6 ☐ อื่นๆ.....

16. ปัจจุบันท่านสอนศิลปศึกษาอย่างเดียวหรือไม่

☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่ (โปรดระบุวิชาอื่นๆ ที่สอน).....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปศึกษา 4 ด้าน

กรุณาใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความคิดเห็นตามความต้องการที่เป็นจริง

ด้านการเตรียมการสอน

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาแล้ว					
2	ท่านได้สนับสนุนหรือจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางหลักสูตรสถานศึกษา					
3	ท่านได้สนับสนุนหรือวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้					
4	ท่านได้สนับสนุนหรือวางแผนการใช้สื่อและวัสดุสำหรับการจัดการเรียนรู้ศิลปะ					
5	ท่านได้สนับสนุนหรือจัดเตรียมห้องเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมทุกครั้ง					
6	ท่านได้สนับสนุนหรือวางแผนกำหนดเกณฑ์การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงไว้อย่างชัดเจน					
7	ท่านได้สนับสนุนหรือให้การศึกษาทบทวนความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมงานด้านการสอนอยู่เสมอ					

ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี) ในด้านการเตรียมการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านการดำเนินการสอน

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ท่านได้สนับสนุนหรือให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา					
2	ท่านได้สนับสนุนหรือให้นักเรียนได้แสดงความคิดและแสดงทักษะได้อย่างอิสระเสรีและสร้างสรรค์					
3	ท่านได้สนับสนุนหรือให้คำแนะนำ และคำปรึกษากับนักเรียนทุกคนอย่างเป็นกันเองและเสมอภาค					
4	ท่านได้สนับสนุนหรือให้มีการจำแนกนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมตามความแตกต่างของผู้เรียน					
5	ท่านได้สนับสนุนหรือให้นักเรียนได้แสดงออกถึงผลงานของตนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจและเป็นการประเมินตนเอง					
6	ท่านได้สนับสนุนหรือได้ให้มีการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนอยู่เสมอเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ					
7	ท่านได้สนับสนุนหรือได้ดำเนินการให้มีการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนได้อย่างอบอุ่นและสนุกสนาน					

ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี) ในด้านการดำเนินการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ท่านสนับสนุนหรือได้มีการผลิตสื่อและวัสดุได้ด้วย ตนเอง					
2	ท่านสนับสนุนหรือได้มีการนำสื่อ วัสดุ หลากหลายชนิดเพื่อสร้างความสนใจมาให้นักเรียนได้ศึกษา					
3	ท่านสนับสนุนหรือได้มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและแสดงความต้องการเลือกใช้สื่อวัสดุได้อย่างเสรี					
4	ท่านสนับสนุนหรือได้มีการอธิบายเกี่ยวกับวิธีการใช้สื่อ วัสดุ การเก็บดูแลรักษาเพื่อสร้างอุปนิสัยที่ดีให้กับนักเรียน					
5	สื่อและวัสดุมีเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน					
6	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษามักเน้นการใช้สื่อวัสดุเกี่ยวกับการเขียนภาพระบายสีเสมอ					
7	ท่านคิดว่าสื่อและวัสดุมีอิทธิพลต่อคุณภาพชิ้นงานของนักเรียนมากที่สุด					

ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี) ในด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านการวัดผลและประเมินผล

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ส่วนใหญ่กลุ่มสาระศิลปศึกษาวัดผลและประเมินผลจากชิ้นงานของนักเรียนเป็นสำคัญ					
2	กลุ่มสาระศิลปศึกษาให้ความสำคัญกับความคิดเชิงสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงานของ นักเรียน					
3	ท่านสนับสนุนหรือได้ใช้เกณฑ์การประเมินผลเพียงเกณฑ์เดียวเสมอในการตัดสินนักเรียนในห้องเรียน					
4	ท่านสนับสนุนหรือได้ให้ความสำคัญต่อการวัดผลด้านการพัฒนาการมากกว่าด้านพฤติกรรม					
5	ท่านสนับสนุนหรือได้ให้มีการซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน					
6	ท่านคิดว่าผู้ตัดสินประเมินนักเรียนควรมีความยุติธรรม และมีความรอบรู้งานศิลปะอย่างลึกซึ้งและประเมินนักเรียนตามสภาพจริง					
7	ท่านสนับสนุนหรือได้เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผลเสมอ					

ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี) ในด้านการวัดและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

(สำหรับนักเรียน)

เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะนำ
ข้อมูลที่ได้รับไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไป

1. เพศ

☐

ชาย

☐

หญิง

2. อายุ

☐

11 ปี

☐

12 ปี

☐

13 ปี

☐

14 ปี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปศึกษา 4 ด้าน

กรุณาใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความคิดเห็นตามความต้องการที่เป็นจริง

ด้านการเตรียมการสอน

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ครูได้แนะนำหรือบอกนักเรียนให้ศึกษาทำความเข้าใจกับวิธีการเรียนศิลปะ					
2	ครูได้แนะนำหรือบอกนักเรียนเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการเรียนศิลปะต่างๆ					
3	ครูให้นักเรียนมีส่วนช่วยเหลือในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา					
4	มีการจัดสภาพห้องเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนศิลปะ					
5	มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนศิลปะไว้จำนวนมากและอย่างหลากหลาย					
6	ครูและนักเรียนได้ร่วมกันกำหนดวิธีการสอบและตัดสินผลการเรียน					
7	ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถทางศิลปะ					

นักเรียนต้องการให้เพิ่มเติมอะไรในด้านการเตรียมการสอน.....

ด้านการดำเนินการสอน

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนสามารถเลือกเรียนในเรื่องที่ชอบได้					
2	นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นและ ออกแบบงานที่ทำได้อย่างอิสระ					
3	ครูคอยเอาใจใส่และช่วยเหลือนักเรียนเสมอ					
4	นักเรียนบางคนที่ยังเรียนช้าทำไม่ได้ครูจะคอย แนะนำวิธีอื่นๆ ให้					
5	ครูให้โอกาสนักเรียนทุกคนนำเสนอผลงาน ต่อเพื่อนๆ					
6	นักเรียนทุกคนได้รับคำติชมที่เหมาะสมกับ สภาพงานของตนเสมอ					
7	เรียนวิชาศิลปศึกษาแล้วมีความสุขอยากที่ จะเรียน					

นักเรียนต้องการให้เพิ่มเติมอะไรในการดำเนินการสอน.....

.....

.....

.....

ด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนมักเห็นครูผลิตสื่อการสอนต่างๆ เพื่อมาใช้สอนนักเรียนอยู่เสมอ					
2	สื่อ วัสดุที่ครูนำมาใช้มีมากมายหลายอย่าง น่าสนใจ					
3	นักเรียนสามารถเลือกใช้วัสดุในการทำงาน ศิลปะได้อย่างอิสระ					
4	ครูได้อธิบายวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ทำให้นักเรียนนำมาใช้สร้างงานได้ถูกต้องและสวยงาม					
5	สื่อและวัสดุมีเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนทุกคน					
6	นักเรียนเขียนภาพระบายสีบ่อย					
7	นักเรียนคิดว่าถ้าจะสร้างงานศิลปะให้สวยงามจำเป็นต้องมีสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ดี					

นักเรียนต้องการให้เพิ่มเติมอะไรในด้านการผลิตและการใช้สื่อวัสดุ.....

.....

.....

.....

ด้านการวัดผลและประเมินผล

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนคิดว่าส่วนใหญ่คะแนนที่นักเรียนได้มาจากการตรวจชิ้นงานที่นักเรียนทำ					
2	ครูชอบนักเรียนที่สร้างชิ้นงานแปลกๆ ใหม่ๆ					
3	นักเรียนคิดว่าครูจะให้คะแนนนักเรียนที่ทำงานสวยงามมากที่สุดเสมอ					
4	นักเรียนคิดว่าการทำชิ้นงานที่สะอาดเรียบร้อยสวยงามจะทำให้น่าสนใจมากกว่าการสร้างชิ้นงานที่แปลกๆ ใหม่ๆ					
5	บางครั้งนักเรียนทำงานได้ไม่ดีครูจะให้โอกาสนักเรียนได้ทำงานแก้ตัวใหม่เสมอ					
6	ครูมักจะให้คะแนนด้วยความยุติธรรมเสมอ และนักเรียนมีความพึงพอใจ					
7	บางครั้งครูจะให้นักเรียนและเพื่อนๆ ช่วยกันให้คะแนนชิ้นงานซึ่งกันและกัน					

นักเรียนต้องการให้เพิ่มเติมอะไรในด้านการวัดและประเมินผล.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข.
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นางกัลยา พลธิราช
ผู้อำนวยการโรงเรียนคลองกุ่ม
สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร
2. นางสมณฑา อ่อนนุ่ม
ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนคลองกุ่ม
สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร
3. นางสาววรรณิ์ โตสงวน
ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนคลองกุ่ม
สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร
4. นางพรสวรรค์ ชาติกำแหง
หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา
โรงเรียนคลองกุ่ม สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร
5. นายพันธ์ศักดิ์ หลีรัตนะ
ตำแหน่งครู ค.ศ.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา
โรงเรียนพิชัยพัฒนา สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ค.

รายชื่อโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ตาราง 22 จำนวนเขตและโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

เขต (จำนวนโรงเรียน)	โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
คลองสาน (7)	โรงเรียนวัดทองธรรมชาติ, โรงเรียนวัดทองนพคุณ, โรงเรียนวัดทองเพ็ญ, โรงเรียนวัดพิชัยญาติ, โรงเรียนวัดเศวตฉัตร, โรงเรียนวัดสุทธาราม, โรงเรียนวัดสุวรรณ
จอมทอง (11)	โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมนุกุล), โรงเรียนวัดนาคนิมิตร, โรงเรียนวัดนาง นอง (พิพัฒน์), โรงเรียนวัดบางขุนเทียนนอก, โรงเรียนวัดบางประทุนนอก, โรงเรียนวัดโพธิ์แก้ว, โรงเรียนวัดโพธิ์ทอง, โรงเรียนวัดมงคลวราราม, โรงเรียนวัดยายร่ม, โรงเรียนวัดศาลาครืน, โรงเรียนวัดสี่สุข
ทุ่งครุ (8)	โรงเรียนคลองรางจาก, โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์, โรงเรียนนาหลวง, โรงเรียนบางมด (ตันเปาว์วิทยาคาร), โรงเรียนรางราชพฤกษ์มีอุทิศ, โรงเรียน ราษฎร์บูรณะ (มุขัมหมัดอุทิศ), โรงเรียนวัดทุ่งครุ (ฟ้างสาออนุสรณ์), โรงเรียน สามัคคีบำรุง
ธนบุรี (17)	โรงเรียนก้นตฬาราม, โรงเรียนบางสะพาน, โรงเรียนวัดกระเจี๊ยม, โรงเรียนวัดกัลยาณมิตร, โรงเรียนวัดขุนจันทร์, โรงเรียนวัดดาวคณ, โรงเรียนวัดบางน้ำจืด,โรงเรียนวัดบางสะพานนอก, โรงเรียนวัดบุคคโล, โรงเรียนวัดประดิษฐาราม, โรงเรียนวัดประยูรวงศ์, โรงเรียนวัดโพธิ์นิมิตร, โรงเรียนวัดราชคฤห์, โรงเรียนวัดราชวรินทร์, โรงเรียนวัดใหญ่ศรีสุพรรณ, โรงเรียนวัดใหม่ยายน้อย, โรงเรียนเวฬุราชิน
บางขุนเทียน(16)	โรงเรียนแก้วท่าบ่ออุปถัมภ์, โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์, โรงเรียนบางขุน เทียนศึกษา, โรงเรียนวัดกก, โรงเรียนวัดกำแพง, โรงเรียนวัดคลองห้วย ทราย (ปลื้ม-เชื้อมณกุล), โรงเรียนวัดท่าข้าม, โรงเรียนวัดบัวผืน, โรงเรียน วัดบางกระดี, โรงเรียนวัดประชาบำรุง, โรงเรียนวัดเลา, โรงเรียนวัดสะแก งาม, โรงเรียนวัดแสงดำ, โรงเรียนวัดหัวกระบือ, โรงเรียนศาลเจ้า (หัวนุกูล วิทยา), โรงเรียนหมู่บ้านเกาะโพธิ์

ตาราง 22 (ต่อ)

เขต (จำนวนโรงเรียน)	โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
บางแค (12)	โรงเรียนบางแค (เนืองสังวาลย์อนุสรณ์), โรงเรียนบางเขือกหนึ่ง, โรงเรียนบางไผ่ (บ้านนายพันแก้วขาว), โรงเรียนเพชรเกษม (จตุรงค์สงครามอนุสรณ์), โรงเรียนวัดคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานชาอนุสรณ์), โรงเรียนวัดบางแคเหนือ (ชั้น-จำนง ฉ่องสวนอ้อยอนุสรณ์), โรงเรียนวัดบุญประดิษฐ์, โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี, โรงเรียนวัดม่วง, โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง, โรงเรียนวัดศาลาแดง, โรงเรียนหมู่บ้านเศรษฐกิจ (พุ่มประดับราษฎร์สามัคคี)
บางบอน (8)	โรงเรียนบ้านนายผล (แม่สุวรรณอุปถัมภ์), โรงเรียนบ้านนายสี, โรงเรียนบ้านนายเหรียญ, โรงเรียนพรหมราษฎร์รังสรรค์, โรงเรียนพระยามนธาตุราชศรีพิจิตร, โรงเรียนวัดนันทสุขาราม, โรงเรียนวัดบางบอน (พิมพ์ จันแต่อุปถัมภ์), โรงเรียนสถานีพรหมแดน (รักษาสุราษฎร์บำรุง)
ราษฎร์บูรณะ (6)	โรงเรียนรัตนจินะอุทิศ, โรงเรียนวัดแจ้งร้อน, โรงเรียนวัดบางปะกอก, โรงเรียนวัดประเสริฐสุทธาวาส, โรงเรียนวัดสน, โรงเรียนวัดสารอด
ตลิ่งชัน (16)	โรงเรียนนิมพลี, โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน, โรงเรียนวัดกระโจมทอง, โรงเรียนวัดเกาะ, โรงเรียนวัดไก่อติ๊ย (สวัสดิ์ประชานุกุล), โรงเรียนวัดชัยพฤกษ์มาลา, โรงเรียนวัดช่างเหล็ก, โรงเรียนวัดตลิ่งชัน, โรงเรียนวัดทอง (อุดมศิลปวิทยาการ), โรงเรียนวัดประสาธ, โรงเรียนวัดปากน้ำฝั่งเหนือ, โรงเรียนวัดพิบูล, โรงเรียนวัดโพธิ์ (ราษฎร์ผดุงผล), โรงเรียนวัดมะกอก (วิสุทธิวิทยาการ), โรงเรียนวัดรัชฎาธิฐาน, โรงเรียนวัดอินท-ราวาส
ทวีวัฒนา (6)	โรงเรียนคลองตันไทร (สุขล้อมอุทิศ), โรงเรียนคลองทวีวัฒนา, โรงเรียนคลองบางพรหม, โรงเรียนคลองมหาสวัสดิ์, โรงเรียนตั้งพิรุพหธรรม, โรงเรียนวัดปุณณาวาส
บางกอกน้อย (16)	โรงเรียนวัดเจ้าอาม, โรงเรียนวัดดงมูลเหล็ก, โรงเรียนวัดดุสิตาราม, โรงเรียนวัดบางขุนนนท์, โรงเรียนวัดบางเสาธง, โรงเรียนวัดปฐมบุตรอิศราาราม, โรงเรียนวัดพระยาทำ, โรงเรียนวัดโพธิ์เรียง, โรงเรียนวัดมะลิ, โรงเรียนวัดยางสุทธาราม, โรงเรียนวัดวิเศษการ, โรงเรียนวัดศรีสุดาราม, โรงเรียนวัดสุวรรณคีรี, โรงเรียนวัดสุวรรณาราม, โรงเรียนวัดอัมพวา
บางกอกใหญ่ (6)	โรงเรียนวัดดีวด, โรงเรียนวัดท่าพระ, โรงเรียนวัดนาคกลาง, โรงเรียนวัดประดู่นิมพลี, โรงเรียนวัดราชสิทธิาราม, โรงเรียนวัดใหม่พิเรนทร์

ตาราง 22 (ต่อ)

เขต (จำนวนโรงเรียน)	โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
บางพลัด (11)	โรงเรียนวัดคฤหบดี, โรงเรียนวัดจักรแก้วจงกลณี, โรงเรียนวัดเทพากร, โรงเรียนวัดบางพลัด,โรงเรียนวัดบางยี่ขันวิทยาคม, โรงเรียนวัดเปาโรหิตย์, โรงเรียนวัดรวก, โรงเรียนวัดวิมุตยาราม, โรงเรียนวัดศิริไอยสวรรค์, โรงเรียนวัดสามัคคีสุทธาวาส, โรงเรียนวัดอาวสุวิกลิตาราม
ภาษีเจริญ (13)	โรงเรียนบางจาก (โกมลประเสริฐอุทิศ), โรงเรียนวัดกำแพง, โรงเรียนวัดโค นอน, โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม, โรงเรียนวัดชัยฉิมพลี, โรงเรียนวัด ตะล่อม, โรงเรียนวัดโตนด, โรงเรียนวัดทองศาลางาม, โรงเรียนวัดนิมมานรดี , โรงเรียนวัดประดู่ (พ่วงอุทิศ), โรงเรียนวัดมะพร้าวเตี้ย, โรงเรียนวัดวิจิตร การนิมิตร, โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จีบ-ปานข้า)
หนองแขม (6)	โรงเรียนคลองบางแกว (มนต์จรัสสิงห์), โรงเรียนบ้านขุนประเทศ, โรงเรียน ประชาบำรุง, โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล, โรงเรียนวัดหนองแขม, โรงเรียนวัดอุดมรังสี (ป.ปิตุวรรณอุปถัมภ์)
คลองเตย (4)	โรงเรียนชุมชนหมู่บ้านพัฒนา, โรงเรียนวัดคลองเตย, โรงเรียนวัดสะพาน, โรงเรียนศูนย์รวมน้ำใจ
ดินแดง (3)	โรงเรียนนิชากร, โรงเรียนวิชูทิศ, โรงเรียนสามเสนนอก (ประชาราษฎร์ อนุกุล)
บางคอแหลม (7)	โรงเรียนบางโคล่นอก, โรงเรียนไผ่เงินโชติวนาราม, โรงเรียนวัดจันทร์นอก, โรงเรียนวัดจันทร์ใน, โรงเรียนวัดไทร, โรงเรียนวัดราชสิงขร, โรงเรียนวัด ลาดบัวขาว
บางนา (7)	โรงเรียนผ่องพลอยอนุสรณ์, โรงเรียนเพ็ญพินอนุสรณ์, โรงเรียนรุ่งเรือง อุปถัมภ์, โรงเรียนวัดบางนานอก, โรงเรียนวัดบางนาใน (รื่นศยามานนท์), โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, โรงเรียนอำนวยการกนกศิริอนุสรณ์
พระโขนง (4)	โรงเรียนบางจาก (นาคเณินอุปถัมภ์), โรงเรียนวัดธรรมมงคล (หลวงพ่อวิ ยังค์อุปถัมภ์), โรงเรียนวัดพูนสิน (เพชรสุขอุปถัมภ์), โรงเรียนวัดราษฎร์ ศรัทธาธรรม

ตาราง 22 (ต่อ)

เขต (จำนวนโรงเรียน)	โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
ยานนาวา (6)	โรงเรียนวัดคลองภูมิ, โรงเรียนวัดคลองใหม่, โรงเรียนวัดช่องนนทรี, โรงเรียนวัดช่องลม, โรงเรียนวัดดอกไม้, โรงเรียนวัดปรีวาส
วัฒนา (8)	โรงเรียนแจ่มจันทร์, โรงเรียนวัดธาตุทอง (เรือนเขียวสะอาด), โรงเรียนวัด ภาษี, โรงเรียนวิจิตรวิทยา, โรงเรียนสวัสดีวิทยา, โรงเรียนสุเหร่าบางมะเขือ, โรงเรียนสุเหร่าบ้านดอน, โรงเรียนสุเหร่าสามอิน
สาทร (2)	โรงเรียนวัดดอน, โรงเรียนวัดยานนาวา
ห้วยขวาง (2)	โรงเรียนประชากรราษฎร์บำเพ็ญ, โรงเรียนพระราม 9 (กาญจนภิเษก 1)
จตุจักร (6)	โรงเรียนบ้านลาดพร้าว, โรงเรียนประชานิเวศน์, โรงเรียนรัตนโกสินทร์ สมโภช, โรงเรียนวัดเทวสุนทร, โรงเรียนวัดเสมียนนารี, โรงเรียนเสนานิคม
ดอนเมือง (6)	โรงเรียนบำรุงรวิวรรณวิทยา, โรงเรียนประชาอุทิศ (จันทาอนุสรณ์), โรงเรียนเปรมประชา (สายหยุด-เกษม สงเคราะห์), โรงเรียนวัดดอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ), โรงเรียนวัดพลโยธิน (พวง เจริญอุปถัมภ์), โรงเรียนวัด เวฬุวนาราม (สินทรัพย์อนุสรณ์)
บางกะปิ (10)	โรงเรียนไขศรีปราโมชอนุสรณ์, โรงเรียนคลองกะจะ (พงษ์สมบัติบำรุง), โรงเรียนบ้านบางกะปิ, โรงเรียนลำสาละ(ราษฎร์บำรุง), โรงเรียนวัดเทพศิลา, โรงเรียนวัดบึงทองหลาง, โรงเรียนวัดศรีบุญเรือง, โรงเรียนสุเหร่าคลองจั่น, โรงเรียนสุเหร่าวังใหญ่, โรงเรียนสุเหร่าหัวหมากน้อย
บางเขน (5)	โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์, โรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์), โรงเรียนบ้านบัวพล (เจริญราษฎร์อุทิศ), โรงเรียนประชาภิบาล, โรงเรียนวัด ไทรรัตนาราม (ชื่นชูใจราษฎร์อุทิศ)
บึงกุ่ม (8)	โรงเรียนคลองกุ่ม, โรงเรียนคลองลำเจียก, โรงเรียนประสาทวิทยา, โรงเรียน พิชัยพัฒนา, โรงเรียนแย้มจาดวิชานุสรณ์, โรงเรียนวัดนวลจันทร์, โรงเรียนวัดบางเตย, โรงเรียนวัดพิชัย

ตาราง 22 (ต่อ)

เขต (จำนวนโรงเรียน)	โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
ลาดพร้าว (6)	โรงเรียนคลองทรงกระเทียม, โรงเรียนเทพวิทยา, โรงเรียนเพชรเกษม, โรงเรียนลอยสายอนุสรณ์, โรงเรียนวัดลาดปลาเค้า, โรงเรียนวัดลาดพร้าว
วังทองหลาง(3)	โรงเรียนวัดสามัคคีธรรม, โรงเรียนสุเหร่าดอนสะแก, โรงเรียนสุเหร่าลาด พร้าว
สายไหม (9)	โรงเรียนซอยแอนเน็กซ์ (กาญจนาภิเษก 2), โรงเรียนประชานุกุล (ข้าสนธิ อนุเคราะห์), โรงเรียนพรพระร่วงประสิทธิ์, โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, โรงเรียนวัดเกาะสุวรรณาราม, โรงเรียนวัดราษฎร์นิยมธรรม, โรงเรียนวัด หนองใหญ่, โรงเรียนสายไหม (ทัศนารมย์อนุสรณ์), โรงเรียนออเงิน (อ่อน เหม อนุสรณ์)
หลักสี่(6)	โรงเรียนการเคหะท่าทราย, โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1, โรงเรียนเคหะทุ่ง สองห้องวิทยา 2,โรงเรียนทุ่งสองห้อง (คุปต์ขเจียรอุทิศ), โรงเรียนบางเขน (ไวยาลืออนุสรณ์), โรงเรียนวัดหลักสี่ (ทองใบทิวารีวิทยา)
เขตดุสิต (9)	โรงเรียนเบญจมบพิตร, โรงเรียนวัดจันทรมุข, โรงเรียนวัดเทวราชกุญชร, โรงเรียนวัดธรรมมาภิรัตาราม, โรงเรียนวัดประจักษ์ศิลปาคม, โรงเรียนวัดราช ผาติการาม, โรงเรียนวัดสมณานัมบริหาร, โรงเรียนวัดสวัสดิวารีสมาคม, โรงเรียนสุขโขทัย
บางซื่อ (7)	โรงเรียนวัดทองสุทธาราม, โรงเรียนวัดบางโพธิ์มาวาส, โรงเรียนวัดประชา ศรัทธาธรรม, โรงเรียนวัดประดู่ธรรมาริบัติ, โรงเรียนวัดมัชฌิมันติการาม, โรงเรียนวัดเลียบราษฎร์บำรุง, โรงเรียนวัดสร้อยทอง
บางรัก (5)	โรงเรียนวัดแก้วแจ่มฟ้า, โรงเรียนวัดม่วงแค, โรงเรียนวัดมหาพฤฒาราม, โรงเรียนวัดสวนพลู,โรงเรียนวัดหัวลำโพง
ปทุมวัน (9)	โรงเรียนปทุมวัน, โรงเรียนปลูกจิต, โรงเรียนวัดชัยมงคล, โรงเรียนวัดดวง แข, โรงเรียนวัดบรมนิวาส, โรงเรียนวัดปทุมวนาราม, โรงเรียนวัดสระบัว, โรงเรียนสวนลุมพินี, โรงเรียนสวนหลวง
ป้อมปราบศัตรู พ่าย (4)	โรงเรียนวัดคณิกาผล, โรงเรียนวัดติสฐานการาม, โรงเรียนวัดพระพิเรนทร์, โรงเรียนวัดสิตาราม

ตาราง 22 (ต่อ)

เขต (จำนวนโรงเรียน)	โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
พญาไท (1)	โรงเรียนวัดไผ่ตัน
พระนคร (11)	โรงเรียนราชบพิธ, โรงเรียนวัดตรีศุทเทพ, โรงเรียนวัดพระเชตุพน, โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม, โรงเรียนวัดมหรณพ์, โรงเรียนวัดมหาธาตุ, โรงเรียนวัดราชนัดดา,โรงเรียนวัดราชบูรณะ, โรงเรียนวัดสุทัศน์, โรงเรียนวัดใหม่ อมตรส, โรงเรียนวัดอินทรวีหาร
ราชเทวี (4)	โรงเรียนกิงเพชร, โรงเรียนวัดดิศหงสาราม, โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทริกา ราม, โรงเรียนวัดพระยาอัง
สัมพันธวงศ์ (3)	โรงเรียนวัดจักรวรรดิ, โรงเรียนวัดปทุมคงคา, โรงเรียนวัดสัมพันธวงศ์
คลองสามวา (18)	โรงเรียนกลางคลองสอง, โรงเรียนบางชัน(ป्लीมวิทยานุสรณ์), โรงเรียนบ้าน แบนชะโด, โรงเรียนบ้านหนองระแหง (ชมแสงประชานุกุล), โรงเรียน ประชาราษฎร์อุปถัมภ์วิทยา, โรงเรียนวัดคูบอน, โรงเรียนวัดบัวแก้ว, โรงเรียนวัดแป้นทอง, โรงเรียนวัดพระยาสุเรนทร์ (บุญมีอนุกุล), โรงเรียนวัด ลำกะदान, โรงเรียนวัดศรีสุข(แย้มเยื้อนอุปถัมภ์), โรงเรียนวัดสุขใจ, โรงเรียน วัดสุทธิสะอาด, โรงเรียนสุเหร่าเกาะขุนเณร, โรงเรียนสุเหร่าคลองสี่, โรงเรียนสุเหร่าคลองหนึ่ง, โรงเรียนสุเหร่าสามวา (ขุนเวทย์สถฐณ์อุทิศ), โรงเรียนสุเหร่าแสนแสง
คันนายาว (2)	โรงเรียนคันนายาว, โรงเรียนจินดาบำรุง
ประเวศ (15)	โรงเรียนแก่นทองอุปถัมภ์, โรงเรียนคชเผือกอนุสรณ์, โรงเรียนคลองปักหลัก, โรงเรียนคลองมะขามเทศ, โรงเรียนงามมานะ, โรงเรียนวัดกระทุ่มเสือปลา, โรงเรียนวัดตะกล้า, โรงเรียนสุวิทย์เสรีอนุสรณ์, โรงเรียนสุเหร่าจรเข้ขบ (กุ लगูรอุปถัมภ์), โรงเรียนสุเหร่าทับช้าง, โรงเรียนสุเหร่าทางควาย, โรงเรียนสุเหร่าบ้านม้า, โรงเรียนสุเหร่าบึงหนองบอน, โรงเรียนสุเหร่าศาลา ลอย, โรงเรียนอยู่เป็นสุขอนุสรณ์

ตาราง 22 (ต่อ)

เขต (จำนวนโรงเรียน)	โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
มีนบุรี (13)	โรงเรียนคลองสองต้นนุ่น, โรงเรียนคลองสาม, โรงเรียนบ้านเกาะ, โรงเรียนบึงขวาง, โรงเรียนมีนบุรี, โรงเรียนวังเล็กวิทยานุสรณ์, โรงเรียนวัดทองสัมฤทธิ์, โรงเรียนวัดป่าเพ็ญเหนือ, โรงเรียนวัดแสนสุข, โรงเรียนวัดใหม่ลำนากแขวก, โรงเรียนศาลาคู้, โรงเรียนสุเหร่าทรายกองดิน, โรงเรียนสุเหร่าบางชัน
ลาดกระบัง (20)	โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง, โรงเรียนชุมทอง (เพชรทองคำอุปถัมภ์), โรงเรียนแดงเป่า (สิงสุขบูรณะ), โรงเรียนตำบลชุมทอง (ประชาอุทิศ), โรงเรียนประสานสามัคคี, โรงเรียนวัดชุมทอง, โรงเรียนวัดทิพพาวาส, โรงเรียนวัดป่ารุ่งrien, โรงเรียนวัดบึงบัว, โรงเรียนวัดปลูกศรัทธา, โรงเรียนวัดปากบึง, โรงเรียนวัดพลมานีย์ (วิมลชินวัตรอุปถัมภ์), โรงเรียนวัดราชโกษา, โรงเรียนวัดลาดกระบัง, โรงเรียนวัดลานบุญ, โรงเรียนวัดลำพะอง (ราษฎร์จำเริญบำรุง), โรงเรียนวัดสังฆราชา, โรงเรียนวัดสุทธาโกชน์, โรงเรียนสุเหร่าลำนายโส, โรงเรียนแสงหิรัญวิทยา
สวนหลวง (7)	โรงเรียนคลองกลั่นตัน (มีสุวรรณอนุสรณ์), โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์, โรงเรียนวัดไต้ (ราษฎร์นริมิตร), โรงเรียนวัดทองไผ่, โรงเรียนวัดปากบ่อ, โรงเรียนสุเหร่าใหม่,โรงเรียนหัวหมาก
สะพานสูง (6)	โรงเรียนวัดลาดบัวขาว, โรงเรียนสมโภชน์กรุงอนุสรณ์ (200 ปี), โรงเรียนสามแยกคลองหล่อแหล, โรงเรียนสุเหร่าศรีรอ, โรงเรียนสุเหร่าทับช้างคลองบน, โรงเรียนสุเหร่าลาดบัวขาว
หนองจอก (37)	โรงเรียนคลองสอง,โรงเรียนคาริอุปถัมภ์,โรงเรียนนิลราษฎร์อุปถัมภ์,โรงเรียนบ้านเจียรตบ,โรงเรียนบ้านลำตันกล้วย,โรงเรียนผลลิ่งรุ่งเรือง,โรงเรียนลำเจติย,โรงเรียนลำบุหรีพวง,โรงเรียนลำผักชี,โรงเรียนวัดทรัพย์สโมสร,โรงเรียนวัดพระยาปลา,โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง,โรงเรียนวัดลำต้อยติ่ง,โรงเรียนวัดสามง่าม,โรงเรียนวัดสีชมพู,โรงเรียนวัดเสนเกษม,โรงเรียนวัดหนองจอก(ภักดีนเรศวร),โรงเรียนวัดใหม่กระทุ่มล้ม,โรงเรียนวัดใหม่เจริญราษฎร์,โรงเรียนวัดอยู่ตะเภา,โรงเรียนศิริวังวิทยาการ,โรงเรียนสังฆประชาอนุสรณ์,โรงเรียนสามแยกท่าไข่,โรงเรียนสุเหร่าคลองเก่า,โรงเรียนสุเหร่าคลองสิบ,โรงเรียนสุเหร่าคลองสิบเอ็ด,โรงเรียนสุหร่านาตบ,โรงเรียนสุหร่าบ้านเกาะ,โรงเรียนสุหร่าลำแขก,โรงเรียนสุหร่าศาลาแดง,โรงเรียนสุหร่าสนามกลางลำ,โรงเรียนสุหร่าหะยีมีนา,โรงเรียนสุหร่าใหม่,โรงเรียนสุหร่าอีริ้ว,โรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์,โรงเรียนหลวงแพ่ง(บำรุงรัฐกิจ),โรงเรียนอิสลามลำไทร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายสุพจน์ บุญอำไพ
เกิดวันที่	16 เดือน มีนาคม พุทธศักราช 2499
สถานที่เกิด	อำเภอ วังทองหลาง จังหวัด กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 398 ถนนประดิษฐ์มนูธรรม แขวง/เขต วังทองหลาง จังหวัด กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10310
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2512	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จากโรงเรียนอามตยศึกษา อำเภอ พระนคร จังหวัด กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2515	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนวัดสระเกศ อำเภอ ป้อมปราบ จังหวัด กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2518	ปวช. จากโรงเรียนช่างเย็บหนัง อำเภอ ชะงศคราม จังหวัด กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2520	ปวส. จากโรงเรียนเพาะช่าง อำเภอพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2535	ปริญญาตรี จากวิทยาลัยครูจันทระเกษม อำเภอจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา)มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร